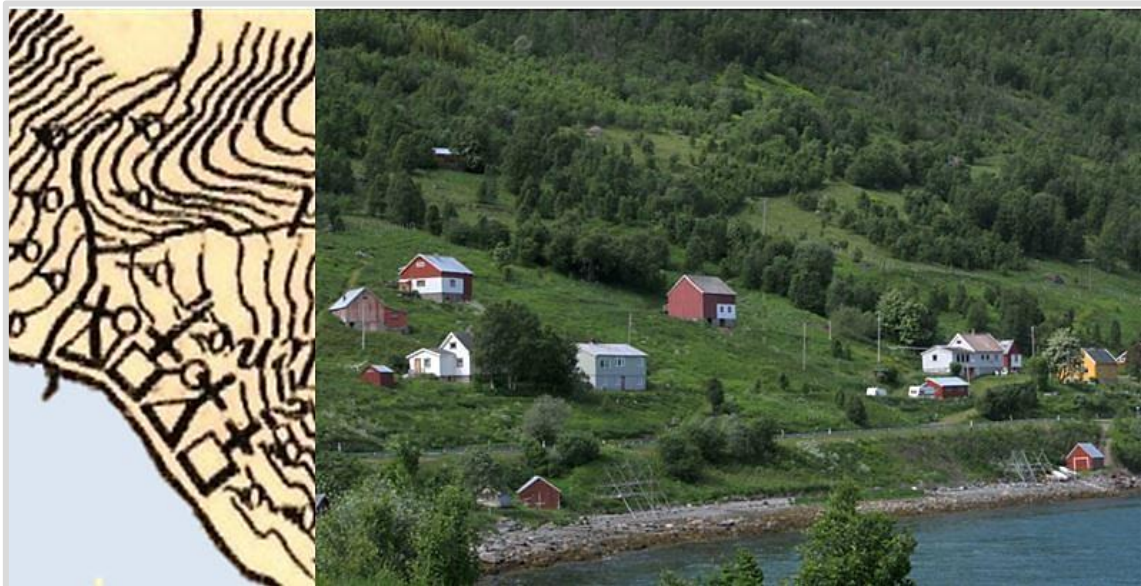

SEFRAK OG FRIIS' ETNOGRAFISKE KART

Identifisering av potensialområder for funn av
automatisk fredete samiske bygninger

Inger Marie Holm-Olsen, Alma Thuestad
og Elin Rose Myrvoll

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)

Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo

Telefon: 23 35 50 00

www.niku.no

Tittel SEFRAK og Friis' etnografiske kart Identifisering av potensialområder for funn av automatisk fredete samiske bygninger	Rapporttype/nummer NIKU Rapport 70	Publiseringsdato 21.11.2013
	Prosjektnummer 15620861	Sider 85
	Avdeling Nordområde	Tilgjengelighet Åpen
Forfatter(e) Inger Marie Holm-Olsen, Alma Thuestad og Elin Rose Myrvoll	ISSN 1503-4895 ISBN 978-82-8101-204-2	Periode gjennomført 2012-2013
	Forsidebilde Skarfvággi, Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune. Foto: Elin Rose Myrvoll, 2008, Friis etnografiske kart 1890	

Prosjektleder Elin Rose Myrvoll
Prosjektmedarbeider(e) Inger Marie Holm-Olsen og Alma Thuestad
Kvalitetssikrer Inga Fløisand

Finansiert av Riksantikvaren

<p>Sammendrag</p> <p>SEFRAK –databasen er en viktig ressurs i arbeidet med å identifisere samiske bygninger. Den inneholder imidlertid ikke opplysninger som direkte kan identifisere samiske bygninger. Formålet med dette prosjektet har vært å utvikle en metode som kunne benyttes til å grovsortere bygningsdata i SEFRAK og slik danne grunnlag for videre arbeid med å identifisere automatisk fredete samiske bygninger. SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1925 ble sammenholdt med signaturlinjer for samisk bosetning på Friis' etnografiske kart over nordre Nordland og Troms. Med utgangspunkt i kartene og SEFRAK-bygninger var det mulig å identifisere områder med potensial for funn av automatisk fredete samiske bygninger. Potensialområdene ble gruppert i henhold til en fem-delt skala: høy, middels-høy, middels, lav-middels og lav. På bakgrunn av denne metoden ble det identifisert til sammen 367 potensialområder. Områdene er framstilt skjematisk ved hjelp av sirkler og ellipser på kart over 25 kommuner. I de kommende årene er antallet automatisk fredete samiske bygninger forventet å stige. Det finnes totalt 3974 SEFRAK-registrerte bygninger i Ofoten og Troms for annet kvartal av 1900-tallet; årene 1925-1950. Av disse ligger 659 innenfor de potensialområdene vi har avgrenset, med det største antallet i områder med høyt potensial. I tillegg er det registrert 300 bygninger datert til 1900-tallet uten nærmere spesifisering, og 56 av disse ligger innenfor potensialområdene. Områder der samisk, kvensk/norsk-finsk og norsk bosetning finnes blandet, byr på flest utfordringer hva gjelder å skille ut potensialområder. En anbefaling vil derfor være at arbeidet med den videre identifiseringen av automatisk fredete samiske bygninger tar sikte på å benytte en helhetlig dokumentasjonsmetode som synliggjør bygningenes sammenhengende historie.</p>
<p>Abstract</p> <p>The SEFRAK database is an important resource for identifying potentially protected Sami buildings, but the listed buildings lack ethnic attribution. The purpose of this project has been to develop a method that could be used to extract relevant data from SEFRAK in order to identify automatically protected Sami buildings. SEFRAK-listed buildings older than 1925 were compared to areas marked as Sami settlement areas in Friis' ethnographic maps of northern Nordland and Troms. This resulted in the identification of a total of 367 areas where the analyses led us to believe there is a good potential for finding automatically protected Sami buildings. Areas were grouped according to a five-level scale: high, medium - high, medium, low - medium and low potential. In the coming years the number of automatically protected Sami buildings is expected to rise. The total number of SEFRAK-listed buildings in the surveyed municipalities in Nordland and Troms for the period 1925 to 1950 is 3974. Of these, 659 are located within the areas we have identified. Areas of mixed Sami, Kven and Norwegian settlement offer the most challenges with respect to identifying Sami buildings. Our recommendation is that the identification of automatically protected buildings includes a comprehensive and coherent documentation of the building's life history.</p>
<p>Emneord</p> <p>Automatisk fredet, samiske bygninger, kulturminne, registrering, Friis' etnografiske kart, SEFRAK</p>
<p>Keywords</p> <p>Automatic protection, Sámi buildings, cultural heritage, survey, SEFRAK-listed buildings</p>

Avdelingsleder
Elin Rose Myrvoll

Forord

SEFRAK er et landsomfattende register over eldre bygninger og representerer et stort potensial som kilde til opplysninger om automatisk fredete samiske bygninger. Bygningene registrert i SEFRAK er aldersbestemt, men ikke knyttet til etnisitet. Mangelen på etnisk tilknytning er en utfordring for anvendelsen av dette registeret innen samisk kulturminneforvaltning og i identifisering av automatisk fredete samiske bygninger. Gjennom å sammenstille registrert bygningsmasse med de etnografiske kartene som språkforskeren, teologen og forfatteren J.A. Friis utarbeidet i siste halvdel av 1800-tallet, har vi utviklet en metode til hjelp i arbeidet med å identifisere automatisk fredete samiske bygninger registrert i SEFRAK. Metoden er anvendt på de områdene som Friis' kart dekker i Troms og nordre Nordland, og resultatene fra prosjektet er overlevert Sametinget. Prosjektet tar utgangspunkt i, og videreutvikler den metoden som ble presentert i pilotprosjektet *Fra SEFRAK til Askeladden – Friis' etnografiske kart og identifisering av automatisk fredete samiske bygninger* (Myrvoll et al. 2011).

Inger Marie Holm-Olsen og Alma Thuestad, begge NIKU, har deltatt i prosjektarbeidet.

Prosjektet er initiert av NIKU, og vi vil rette en takk til Riksantikvaren som har bidratt med økonomiske midler til gjennomføringen.

Vi håper prosjektresultatet vil være et bidrag til myndighetenes kunnskapsgrunnlag i forvaltningen av automatisk fredete samiske bygninger, og at det kan bidra til å øke anvendeligheten av SEFRAK-registeret som kilde til å identifisere automatisk fredete samiske bygninger.

Tromsø 20. november 2013

Elin Rose Myrvoll,
Prosjektleder

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	11
2	Kildegrunnlag.....	13
2.1	SEFRAK.....	13
2.2	Friis' etnografiske kart.....	14
3	Metode – avgrensing av områder med potensial for samiske bygninger.....	18
3.1	Homogene bosetningsområder.....	19
3.2	Blandede bosetningsområder.....	20
4	Resultater - presentasjon av potensialområder og framtidig tilvekst.....	22
4.1	Potensialområder.....	23
4.1.1	Bállaga suohkan / Ballangen kommune.....	24
4.1.2	Nárviika gielda / Narvik kommune.....	25
4.1.3	Giehtavuona suohkan / Kvæfjord kommune.....	26
4.1.4	Evenášše gielda / Evenes kommune.....	27
4.1.5	Hársttaid suohkan / Harstad kommune.....	28
4.1.6	Ivvárstáđiid suohkan / Ibestad kommune.....	29
4.1.7	Rivttáid suohkan / Gratangen kommune.....	30
4.1.8	Loabága suohkan / Lavangen kommune.....	31
4.1.9	Siellága suohkan / Salangen kommune.....	32
4.1.10	Bearddu suohkan / Bardu kommune.....	34
4.1.11	Ránáidsullo suohkan / Tranøy kommune.....	35
4.1.12	Divrráid suohkan / Dyrøy kommune.....	36
4.1.13	Ráisavuona suohkan / Sørreisa kommune.....	37
4.1.14	Málatvuomi suohkan / Målselv kommune.....	38
4.1.15	Birggi suohkan / Berg kommune.....	40
4.1.16	Leangáviika suohkan / Lenvik kommune.....	41
4.1.17	Báhccavuona suohkan / Balsfjord kommune.....	43
4.1.18	Omasvuona suohkan / Storfjord kommune.....	46
4.1.19	Romssa suohkan / Tromsø kommune.....	48
4.1.20	Ivggu suohkan / Lyngen kommune.....	53
4.1.21	Gáivuona suohkan / Kåfjord kommune.....	56
4.1.22	Ráissa suohkan / Nordreisa kommune.....	57
4.1.23	Gálssa suohkan / Karlsøy kommune.....	59
4.1.24	Skiervvá suohkan / Skjervøy kommune.....	62
4.1.25	Návuona suohkan / Kvænangen kommune.....	64
4.2	SEFRAK-registrerte bygninger fra 1925-1950 og 1900-tallet.....	67
5	Friis' etnografiske kart – tendenser, utfordringer og muligheter.....	70
6	Konklusjon.....	75
7	Referanser.....	76
	Vedlegg - Kommunevis oversikt over potensialområder.....	78

Figurliste

Figur 1: Eksempel på gjenreisningsbebyggelse i Gálssa suohkan/Karlsøy kommune (over) og Návuona Suokan/Kvænangen kommune (under). Foto: Elin Rose Myrvoll, 2009.	12
Figur 2: Eksempel på utlisting av bygninger fra SEFRAK-registeret på bakgrunn av alder. Kartet viser bygninger i Skániid suohkan/Skånland kommune som er eldre enn 1900, samt bygninger fra perioden 1900-1924.	13
Figur 3: Friis' symboler for etnisk tilhørighet.	14
Figur 4: Friis' kartsymboler/signaturer for etnisk tilhørighet, språk samt boform.	15
Figur 5: Friis' kartsymboler/signaturer for samiske familier.	16
Figur 6: Friis' kart fra henholdsvis 1861 (over) og fra 1890 (under).	17
Figur 7: SEFRAK-registreringer med potensial for å være automatisk fredet innen områder som kan defineres som samiske i henhold til Friis' kriterier (Myrvoll et al. 2011: 20). Kilde: Statens kartverk og SEFRAK.	19
Figur 8: Symbolforklaring for figurene 9-52.	22
Figur 9: Potensialområder i Nordland og Troms. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	23
Figur 10: Potensialområder i Bállaga suohkan / Ballangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	24
Figur 11: Potensialområder i Nárvika gielda / Narvik kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	25
Figur 12: Potensialområder i Giehtavuona suohkan / Kvæfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	26
Figur 13: Potensialområder i Evenášše gielda / Evenes kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	27
Figur 14: Potensialområder i Hársttaid suohkan / Harstad kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	28
Figur 15: Potensialområder i Ivvárstáđiid suohkan / Ibestad kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	29
Figur 16: Potensialområder i Rivttáid suohkan / Gratangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	30
Figur 17: Potensialområder i Loabága suohkan / Lavangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	31
Figur 18: Potensialområder i Siellága suohkan / Salangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	32
Figur 19: Kartutsnitt av figur 18 over potensialområder i Salangen kommune / Siellága suohkan. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	33
Figur 20: Potensialområder i Bearddu suohkan / Bardu kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	34
Figur 21: Potensialområder i Ránáidsullo suohkan / Tranøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	35
Figur 22: Potensialområder i Divrráid suohkan / Dyrøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	36
Figur 23: Potensialområder i Ráisavuona suohkan / Sørreisa kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	37

Figur 24: Potensialområder i Málatvuomi suohkan / Målselv kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	38
Figur 25: Kartutsnitt av figur 24 over potensialområder i Málatvuomi suohkan / Målselv kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	39
Figur 26: Potensialområder i Birggi suohkan / Berg kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	40
Figur 27: Potensialområder i Leangáviika suohkan / Lenvik kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	41
Figur 28: Kartutsnitt av figur 27 over potensialområder i Leangáviika suohkan / Lenvik kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	42
Figur 29: Potensialområder i Báhcavuona suohkan / Balsfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	43
Figur 30: Kartutsnitt av figur 29 over potensialområder nord i Báhcavuona suohkan / Balsfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	44
Figur 31: Kartutsnitt av figur 29 over potensialområder sør i Báhcavuona suohkan / Balsfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	45
Figur 32: Potensialområder i Omasvuona suohkan / Storfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	46
Figur 33: Kartutsnitt av figur 32 over potensialområder i Omasvuona suohkan / Storfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	47
Figur 34: Potensialområder i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	48
Figur 35: Kartutsnitt av figur 34 over potensialområder nordvest i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	49
Figur 36: Kartutsnitt av figur 34 over potensialområder sørvest i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	50
Figur 37: Kartutsnitt av figur 34 over potensialområder nordøst i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	51
Figur 38: Kartutsnitt av figur 34 over potensialområder sørøst i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	52
Figur 39: Potensialområder i Ivvgu suohkan / Lyngen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	53
Figur 40: Kartutsnitt av figur 39 over potensialområder nord i Ivvgu suohkan / Lyngen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	54
Figur 41: Kartutsnitt av figur 39 over potensialområder sør i Ivvgu suohkan / Lyngen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	55
Figur 42: Potensialområder i Gáivuona suohkan / Kåfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	56
Figur 43: Potensialområder i Ráissa suohkan / Nordreisa kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	57
Figur 44: Kartutsnitt av figur 43 over potensialområder nord i Ráissa suohkan / Nordreisa kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	58
Figur 45: Potensialområder i Gálssa suohkan / Karlsøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	59

Figur 46: Kartutsnitt av figur 45 over potensialområder vest i Gálssa suohkan / Karlsøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	60
Figur 47: Kartutsnitt av figur 45 over potensialområder nordøst i Gálssa suohkan / Karlsøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.	61
Figur 48: Potensialområder i Skiervvá suohkan / Skjervøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	62
Figur 49: Kartutsnitt av figur 48 over potensialområder i Skiervvá suohkan / Skjervøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	63
Figur 50: Potensialområder i Návuona suohkan / Kvæningen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	64
Figur 51: Kartutsnitt av figur 50 over potensialområder nord i Návuona suohkan / Kvæningen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	65
Figur 52: Kartutsnitt av figur 50 over potensialområder sør i Návuona suohkan / Kvæningen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.....	66
Figur 53: Utsikt over indre og midtre deler av Báhcavuona suohkan/Balsfjord kommune. Foto: Elin Rose Myrvoll, 2013.	71
Figur 54: Endringer mellom Friis' kart fra 1860 og 1890 over Vannøya, Gálssa suohkan/Karlsøy kommune. Den samiske bosetningen i Burøysund og i Skipsfjorden er desimert i 1888 samtidig som flere «Nordmannsfamilier der mindst 1 Individ behersker Lappisk» har kommet til på vestsiden av øya.	72
Figur 55: Eksempel på blandet bosetning, Ivggu suohkan/Lyngen kommune.....	73
Figur 56: En eldre bygning består av lag på lag med skiftende materialbruk og vedlikehold, skiftende eiere og historier. Foto: Elin Rose Myrvoll, 2009.	74

Tabeller

Tabell 1: Oversikt over SEFRAK-registrerte bygninger fra perioden 1925-1950 (andre kvartal) i kommuner omfattet av denne undersøkelsen.....	68
Tabell 2: Oversikt over SEFRAK-registrerte bygninger fra 1900-tallet i kommuner omfattet av denne undersøkelsen.	69
Tabell 3: Oversikt over potensialområder.....	70

1 Innledning

Samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet etter Kulturminneloven (lov om kulturminner av 1978). Dette omfatter også bygninger, men det har bare vært gjennomført begrensede kartlegginger for å identifisere og registrere automatisk fredete samiske bygninger (Sjølie 2003; Árran lulesamiske senter et al. 2009).

I 2003 ble den faktiske mengden automatisk fredete samiske bygninger anslått til ca. 1200, og det ble antatt at tallet på bygninger eldre enn 100 år ville stige med ytterligere 800–900 i løpet av den neste tyveårsperioden (Sjølie 2003: 70). Manglende registrering har imidlertid ført til at samiske bygninger har vært underrepresentert i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden (Sametinget 2011). I 2010 var det eksempelvis bare registrert 18 bygninger i Askeladden med Sametinget som ansvarlig etat (Myrvoll et al. 2011: 23), mens antallet i oktober 2011 var økt til 60 automatisk fredete bygninger. Denne underrepresentasjonen ble tatt opp i Riksrevisjonens rapport fra 2009: «Riksrevisjonens undersøkning av korleis Miljøverndepartementet ivaretek sitt nasjonale ansvar for freda og verneverdige bygningar» (Dokument nr 3:9 (2008-2009)). Det ble påpekt at manglende registrering fører til at automatisk fredete samiske bygninger ikke forvaltes i henhold til kulturminnelovens bestemmelser og følgelig heller ikke har den beskyttelsen som fredningsstatusen tilsier.

I 2011 startet imidlertid Sametinget en ny stor satsing på samisk bygningsvern gjennom det 3-årige prosjektet *Identifisering og registrering av samiske bygninger*. Prosjektet har som formål å identifisere, registrere og tilstandsvurdere automatisk fredete bygninger, samt innlegging av disse i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden (Sametinget 2011).

NIKUs prosjekt «SEFRAK og Friis. Identifisering av automatisk fredete samiske bygninger» har som formål å være et bidrag og supplement til arbeidet med å identifisere hva som er, eller kan være, automatisk fredete samiske bygninger. NIKUs prosjekt skal også vurdere omfanget av den forventete tilveksten av automatisk fredete samiske bygninger fram mot år 2050. Som følge av den flytende hundreårsgrensen for automatisk fredning av samiske kulturminner vil denne tilveksten stadig være økende, og den virkelig store tilveksten vil komme når etterkrigstidens gjenreisningsbebyggelse i samiske bygder i Nord-Troms og Finnmark passerer 100 år (fig. 1).

Informasjon fra SEFRAK og fra Friis' etnografiske kart er prosjektets primære kildegrunnlag. SEFRAK (SEkretariatet For Registrering Av faste Kulturminner i Norge) er et register over eldre bygninger og representerer derfor et stort potensial som kilde til opplysninger om automatisk fredete samiske bygninger (Riksantikvaren 2013). Registeret inneholder imidlertid ikke opplysninger om etnisitet, noe som begrenser den direkte anvendeligheten av det for dette formålet. Friis' etnografiske kart ble utgitt i 1861 og 1888/1890 og dekker Ofoten i nordre Nordland, Troms og Finnmark. Kartene viser med symboler den etniske og språklige sammensetningen av befolkningen. En sammenkobling av disse to kildene burde derfor kunne lette identifiseringen av områder med samiske bygninger.

I 2011 gjennomførte NIKU et pilotprosjekt i Skånland kommune, «Fra SEFRAK til Askeladden – Friis' etnografiske kart og identifisering av automatisk fredete samiske bygninger» (Myrvoll et al. 2011). Metoden som ble anvendt i pilotprosjektet, blir videreutviklet i dette prosjektet. I det følgende presenteres og drøftes metoden og kildematerialet samt resultatene som er frambragt gjennom prosjektet. Resultater i form av definerte områder hvor det, på grunnlag av SEFRAK-registeret og

Friis' etnografiske kart, anses å være potensial for bygninger som omfattes av hundreårsgrensen for automatisk fredning, er overlevert kulturminnemyndighetene ved Sametinget i digitalt format.

Prosjektet er initiert av NIKU, og Riksantikvaren har bidratt med økonomiske midler til gjennomføringen.

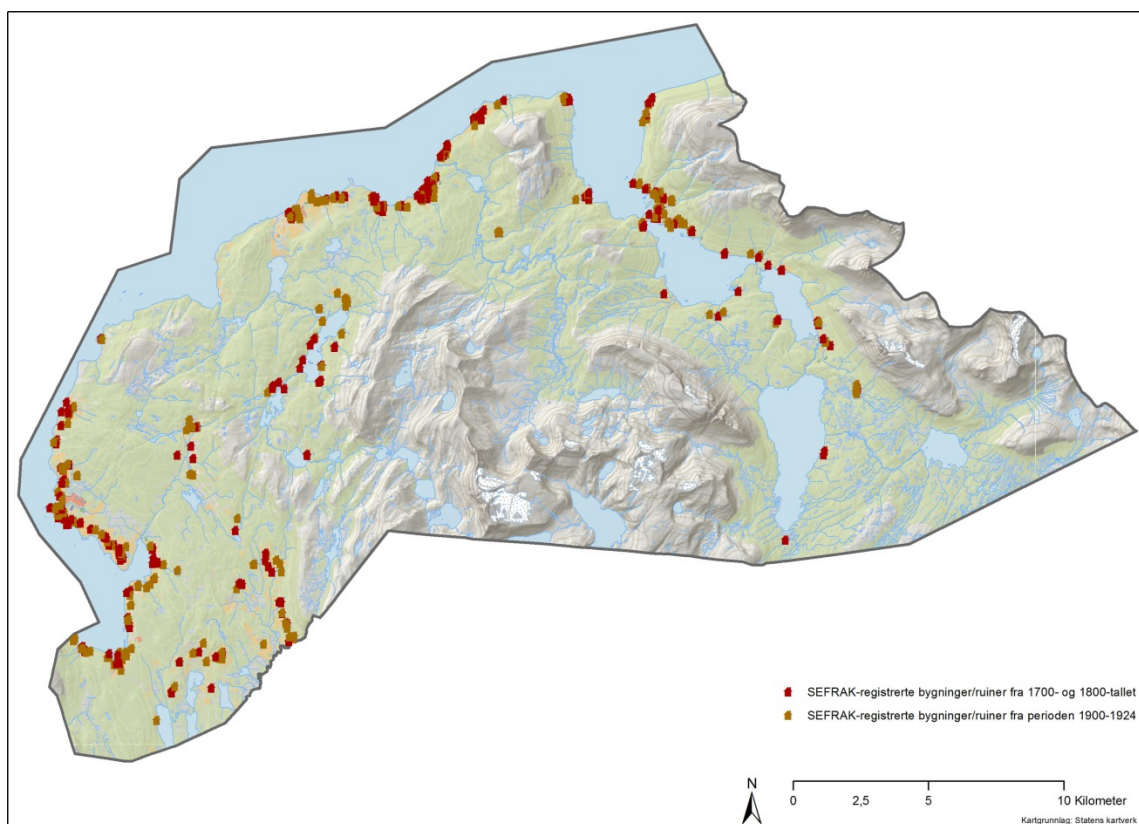
Figur 1: Eksempel på gjenreisningsbebyggelse i Gálssa suohkan/Karlsøy kommune (over) og Návuona Suokan/Kvænangen kommune (under). Foto: Elin Rose Myrvoll, 2009.

2 Kildegrunnlag

2.1 SEFRAK

SEFRAK er et landsdekkende register for eldre bygninger og andre kulturminner. Dataene inngår i dag i Matrikkelen, Kartverkets eiendomsregister (se Kartverket 2013b). Registreringene for SEFRAK ble foretatt i årene fra 1975 til 1995. Bygningene som er tatt med er som hovedregel eldre enn 1900, men i deler av Nord-Norge har man også registrert bygninger fra tiden mellom 1900 og 1945. SEFRAK inneholder derfor både bygninger som i dag faller inn under hundreårsgrensen for automatisk fredning av samiske kulturminner, og bygninger som i de kommende årene vil falle inn under denne grensen.

Figur 2: Eksempel på utlisting av bygninger fra SEFRAK-registeret på bakgrunn av alder. Kartet viser bygninger i Skániid suohkan/Skånland kommune som er eldre enn 1900, samt bygninger fra perioden 1900-1924.

Alle bygninger i SEFRAK er digitalt kartfestet, og hvert objekt er registrert etter en felles metodikk som dokumenterer elementer som utforming, funksjon og byggematerialer (se eksempelvis Kartverket 2013a). En stor andel av bygningene er aldersbestemt, enten kvartalsvis innen hvert århundre, for eksempel 1800-tallet 3. kvartal, eller til en grovere aldersinndeling som for eksempel 1800-tallet eller 1900-tallet. Dette innebærer at det lar seg gjøre å foreta søk i SEFRAK som henter ut de bygningene som ut fra alder kan være automatisk fredet (fig. 2).

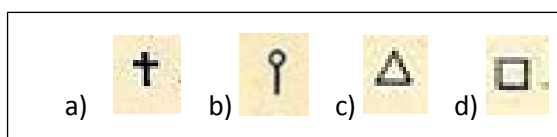
SEFRAK omfatter informasjon som kan være verdifull som kildemateriale for lokal historie og som kan brukes av forvaltningsmyndigheter som et hjelpemiddel til å identifisere verneverdige bygninger

(Riksantikvaren 2013). Informasjon om alder sammenstilt med informasjon fra andre kilder kan bidra til arbeidet med å identifisere områder med samiske bygninger som er over 100 år gamle.

2.2 Friis' etnografiske kart

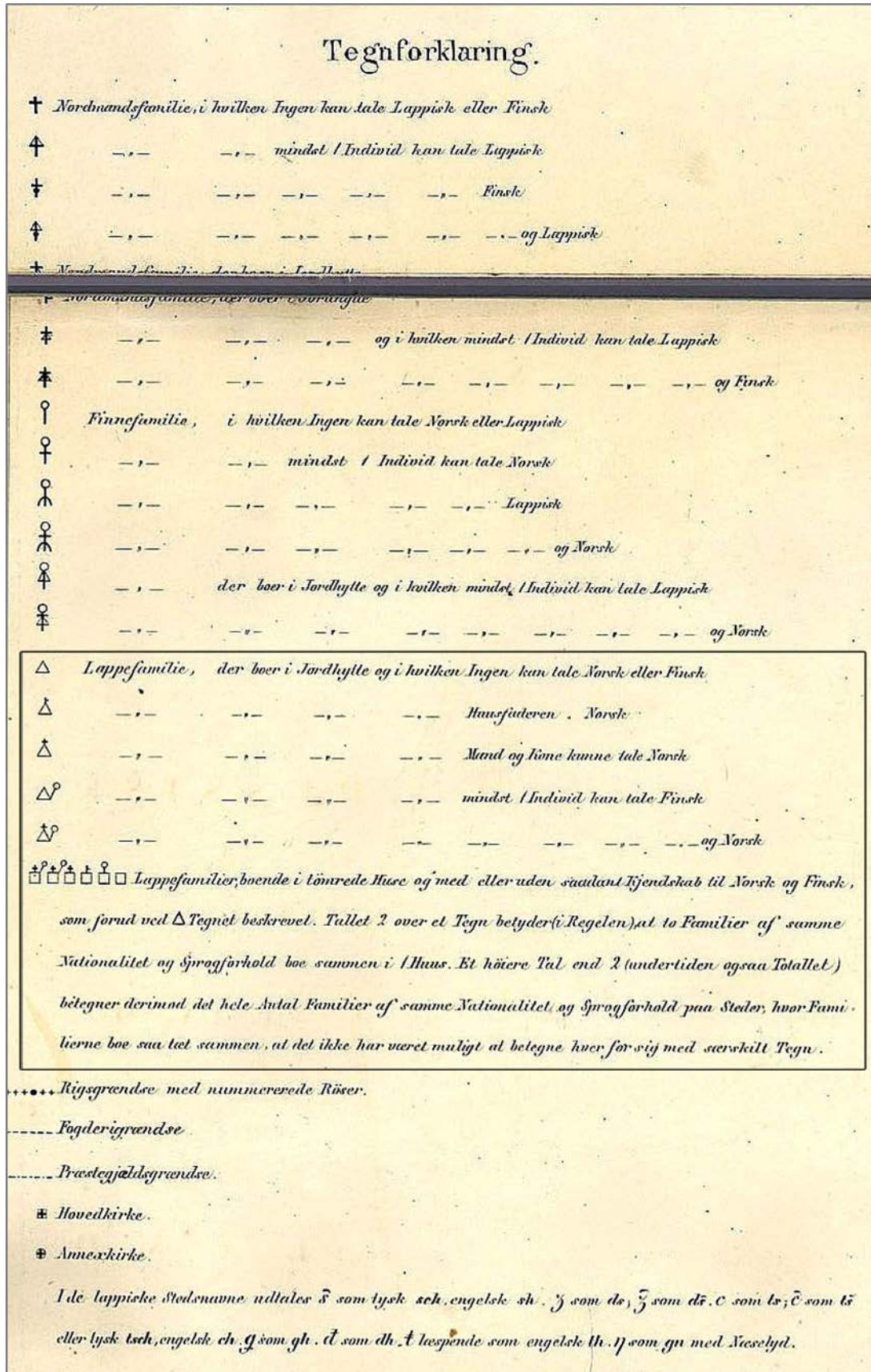
Friis' etnografiske kart gir en detaljrik framstilling av etnisk befolkningssammensetning og språklige forhold fra Ofoten til Varanger. J. A. Friis (1821 – 1896) var språkforsker, teolog og forfatter (Hansen 1998; Lindkjølen 1983). I 1861 utga han «Ethnographiske kart over Finnmarken». Kartsettene fulgte datidens amtsinndeling og dekker dagens Finnmark, Troms og områdene ved Ofotfjorden i Nordland. Nesten 30 år senere utkom en revidert kartutgave for det samme geografiske området. Finnmark amt var da blitt delt i to, omtrent tilsvarende dagens fylkesinndeling. Friis' reviderte «Ethnographiske kart over Finnmarken» ble utgitt i 1888», mens «Ethnographiske kart over Tromsø amt» kom i 1890.

Friis reiste selv mye rundt i Nord-Norge og samlet inn grunnlagsmaterialet til kartene. Som teolog hadde han dessuten et stort kontaktnett blant prestene i landsdelen, og prestene samlet opplysninger for ham fra sine sogn. Han utviklet et omfattende kategoriseringssystem som klassifiserte familiene etter etnisitet, boligtype og språkkunnskaper. Friis' språkfokus innebærer at befolkningen grupperes innenfor de tre etniske hovedgruppene etter hvilket språk som dominerte i hjemmet; finsk¹ [kvensk/norsk-finsk], norsk eller samisk. Kartene, både fra 1861 og den reviderte utgaven fra 1888/1890, viser med symboler den etniske og språklige sammensetningen av befolkningen (fig. 4 og 5). Samme symbolsett er brukt på begge kartsett. Nordmannsfamilier markeres med kors (fig. 3a) og finne(kven)familier markeres med en stav med en sirkel på toppen (fig. 3b). Samiske familier markeres enten med en trekant, som symboliserer at de bor i «jordhytte» [gamme] (fig 3c), eller med en firkant som markerer at de bor i «tømrede huse» [trehus] (fig. 3d). Gjennom å kombinere disse symbolene kunne familienes språksammensetning, etnisitet og boforhold angis svært detaljrikt, som for eksempel «Lappefamilie der bor i Jordhytte og i hvilken minst 1 Individ kan tale Finsk». Her kan man merke seg at boforholdene til kvenske/norsk-finske og norske familier kun spesifiseres eksplisitt i de tilfellene de bor i jordhytte, mens de samiske familiene alltid karakteriseres etter boform (gamme eller trehus). For kvenske/norsk-finske og norske familier opptrer alltid symbolet for gamle i kombinasjon med at minst ett individ i familien kan snakke samisk.

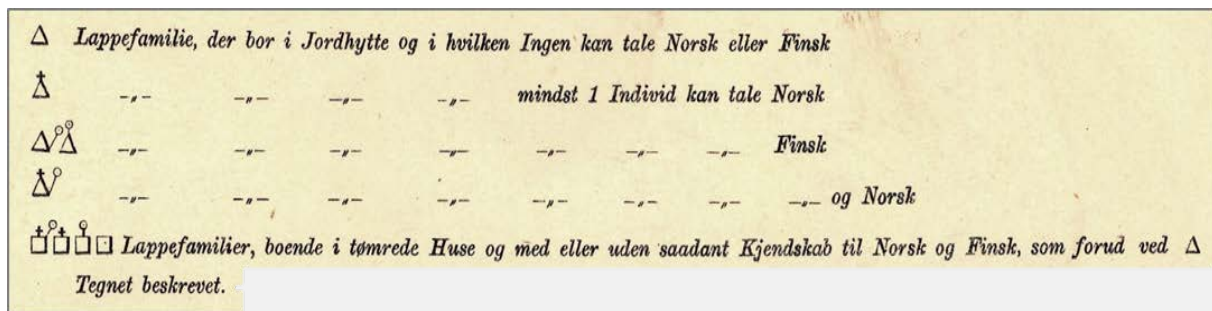

Figur 3: Friis' symboler for etnisk tilhørighet.

¹ Språket som Friis omtalte som finsk i de kartlagte områdene, omtales i dag vanligvis som *kvensk/norsk-finsk*, og denne nasjonale minoriteten omtales i dag vanligvis som *kvener/norskfinner*.

Figur 4: Friis' kartsymboler/signaturer for etnisk tilhørighed, sprog samt boform.

Figur 5: Friis' kartsymboler/signaturer for samiske familier.

Fokuset på språk som kriterium fører imidlertid til at gifte på tvers av gruppene i liten grad fanges opp. Det er også trolig at familiene valgte å oppgi norsk som hjemmespråk hvis noen i hjemmet forsto og i noen grad snakket norsk, siden norsk var det språket som det knyttet seg mest prestisje til (Hansen 1998: 48). Det er derfor sannsynlig at samisk og kvensk/norsk-finsk bosetting vil være underrepresentert i Friis' kartlegginger. Friis formidler også et noe annet bilde av befolkningens etniske sammensetning enn andre kilder som for eksempel folketellingene fra siste halvdel av 1800-tallet. Folketellingene registrerte hovedsakelig etnisk tilhørighet på individnivå, og ikke, som Friis gjorde, på familienivå, og tellingene bygger i stor grad på avstammingskriteriet og ikke på språk (Hansen 1998: 44-48).

Et moment det må tas hensyn til, er at Friis' kart er fra 1861 og 1888/1890. Når vi beveger oss inn i første kvartal av 1900-tallet, øker avstanden i tid til den opprinnelige kartleggingen. Fornorskningen og assimileringen av den samiske befolkningen mot slutten av 1800-tallet og videre inn på 1900-tallet var betydelig. Vi finner det imidlertid sannsynlig at de etniske kategoriene og signaturene som Friis har påført kartene sine er relevante for bestemmelse av befolkningens etniske tilhørighet fram til 1900 og at Friis' kartlegging er relevant også for 1800-talls bygninger med byggeår eldre enn kartleggingen. Det er imidlertid mer usikkert om Friis' identifisering av steder med samisk bosetning er en gyldig indikator som kan overføres på bygninger fra 1900-tallet. Vi vil likevel anta at de kan ha en viss gyldighet de første tiårene av 1900-tallet. Dette gjelder særlig for de områdene som på 1800-tallet lar seg identifisere som relativt ensartete samiske bosetningsområder, og for andre mindre avgrensede samiske i bygder i områder som ellers domineres av norsk bosetning.

Alle Friis' kartsett er i målestokk 1:200.000. Den første utgaven, fra 1861, ble utgitt av Videnskabselskabet i Christiania og har en enkel kartografisk utforming med grovt skisserte landkonturer, vassdrag og grenselinjer. Den reviderte utgaven fra 1888/1890 er utgitt av Norges Geografiske Opmaaling og har et mer korrekt og utførlig kartgrunnlag med blant annet inntegnede høydekoter (fig. 6). I tillegg har Friis på disse seneste kartene lagt inn opplysninger om landskapsbruk – for eksempel flytteruter i reindriften, utmarksslåtter, lakseelver og utror. Kartbladene fra utgivelsen i 1861 finnes i dag fritt tilgjengelig som nedlastbare filer på nettet (Dokumentasjonsprosjektet 2013). Den reviderte utgaven oppbevares ved Statsarkivet og er ikke publisert på nett. Vår bruk av den reviderte utgaven er basert på skannede filer innkjøpt fra Statsarkivet.

3 Metode – avgrensning av områder med potensial for samiske bygninger

Brenningen under annen verdenskrig har ført til at antall bygninger eldre enn 100 år er svært lavt i Finnmark. Det finnes likevel enkelte bygder og områder der deler av bygningsmassen ble spart, for eksempel bygda Bugøynes i Sør-Varanger kommune og Veidnes i Berlevåg kommune, samt enkeltbygninger og miljøer i flere andre kommuner. Kunnskapen om bygningsmasse, bosetning og etnisitet i disse og andre områder med en forholdsvis homogen etnisk sammensetning er imidlertid betydelig, og behovet for et eget verktøy for å skille ut samiske bygninger anses som lite. Av områdene som dekkes av Friis' kartlegging omfatter vårt prosjekt derfor bare Troms og Ofoten. Med unntak av Nord-Troms er dette områder som ikke ble brent under 2. verdenskrig, og som derfor har bevart et høyere antall eldre bygninger. Områdene har også en mer etnisk blandet bosetning, noe som i utgangspunktet gjør det mer komplisert og tidkrevende å identifisere hvilke bygninger som kan være automatisk fredete samiske bygninger.

Innenfor prosjektområdene har vi prøvd ut to ulike metodiske tilnærminger for å knytte informasjon fra Friis' kart sammen med SEFRAK-registrerte bygninger. Utgangspunktet er en inndeling i ulike typer bosetningsområder:

- Homogene bosetningsområder
Områder hvor det er klart avgrensede samiske gårder/bygder/områder.
- Blandede bosetningsområder
Områder med etnisk sammensatt bosetning.

Grunnlagsmateriale er Friis' etnografiske kart fra 1861 og 1888/1890 i JPG-format og den digitale SEFRAK-databasen. Øvrig grunnlagsmateriale er vektorkartlag med topografiske data og informasjon om moderne bygningsmasse. Kartfiler og SEFRAK-data er lastet ned fra Norge digitalt (Norge digitalt 2013).

Analysene er primært gjort ved hjelp av et GIS-verktøy² som er benyttet for å sammenstille og visualisere data fra Friis og SEFRAK. Visuelle analyser av Friis-kartene er også en viktig komponent. I hovedtrekk er den metodiske tilnærmingen lik for homogene og etnisk sammensatte bosetningsområder. Fremgangsmåten for klargjøring av data er tilnærmet den samme. Analysearbeidet og analysens fokus er imidlertid tilpasset mulighetene og utfordringene som ligger i datagrunnlaget i forhold til henholdsvis homogene og etnisk sammensatte bosetningsområder.

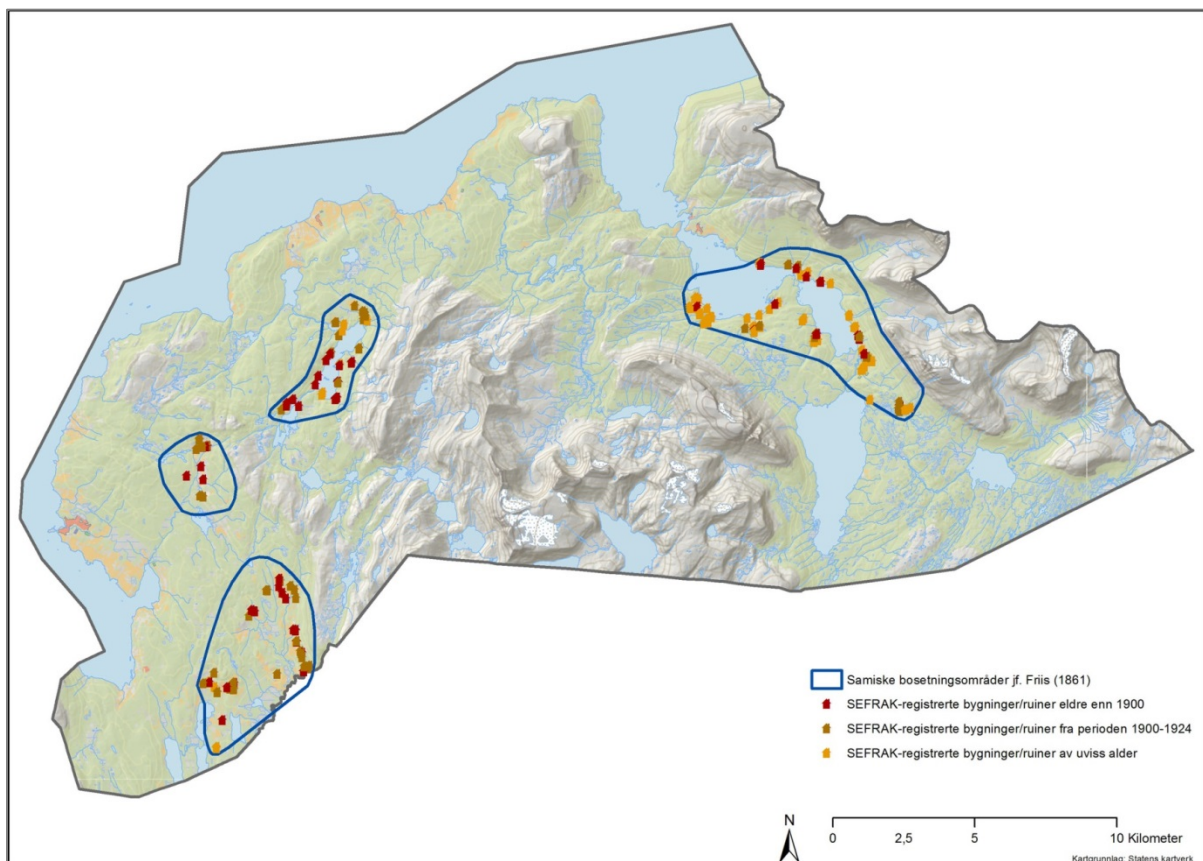
Innledningsvis er relevante data fra Friis-kartene og SEFRAK-databasen sammenstilt ved hjelp av GIS. Det er gjort et utvalg som omfatter alle SEFRAK-registrerte stående bygninger med byggeår innenfor tidsangivelser eldre enn 1900 samt fra perioden 1900-1924. Videre er det utarbeidet et temalag med informasjon om samisk bosetning på grunnlag av Friis-kartene. I korthet går metoden ut på å sammenholde de definerte samiske bosetningsområdene med utvalget fra SEFRAK.

² ArcGIS. ESRI®ArcMap™ 10.1

3.1 Homogene bosetningsområder

Dette er områder hvor det, med utgangspunkt i Friis-kartene, er grunnlag for å skille ut og avgrense gårder/bygder/områder som fremstår som forholdsvis etnisk ensartet. Her kan eksempelvis nevnes markebygdene i Skániid suohkan/Skånland kommune. Forutsatt at det ifølge SEFRAK finnes bygningsmasse som potensielt kan være automatisk fredete kulturminner, er det i disse områdene mulighet for å liste ut konkrete objekter fra SEFRAK-databasen.

I pilotprosjektet i 2011 (Myrvoll et al. 2011) var Skániid suohkan/Skånland kommune, som er en av flere kommuner med markasamisk bosetning, testkommune. Ved hjelp av Friis' kart fra 1861 ble fire områder med overveidende samisk bosetning identifisert.

Figur 7: SEFRAK-registreringer med potensial for å være automatisk fredet innen områder som kan defineres som samiske i henhold til Friis' kriterier (Myrvoll et al. 2011: 20). Kilde: Statens kartverk og SEFRAK.

SEFRAK inneholdt totalt 1082 objekter fra Skånland, hvorav 804 var stående bygninger på registreringstidspunktet. Innenfor de avgrensede områdene finnes det 40 SEFRAK-registrerte bygninger med datering fra 1800-tallet og 48 bygninger fra første kvartal av 1900-tallet. Av de totalt 804 stående SEFRAK-registrerte bygningene i Skånland, er disse totalt 88 bygninger, de som med størst sannsynlighet er automatisk fredete samiske bygninger (fig. 7).

3.2 Blandede bosetningsområder

Prosjektet for øvrig har omfattet Ofoten og resten av Troms. Dette er, for en stor del, blandede eller etnisk sammensatte områder hvor fordelingen av samisk, kvensk/norsk-finsk og norsk bebyggelse etter Friis' kriterier viser stor variasjon. I slike områder vil det være svært vanskelig, med noen grad av sikkerhet, å skille ut konkrete objekter som potensielle automatisk fredete samiske kulturminner. Metoden vi utviklet og anvendte i Skániid suohkan/Skånland kommune er derfor tilpasset ved at vi har valgt å fokusere på potensialområder, dvs. områder hvor det anses å være potensial for bygninger som er automatisk fredete samiske kulturminner. Ved identifiseringen av områder med potensial for automatisk fredete samiske SEFRAK-bygninger har vi tatt utgangspunkt i Friis' markeringer av samisk bosetting i form av «Lappefamilier, boende i tømrede Huse» samt «Lappefamilie, der boer i Jordhytte» (fig. 5). Innenfor hver av disse kategoriene finnes flere undergrupper ut fra husholdets språklige sammensetning. Friis' kart gir sjelden grunnlag for absolutte og finmaskete geografiske avgrensinger, vi har derfor valgt å avmerke potensialområdene som skjematisk sirkler eller ellipser. Hensikten med dette er å tydeliggjøre at avgrensingen av potensialområdene ikke er å forstå som absolutte avgrensinger. Potensiale for automatisk fredete samiske kulturminner innenfor de avgrensede områdene er gradert i forhold til en fem-delt skala fra høy til lav.

I det følgende beskrives den trinnvise framgangsmåten for vår identifisering og vurdering av potensialområdene:

- Identifisere områder der Friis har markert at det bor samiske familier i 1861 og/eller i 1890.
- Opprette et temalag med de identifiserte områdene.
- Gjøre et utvalg av stående SEFRAK-registrerte bygninger i Ofoten og Troms datert til:
 - eldre enn 1900
 - «1. kvartal 1900» (1900-1924)
 - «2. kvartal 1900» (1925-1949)
 - «1900-tallet»³
 - «Udatert»
- Sammenstille relevante data fra Friis-kartene og SEFRAK-databasen som grunnlag for å avgrense potensialområder, samt vurdere potensial (grad) for funn av automatisk fredete samiske bygninger.

Vi minner om at SEFRAK-registeret har svakheter. Noen områder er trolig mangelfullt registrert og bygningers datering kan være satt til feil kvartal. Våre vurderinger av potensial er ment som en hjelp i arbeidet med å velge ut og prioritere områder for befaring og registrering av samiske bygninger. Potensialgraderingene er basert på skjønnsmessige vurderinger og må ikke sees som absolutter.

³ Noen bygninger i SEFRAK står uten tidsangivelse (udatert) mens andre er datert til 1900-tallet uten nærmere kvartalsangivelse.

Potensialet er skjønnsmessig satt med utgangspunkt i kombinasjoner av følgende kjennetegn:

- **Høyt potensial**

- Avmerking av samisk bosetning («Lappefamilie, der boer i Jordhytte» og/eller «Lappefamilier, boende i tømrede Huse») på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890 (se fig. 4). Tilstedeværelse av «tømrete Huse» på Friis er brukt som et tilleggskriterium eller et forsterkende element.
- Avgrensede bygder og/eller gårder med «Lappefamilier» på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890.
- SEFRAK-registrerte bygninger med datering som er eldre enn 100 år eller faller innenfor 1. kvartal 1900.

- **Middels- høyt potensial**

- Avmerking av samisk bosetning («Lappefamilie, der boer i Jordhytte» og/eller «Lappefamilier, boende i tømrede Huse») på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890 (se fig. 4). Tilstedeværelse av «tømrede Huse» på Friis er brukt som et tilleggskriterium eller et forsterkende element.
- Blandet bosetting med overvekt av «Lappefamilier», og med innslag av «Nordmandsfamilier» og/eller «Finnfamilier» på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890.
- SEFRAK-registrerte bygninger med datering som er eldre enn 100 år og/eller faller innenfor 1. kvartal 1900.

- **Middels potensial**

- Avmerking av samisk bosetning («Lappefamilie, der boer i Jordhytte» og/eller «Lappefamilier, boende i tømrede Huse») på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890 (se fig. 4).
- Blandet bosetting med overvekt av «Nordmandsfamilier» og/eller «Finnfamilier» og med innslag av «Lappefamilier» på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890.
- SEFRAK-registrerte bygninger fra 2. kvartal, «1900-tallet» og/eller uten angitt alder («udatert»); eller lavt antall SEFRAK-bygninger.
- Etnisk blandete områder med relativt mange SEFRAK-bygninger av relevant alder, der det kan være vanskelig å skille ut og identifisere eventuelle samiske bygninger.

- **Lavt - middels potensial**

- Avmerking av samisk bosetning («Lappefamilie, der boer i Jordhytte» og/eller «Lappefamilier, boende i tømrede Huse») på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890 (se fig. 4).
- Område som trolig ikke er SEFRAK-registrerte, men som har stående bygninger i dag og som ut fra Friis' kart kunne forventes å ha potensial for funn av automatisk fredete samiske bygninger.

- **Lavt potensial**

- Avmerking av samisk bosetning («Lappefamilie, der bor i Jordhytte» og/eller «Lappefamilier, boende i tømrede Huse») på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890 (se fig. 4).
- Blandete bosetting med overvekt av «Nordmandsfamilier» og/eller «Finnfamilier» og med innslag av «Lappefamilier» på Friis' kart fra 1860 og/eller 1890.
- Ingen SEFRAK-registrerte bygninger.
- Områder med ingen eller svært få stående bygninger i dag.

4 Resultater - presentasjon av potensialområder og framtidig tilvekst

Herunder (kapittel 4.1) følger en oversikt over alle områder som er vurdert å inneha potensial for funn av samiske bygninger som omfattes av automatisk fredning jf. Kulturminneloven. I tillegg til kartene finnes også en liste over potensialområder i Vedlegg.

Potensialområdene er presentert kommunevis. Områdene er skjematisk markert og vurdert potensial er angitt med farge (se eksempelvis symbolforklaring fig. 9). SEFRAK-registrerte bygninger er markert uavhengig av objektenes alder for å vise distribusjonen av slik bygningsmasse i hver enkelt kommune. Symbolforklaring for markslag (fig. 8) er ens for alle kart i kapittel 4.1 (figurene 9 til 52).

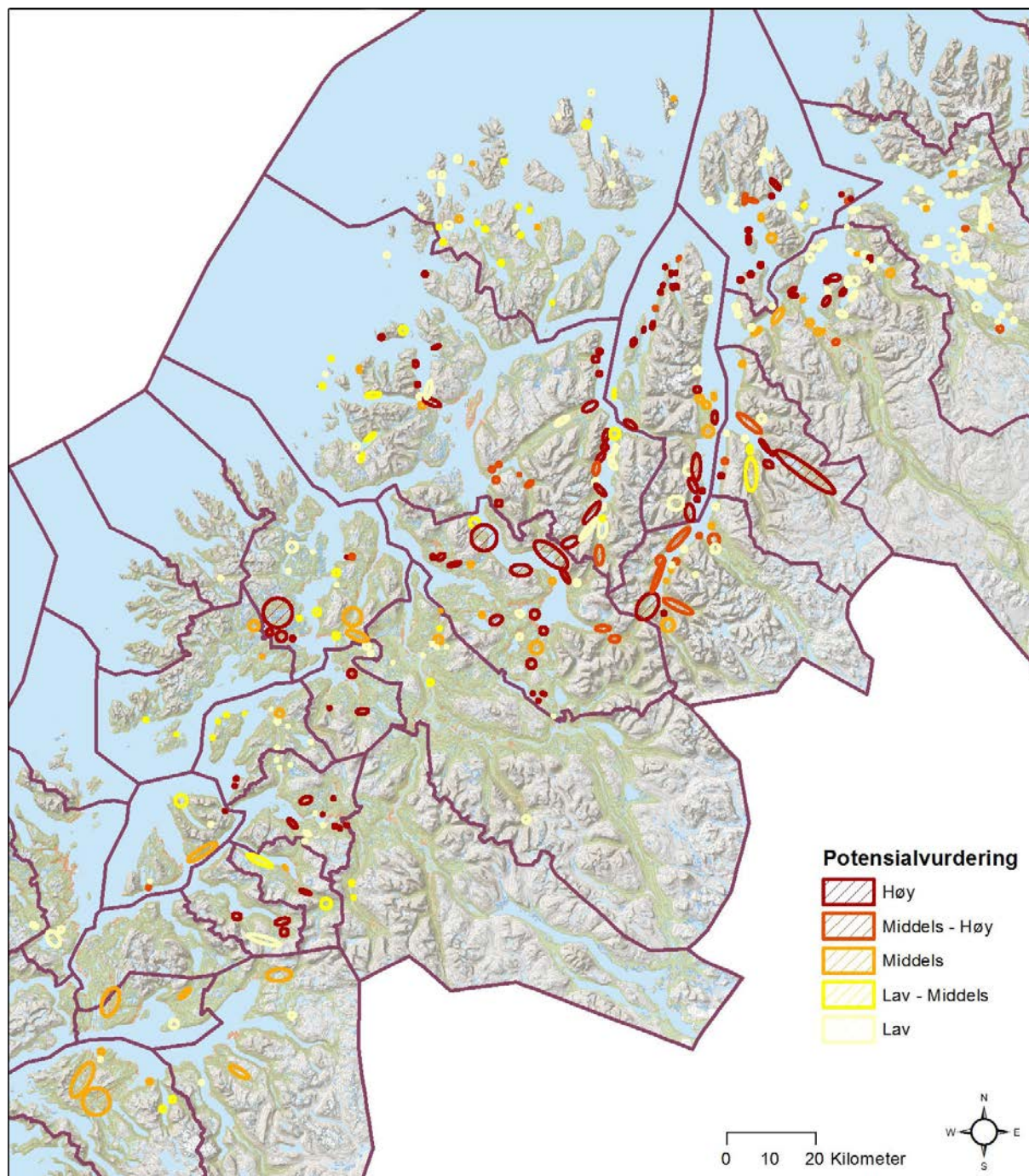
Man kan fremover forvente en tilvekst av automatisk fredete samiske bygninger etter hvert som bygningsmasse fra andre kvartal av 1900-tallet og fra etterkrigstiden blir mer enn hundre år gamle. For områdene i Ofoten og Troms som omfattes av denne undersøkelsen er det utarbeidet en liste (kapittel 4.2, tabell 1-2) over antall SEFRAK-registrerte bygninger med tidsangivelse satt til 1925-1950 (andre kvartal) og til 1900-tallet generelt.

Arealdekke

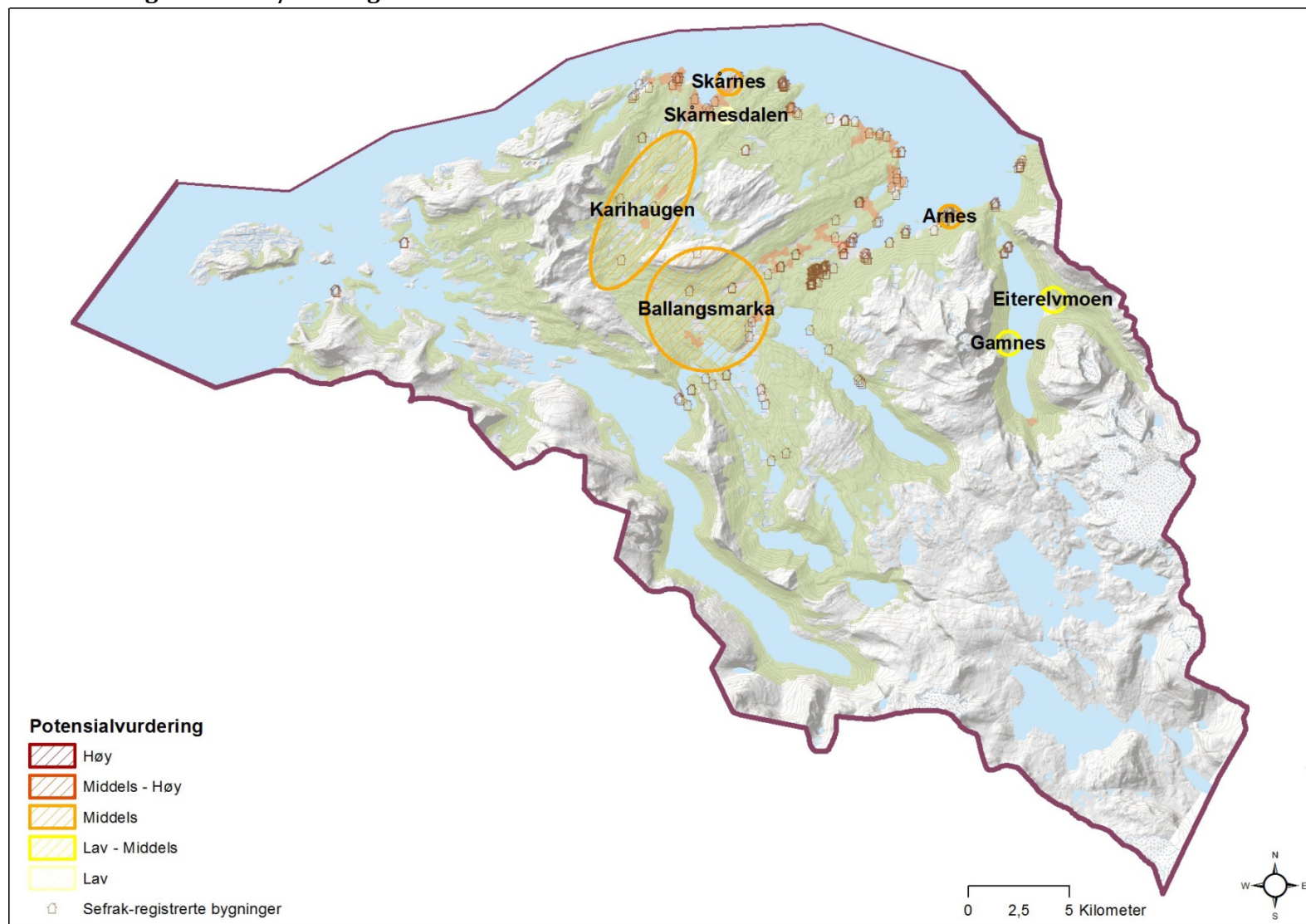
Figur 8: Symbolforklaring for figurene 9-52.

4.1 Potensialområder

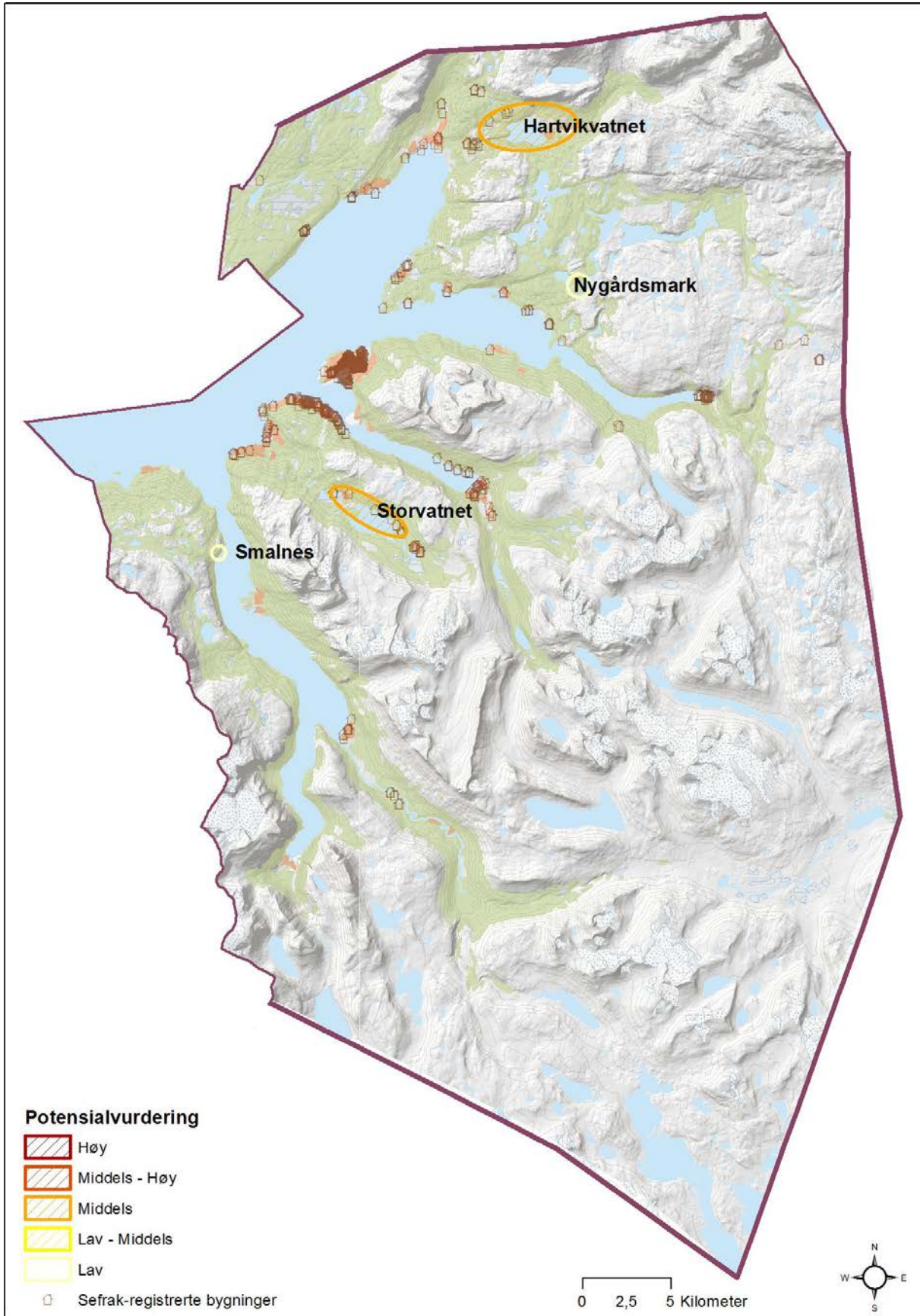
Figur 9: Potensialområder i Nordland og Troms. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.1 Bállaga suohkan / Ballangen kommune

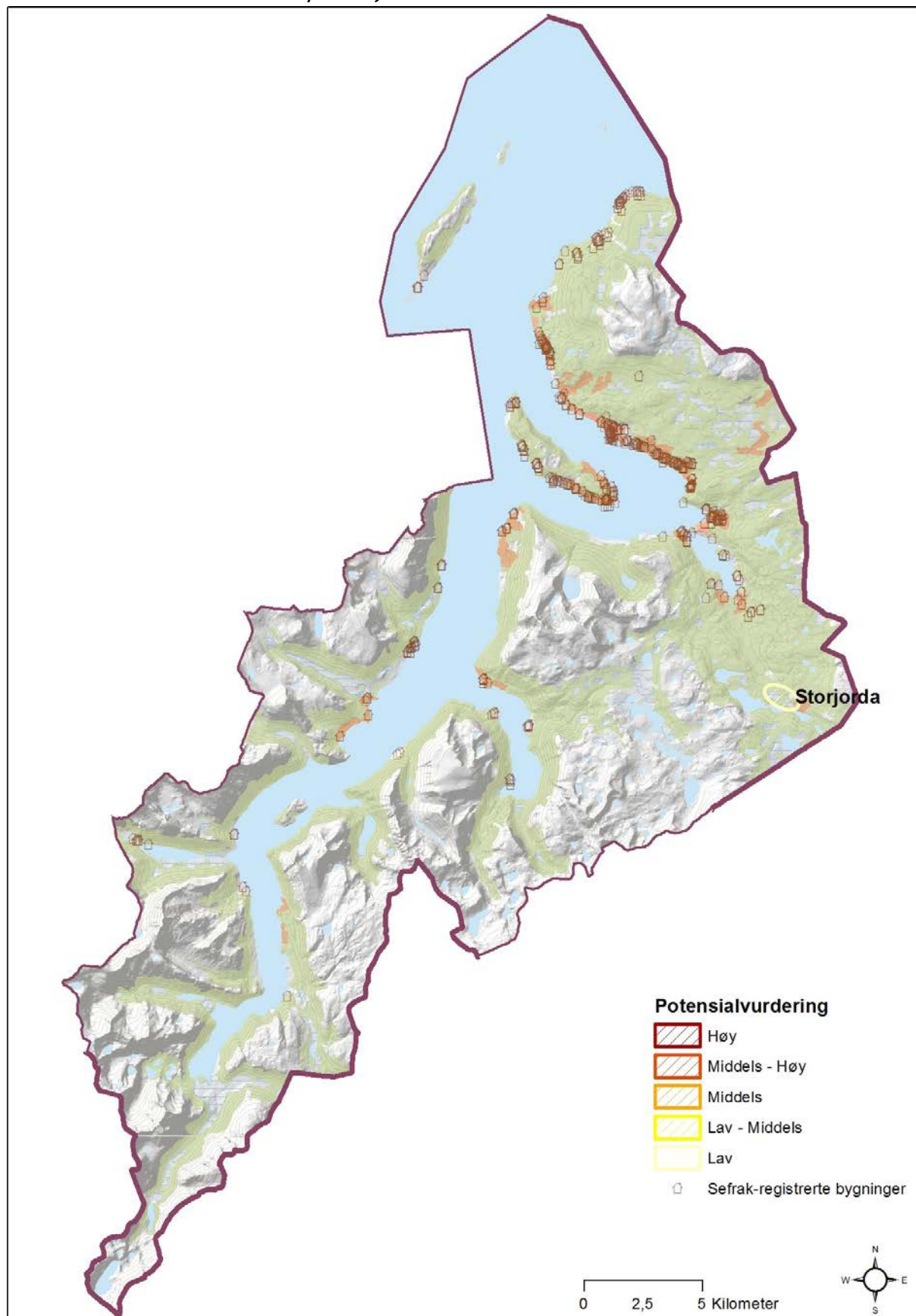
Figur 10: Potensialområder i Bállaga suohkan / Ballangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.2 Nárviika gjelda / Narvik kommune

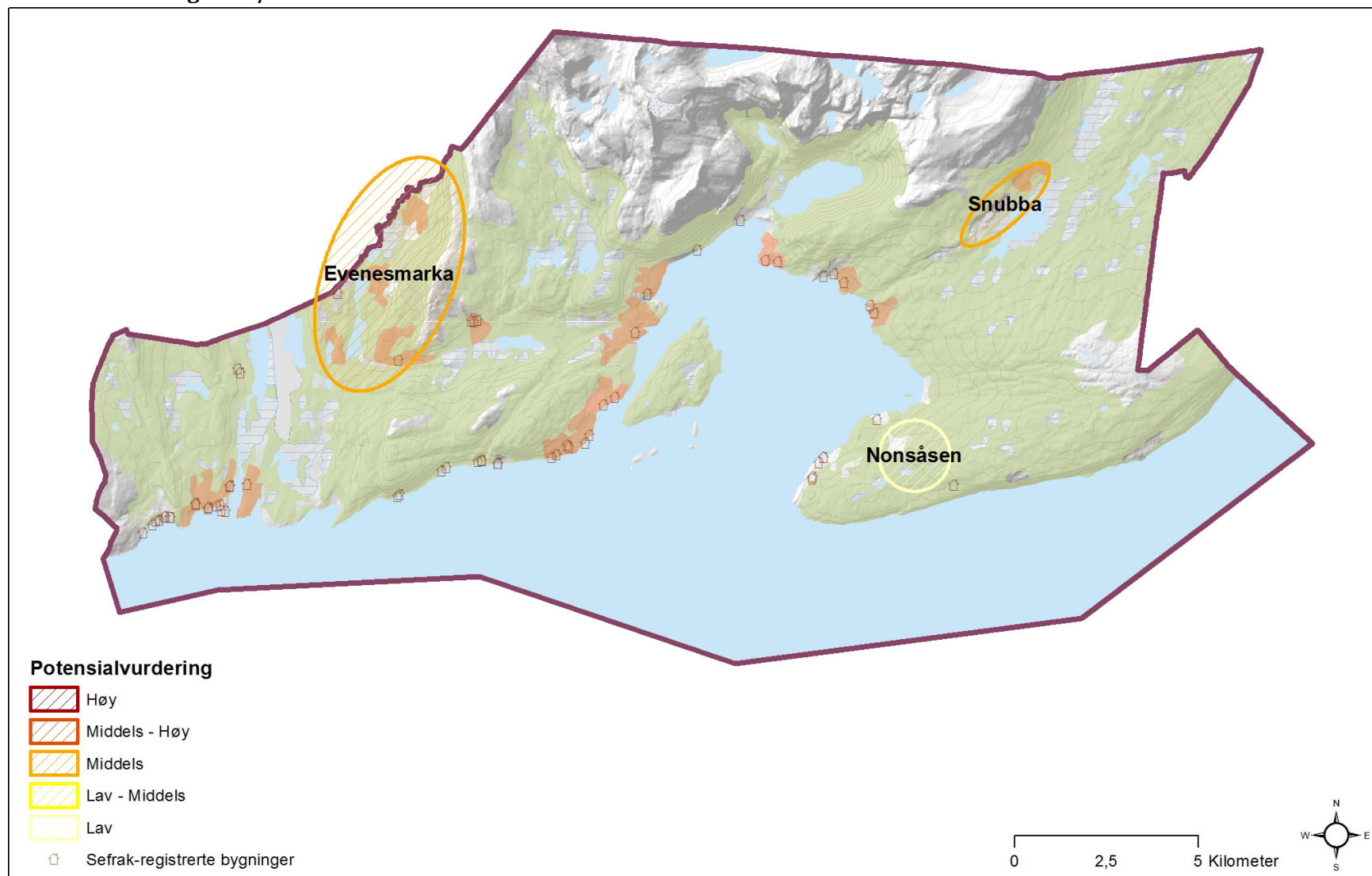
Figur 11: Potensialområder i Nárviika gjelda / Narvik kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.3 Giehtavuona suohkan / Kvæfjord kommune

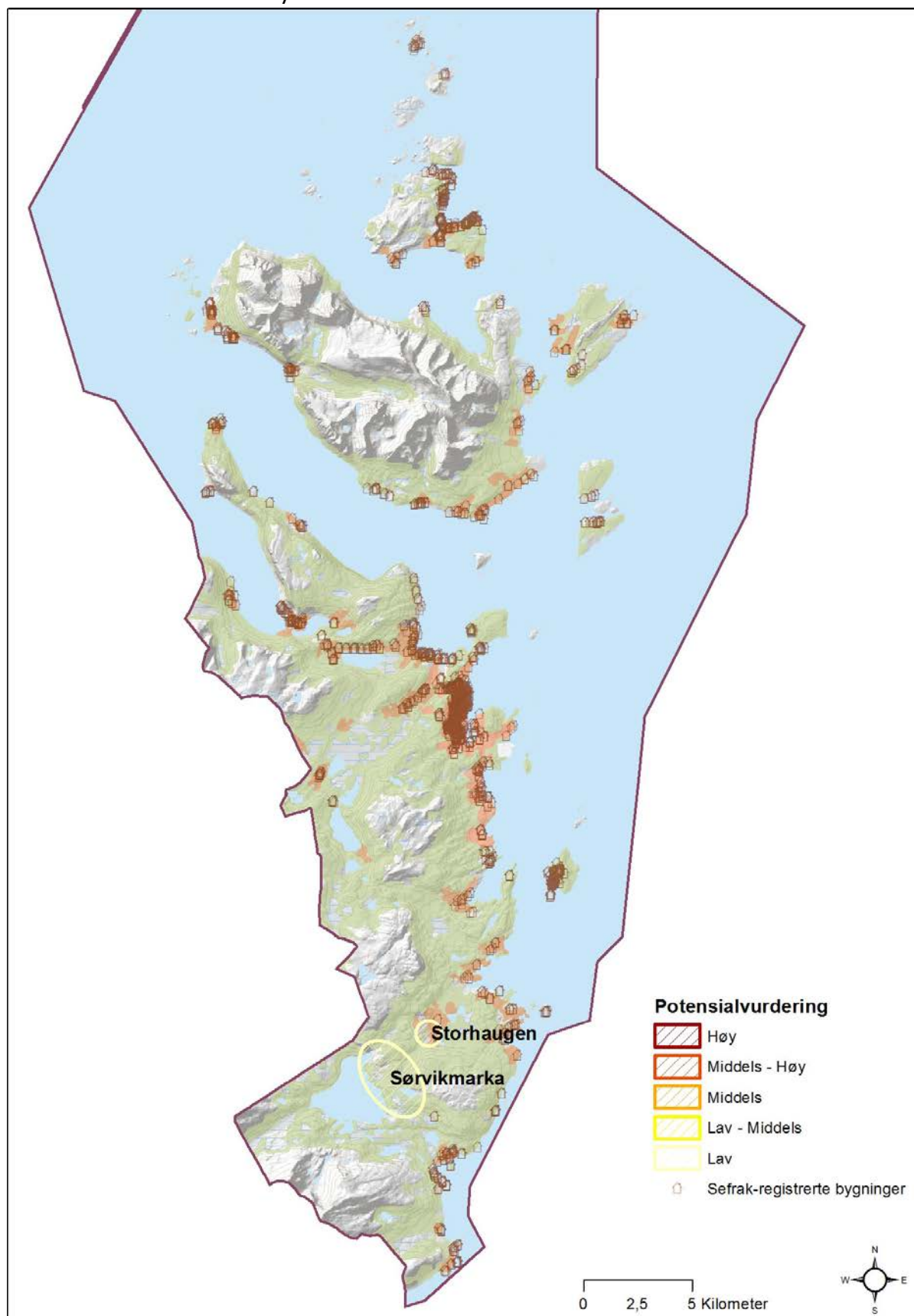
Figur 12: Potensialområder i Giehtavuona suohkan / Kvæfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.4 Evenášše gieldda / Evenes kommune

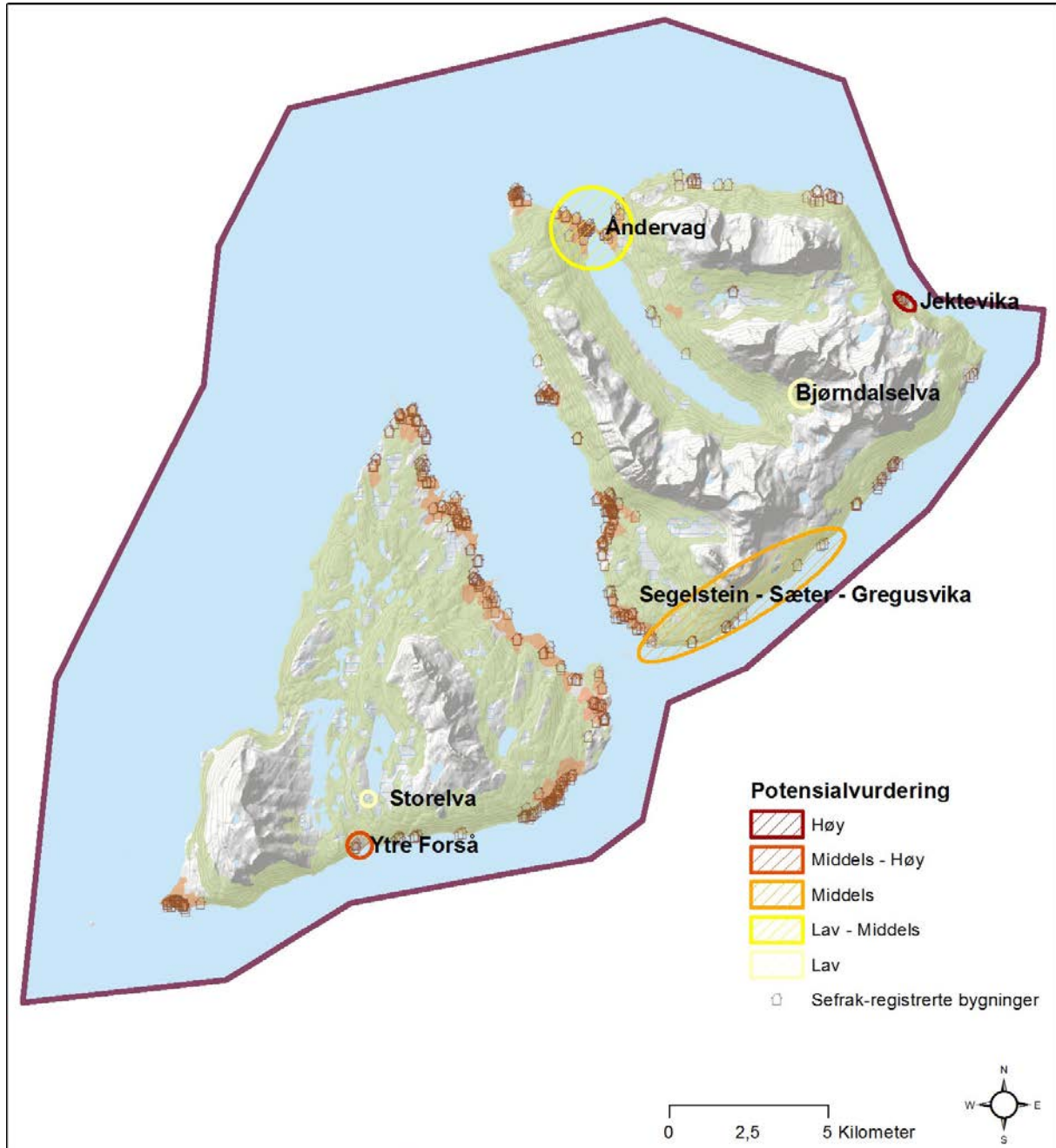
Figur 13: Potensialområder i Evenášše gieldda / Evenes kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.5 Hársttaid suohkan / Harstad kommune

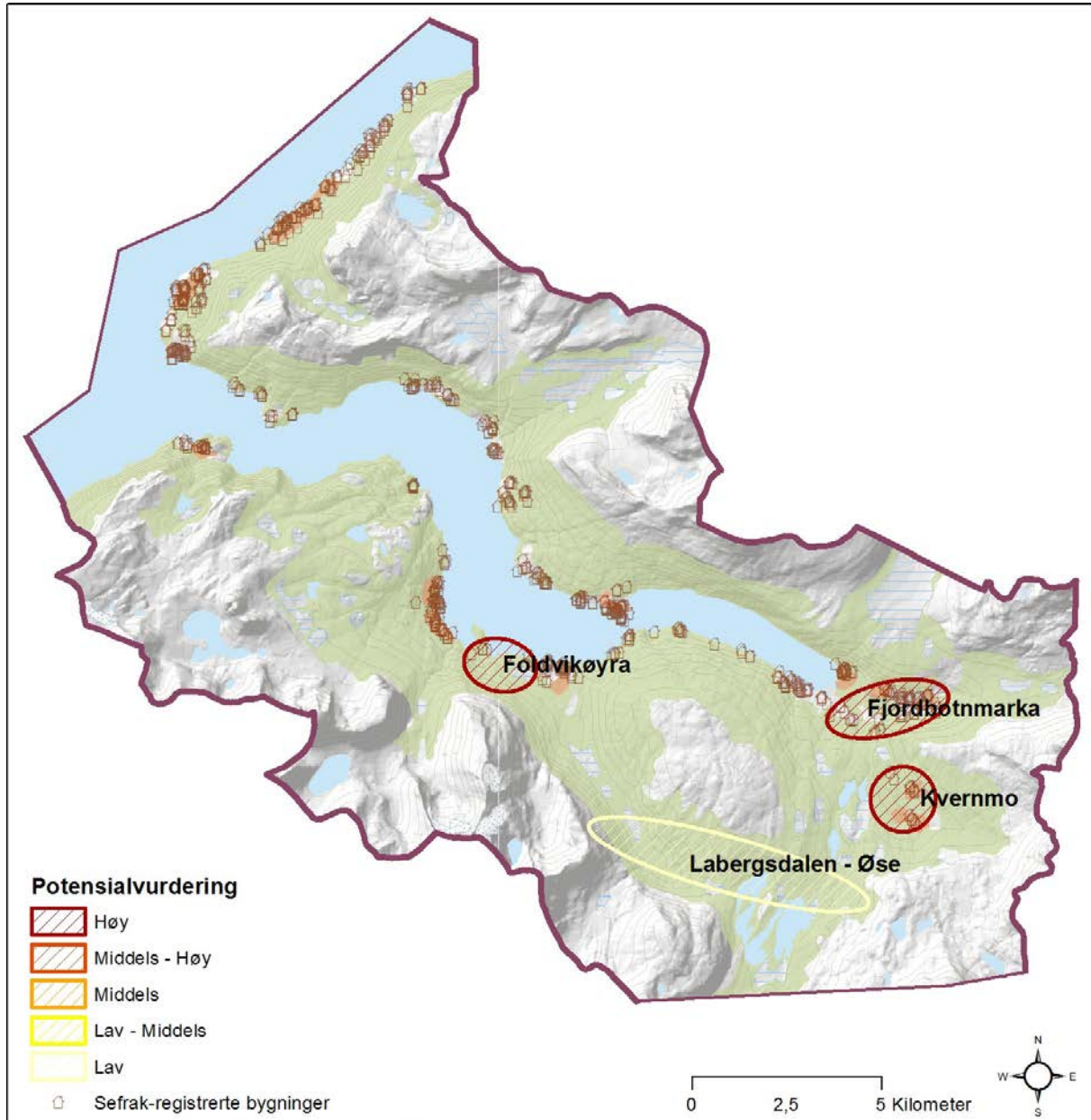
Figur 14: Potensialområder i Hársttaid suohkan / Harstad kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.6 Ivvárstáðiid suohkan / Ibestad kommune

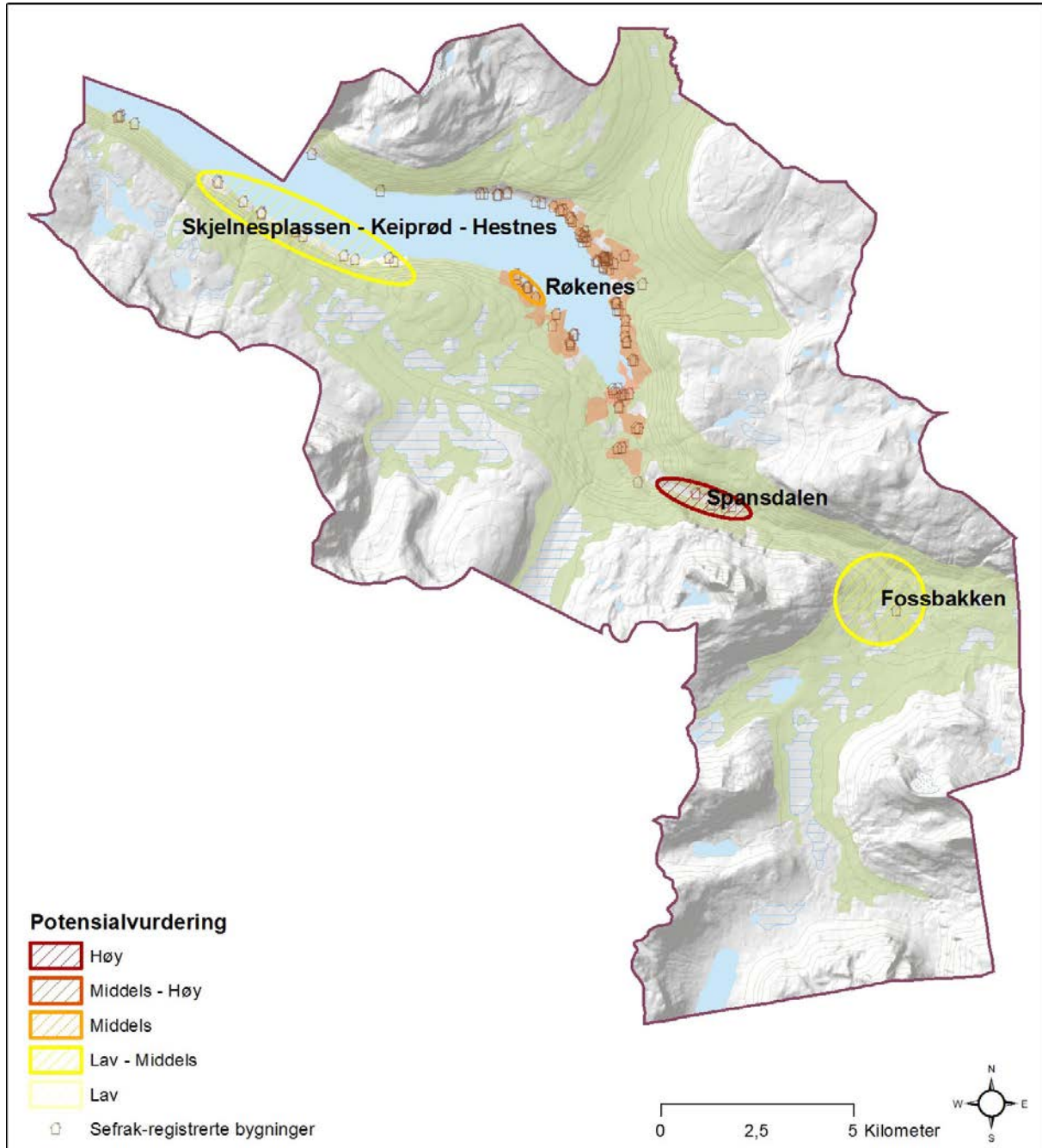
Figur 15: Potensialområder i Ivvárstáðiid suohkan / Ibestad kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.7 Rivttáid suohkan / Gratangen kommune

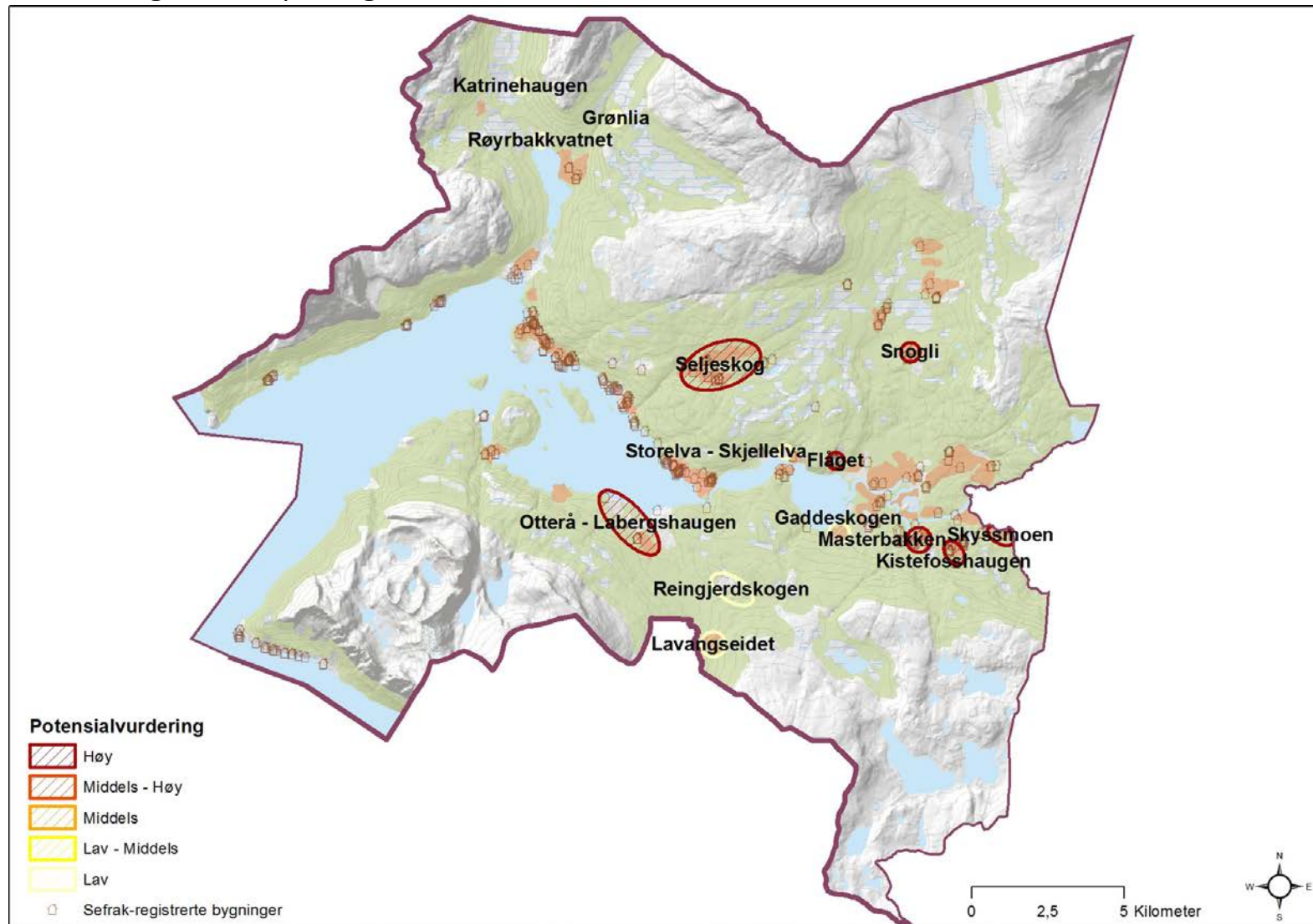
Figur 16: Potensialområder i Rivttáid suohkan / Gratangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.8 Loabága suohkan / Lavangen kommune

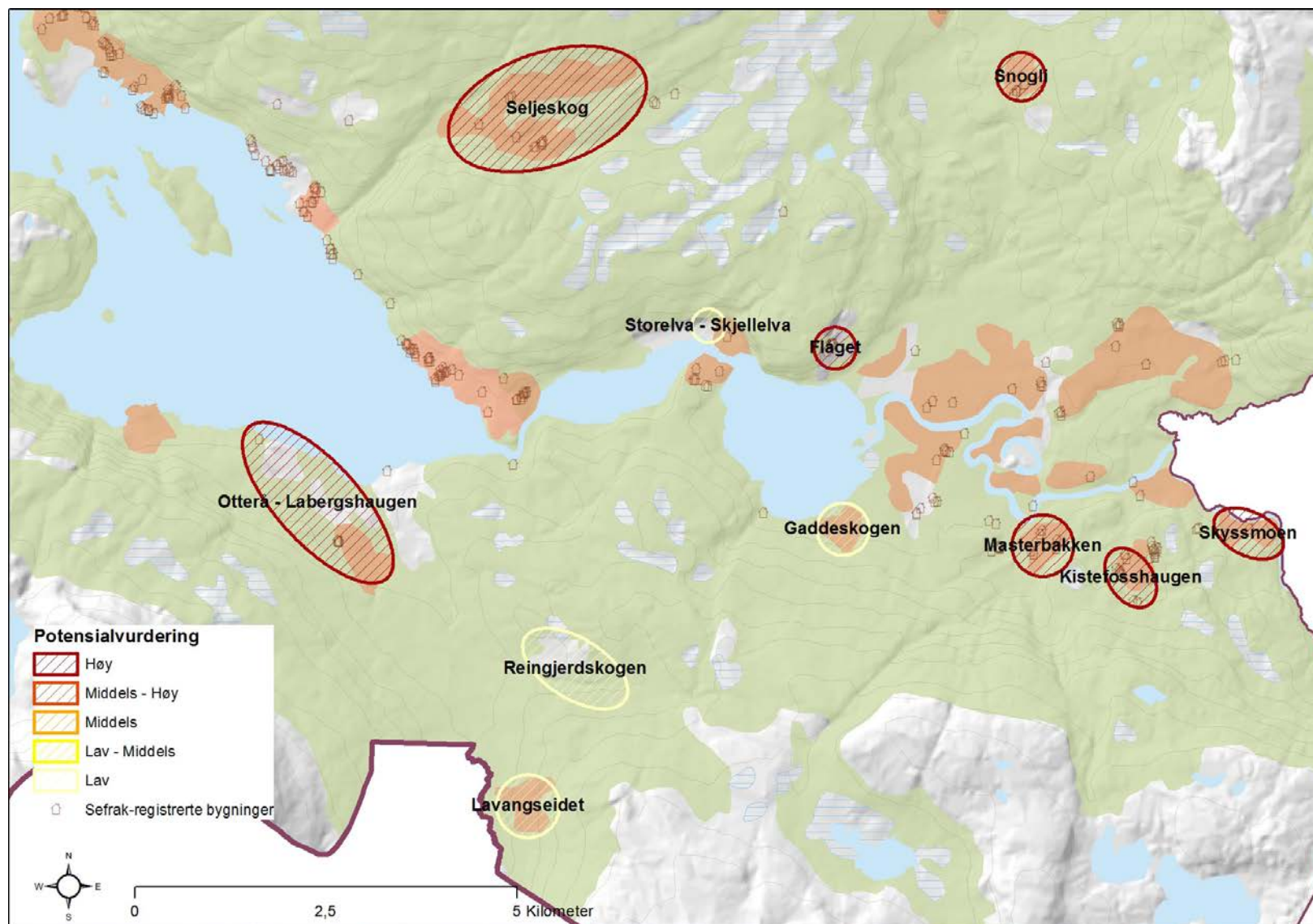

Figur 17: Potensialområder i Loabága suohkan / Lavangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.9 Siellåga suohkan / Salangen kommune

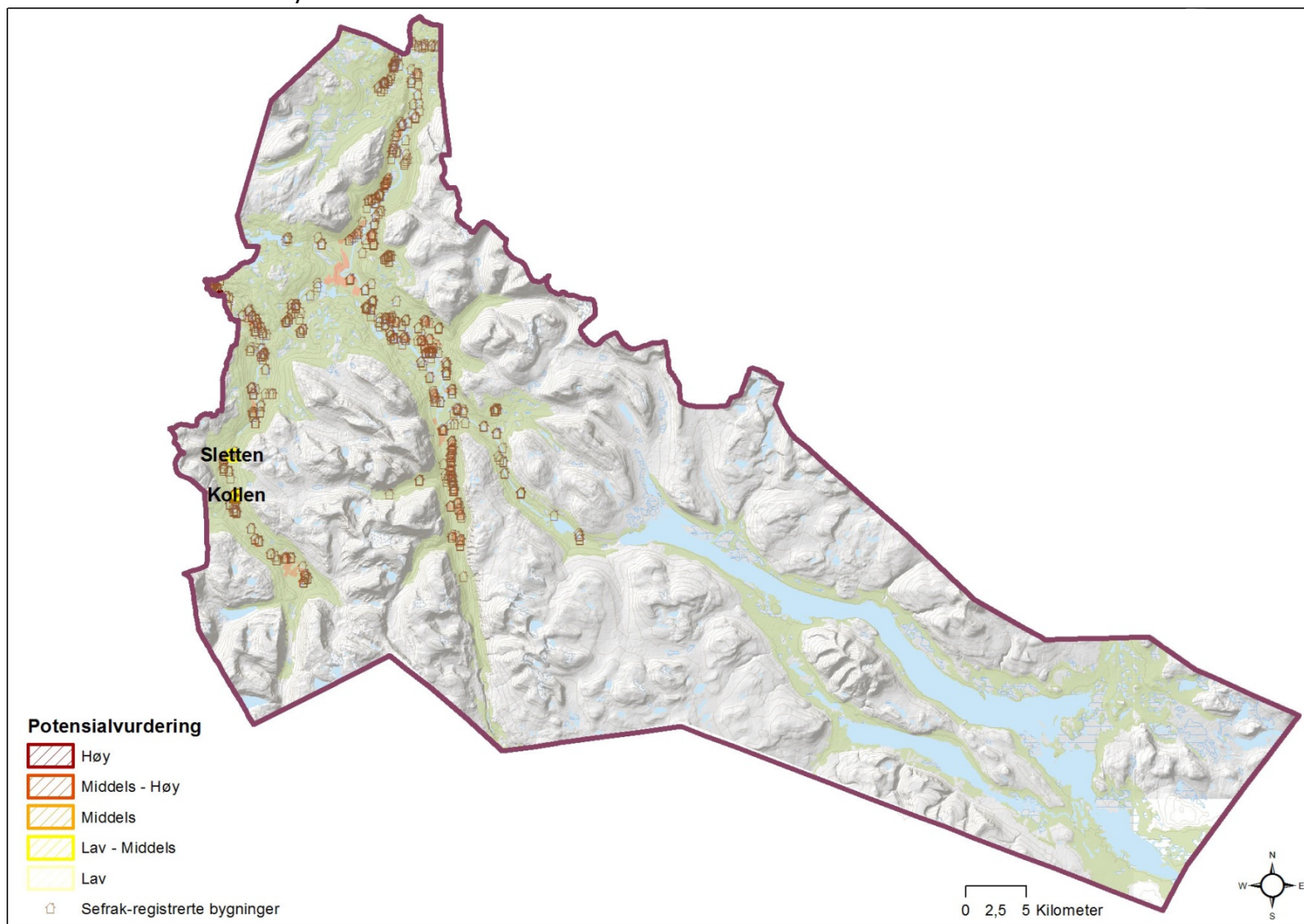

Figur 18: Potensialområder i Siellåga suohkan / Salangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

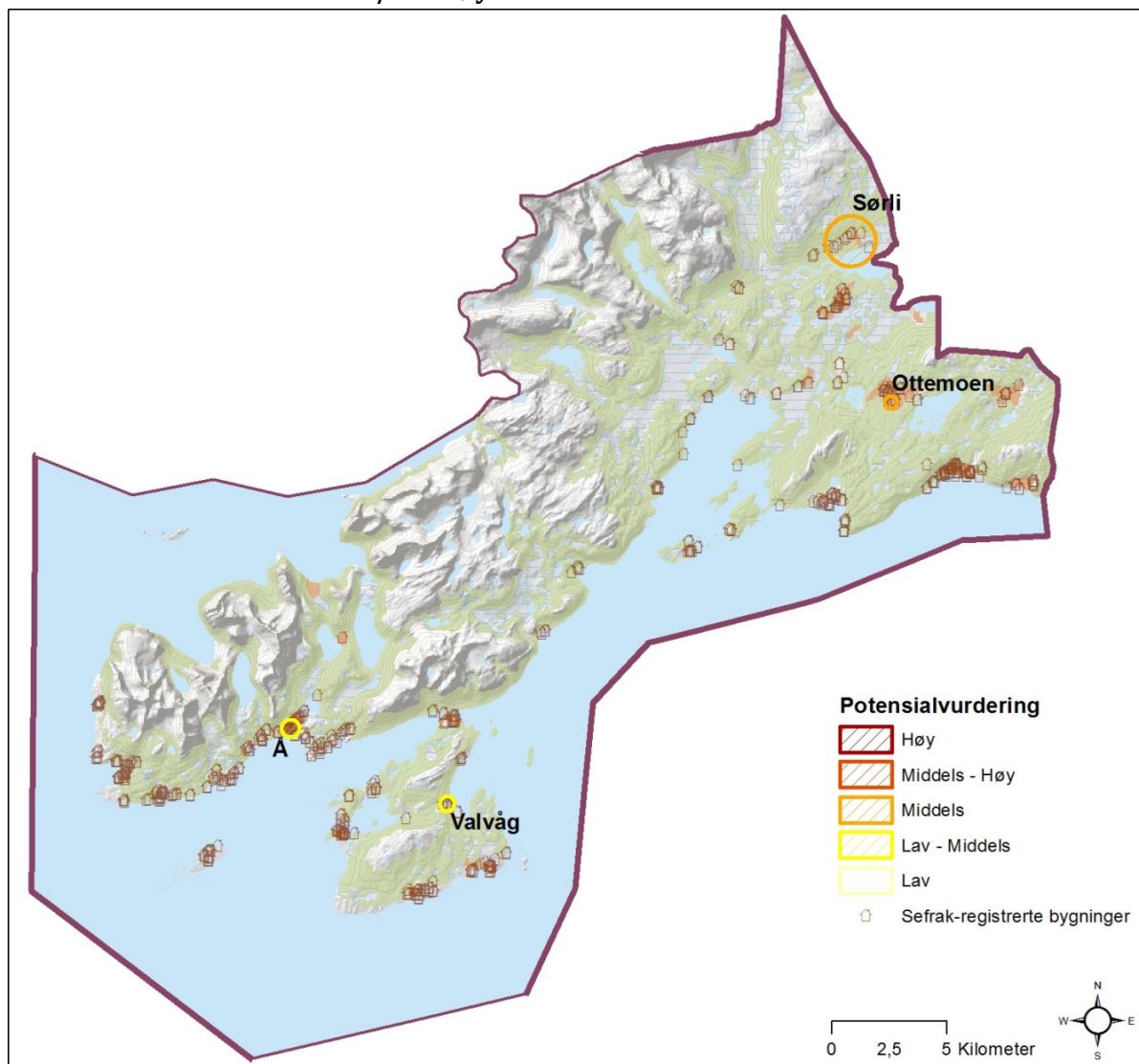
Figur 19: Kartutsnitt av figur 18 over potensialområder i Salangen kommune / Siellága suohkan. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.10 Bearddu suohkan / Bardu kommune

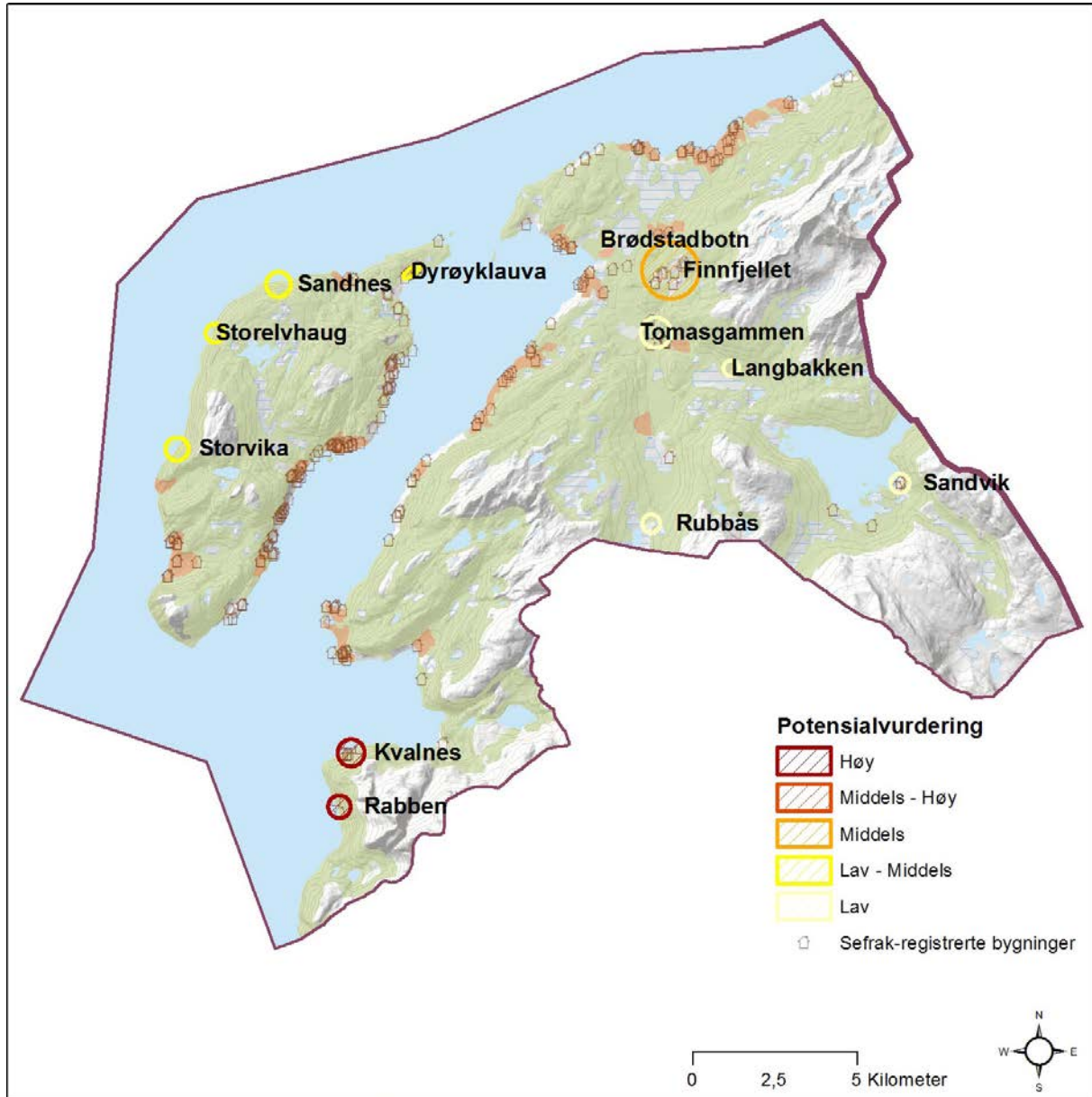
Figur 20: Potensialområder i Bearddu suohkan / Bardu kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.11 Ránáidsullo suohkan / Tranøy kommune

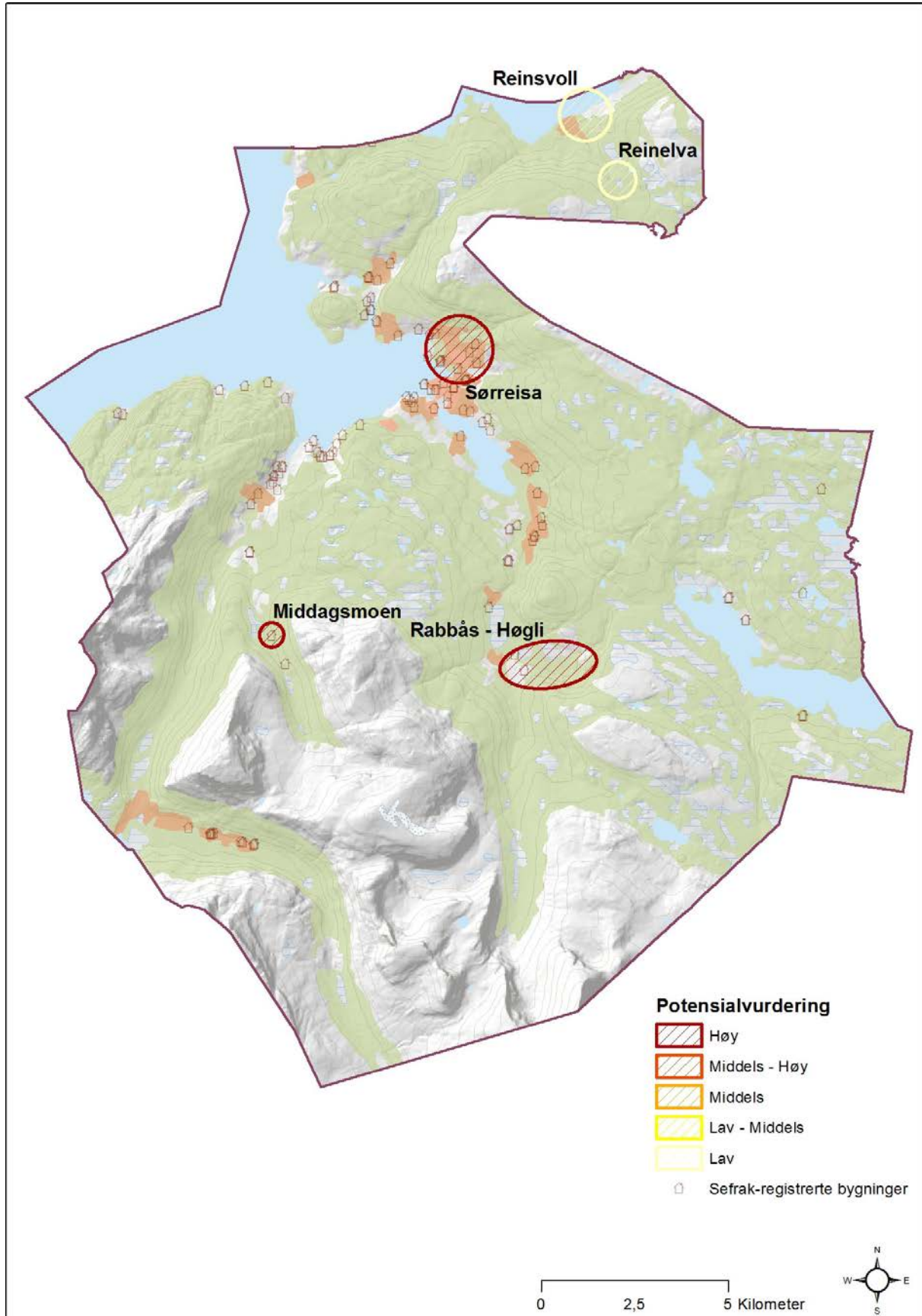
Figur 21: Potensialområder i Ránáidsullo suohkan / Tranøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.12 Divrráid suohkan / Dyrøy kommune

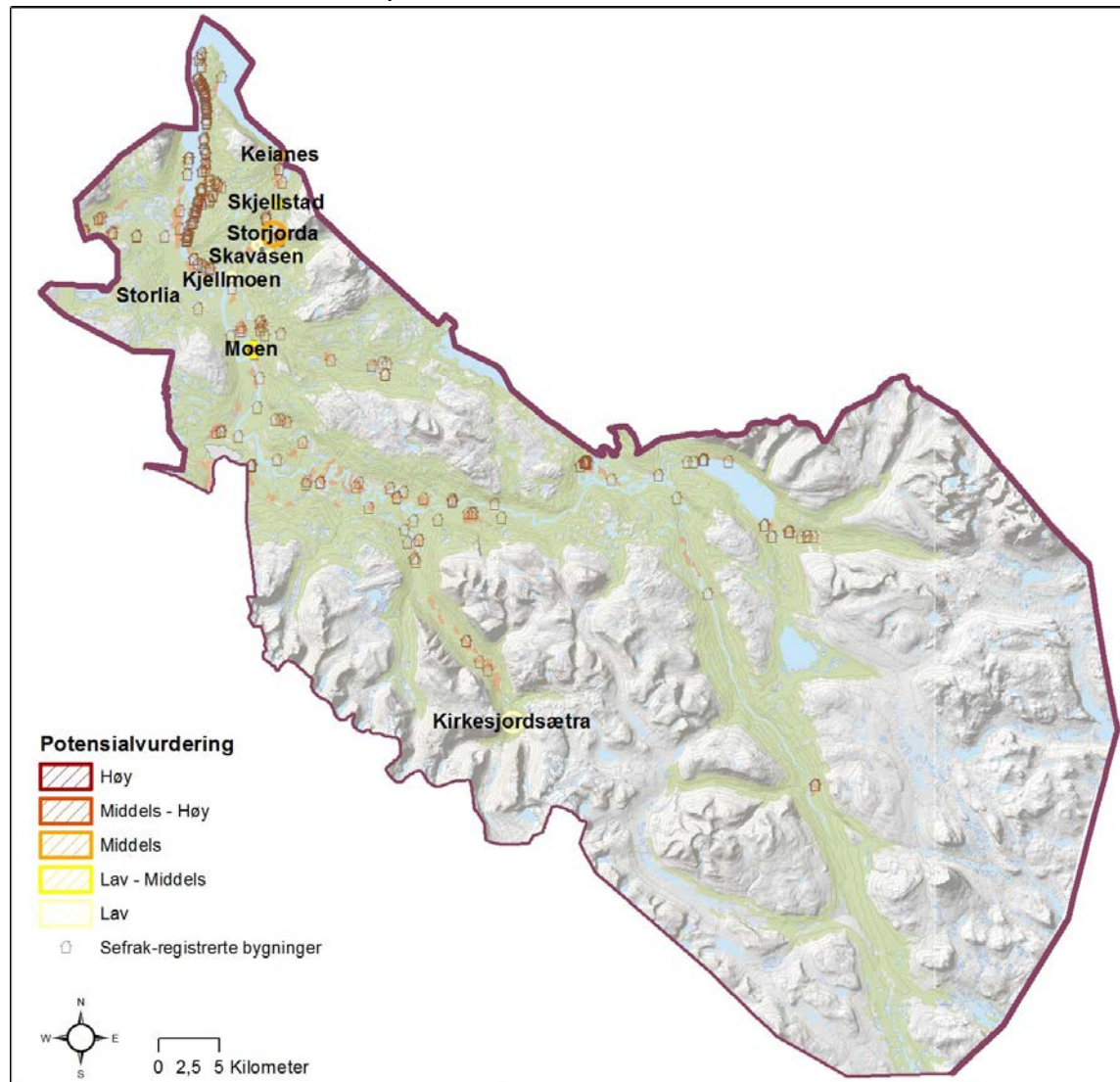
Figur 22: Potensialområder i Divrráid suohkan / Dyrøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.13 Ráisavuona suohkan / Sørreisa kommune

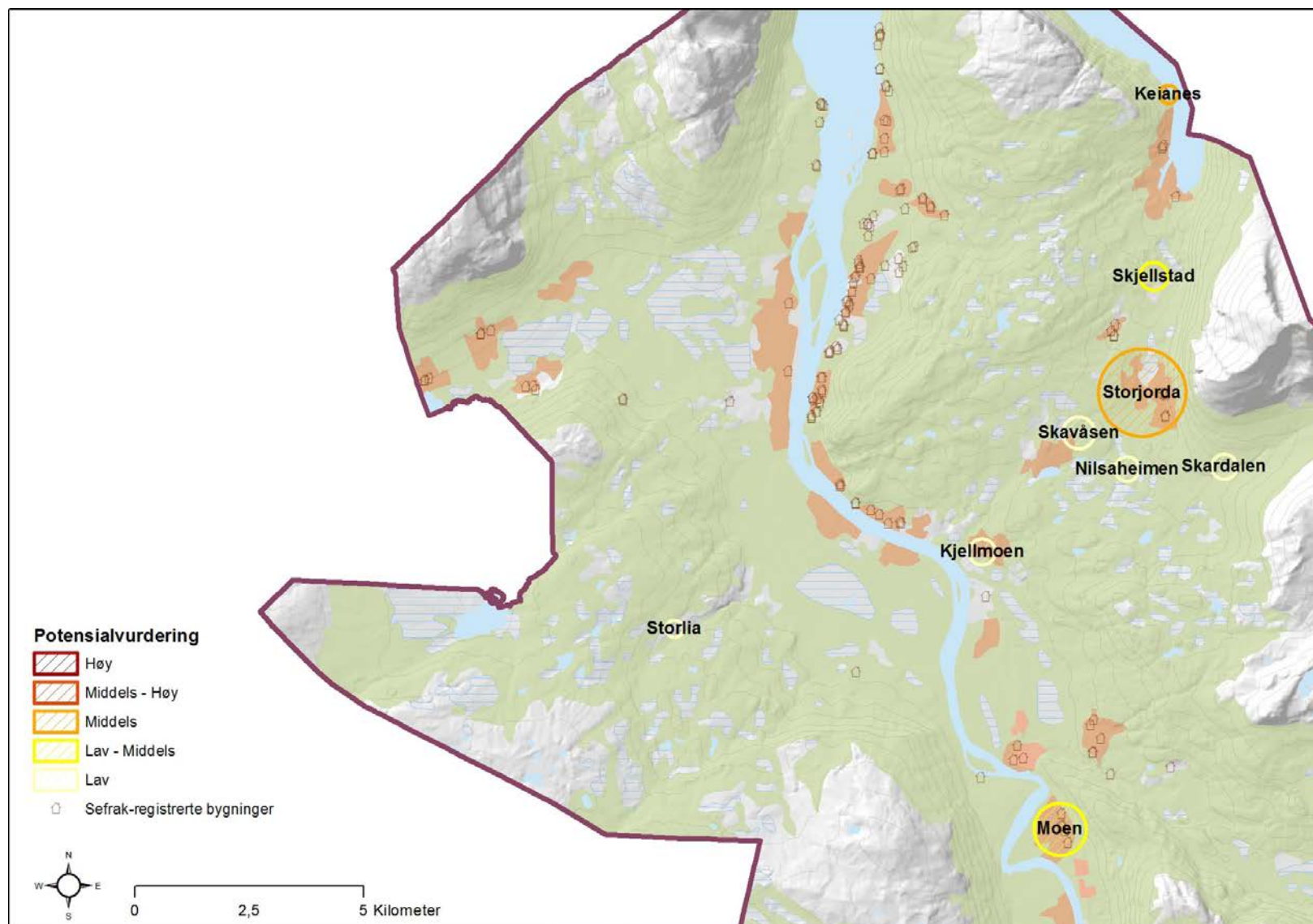

Figur 23: Potensialområder i Ráisavuona suohkan / Sørreisa kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.14 Målatvuomi suohkan / Målselv kommune

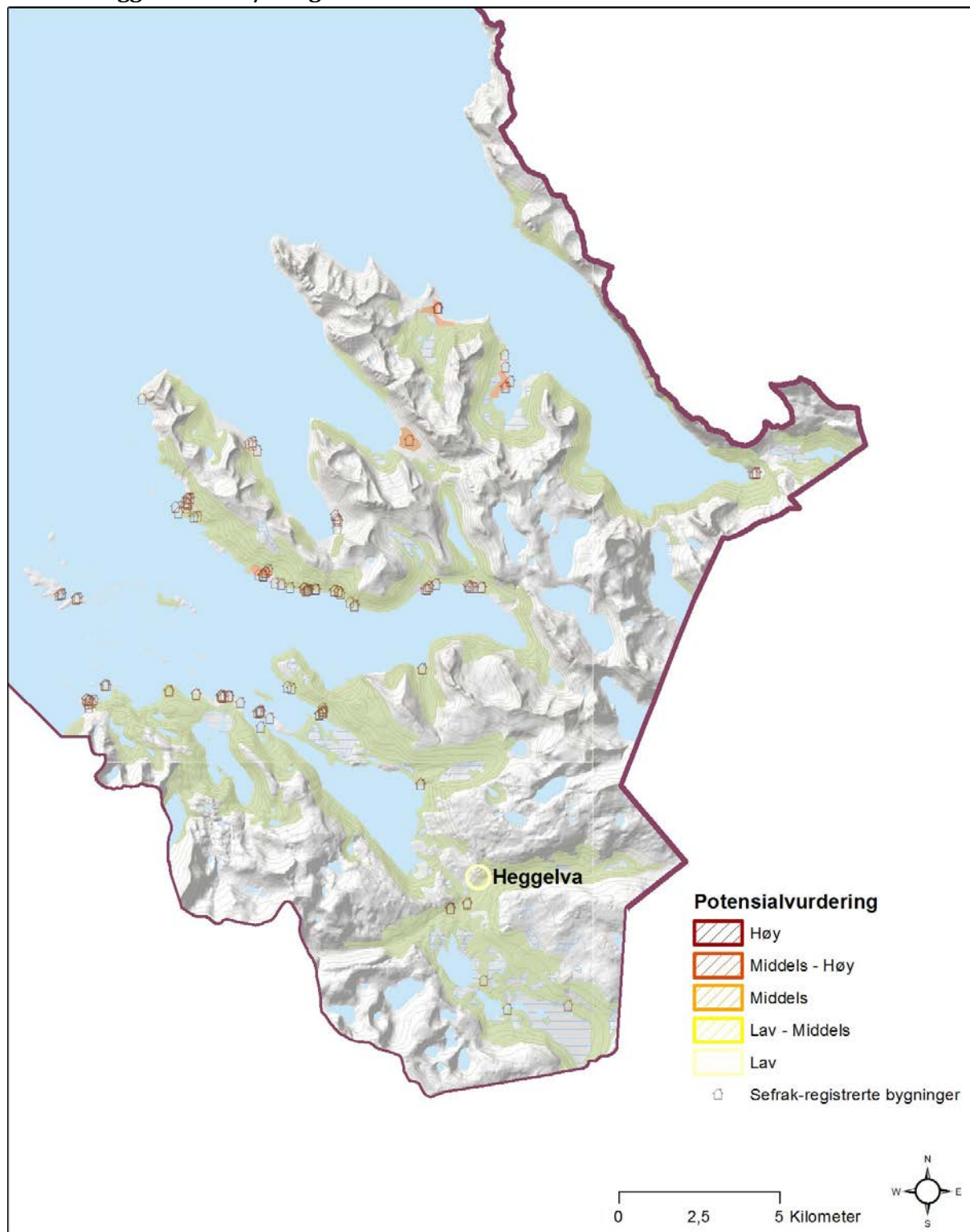

Figur 24: Potensialområder i Målatvuomi suohkan / Målselv kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

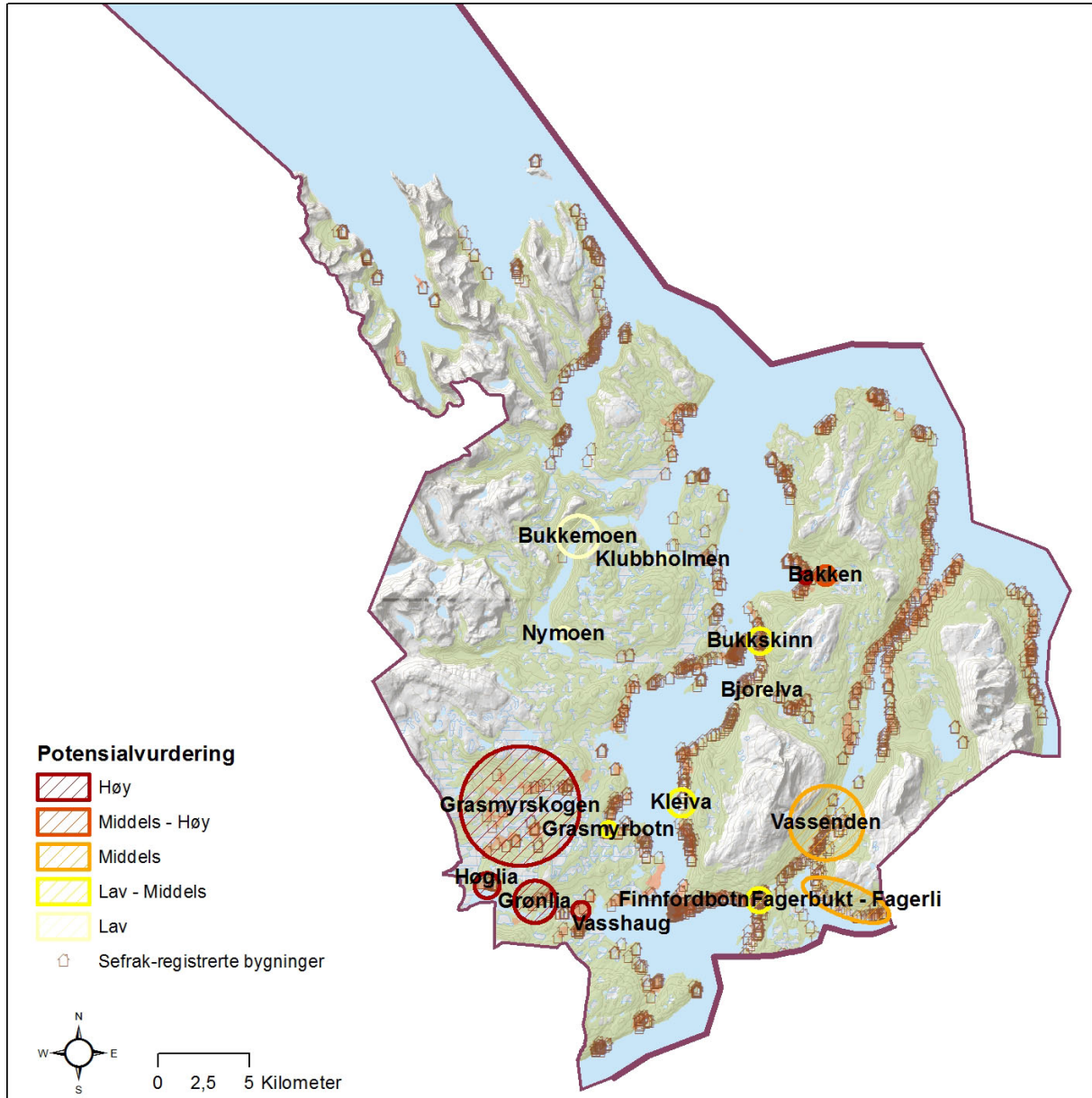
Figur 25: Kartutsnitt av figur 24 over potensialområder i Målatvuomi suohkan / Måselv kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.15 Birggi suohkan / Berg kommune

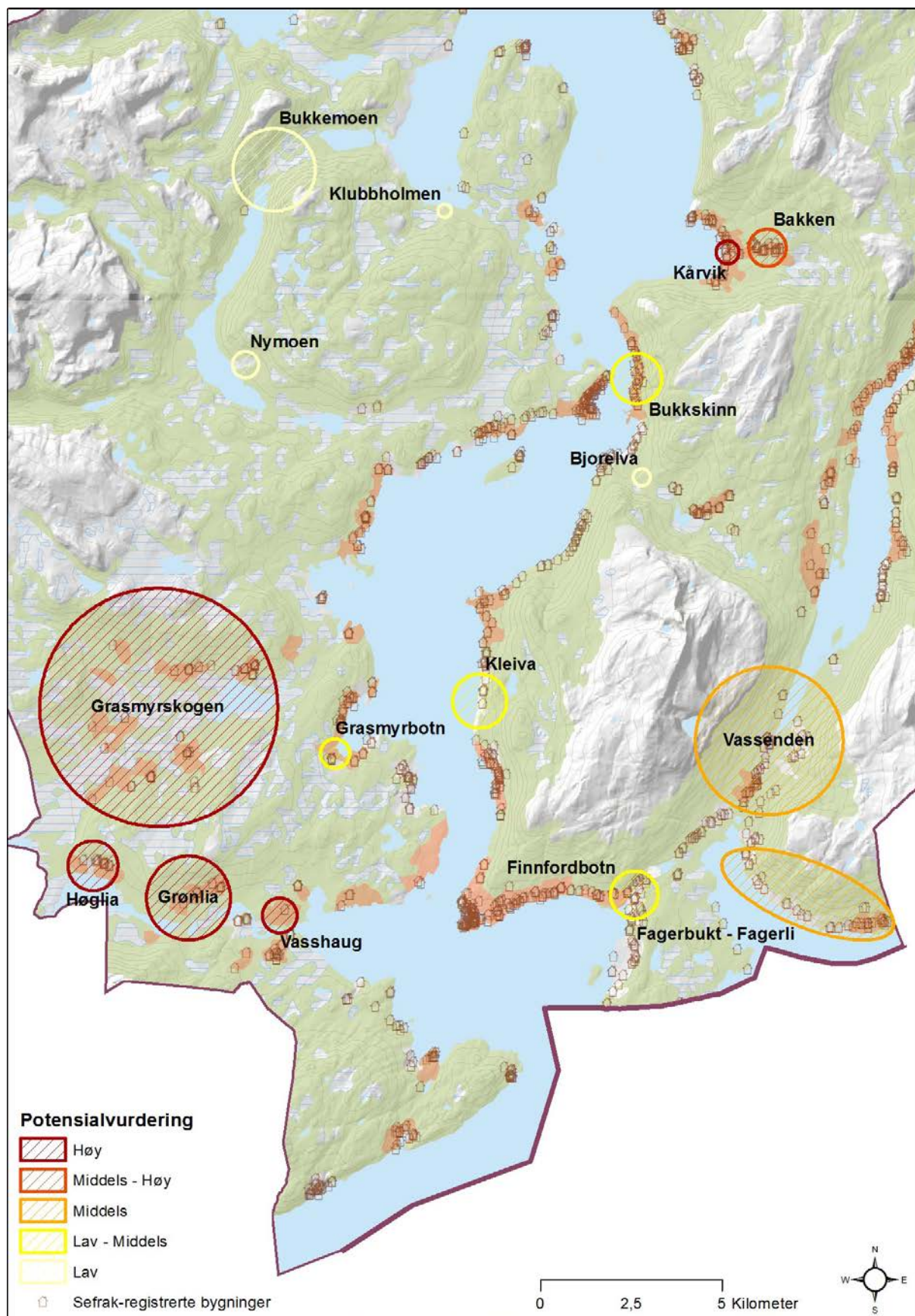

Figur 26: Potensialområder i Birggi suohkan / Berg kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.16 Leangáviika suohkan / Lenvik kommune

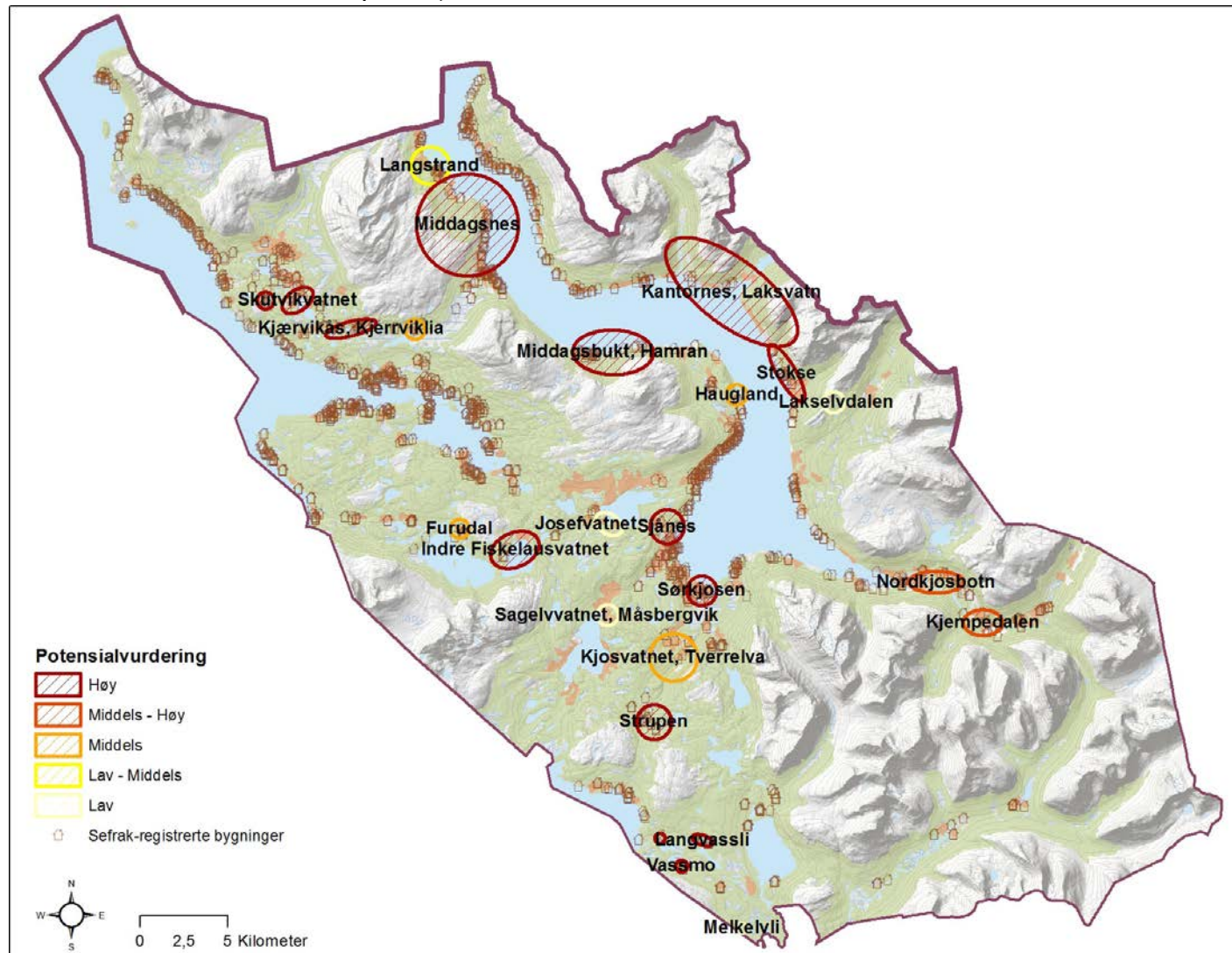

Figur 27: Potensialområder i Leangáviika suohkan / Lenvik kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

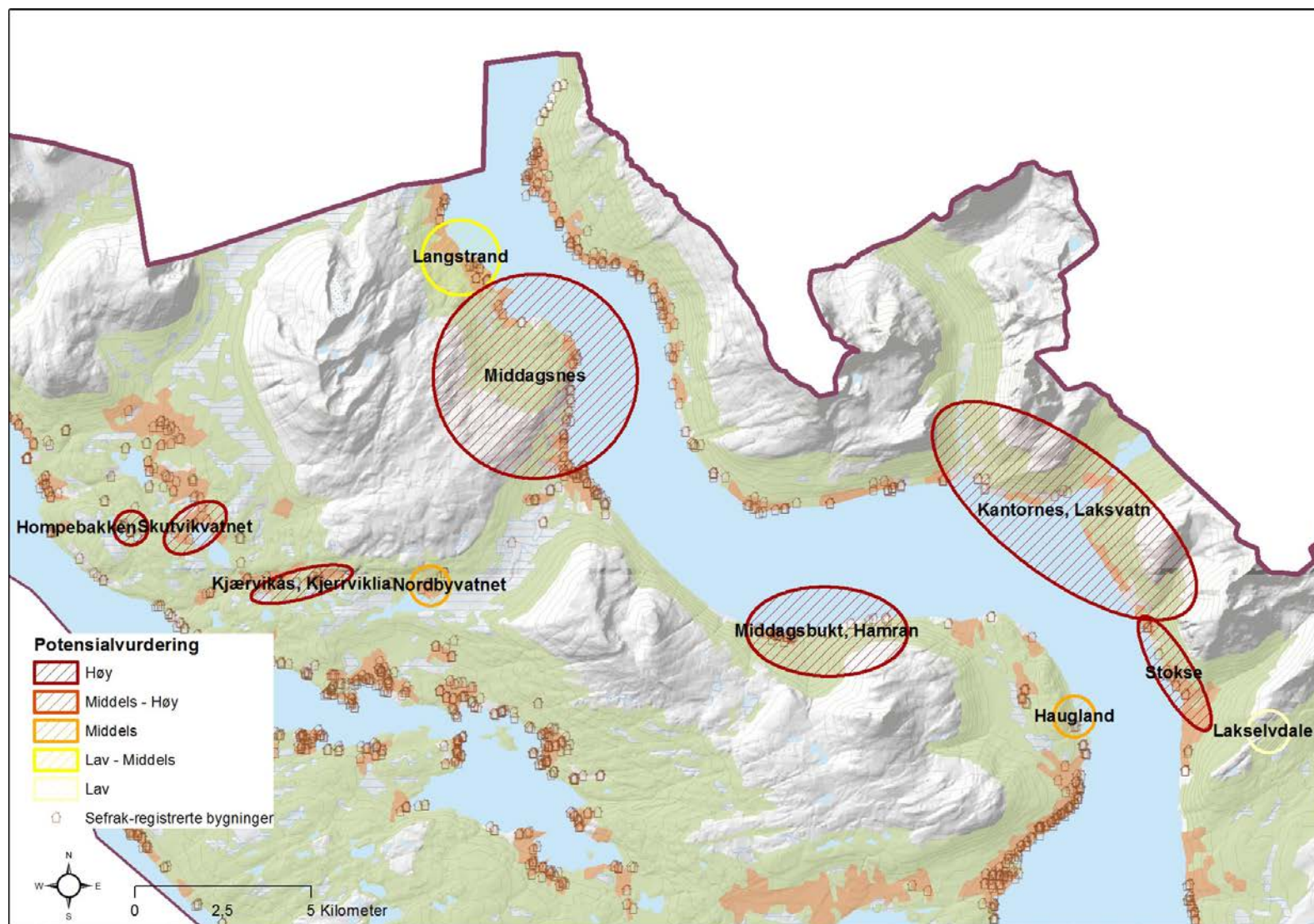

Figur 28: Kartutsnitt av figur 27 over potensialområder i Leangáviika suohkan / Lenvik kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

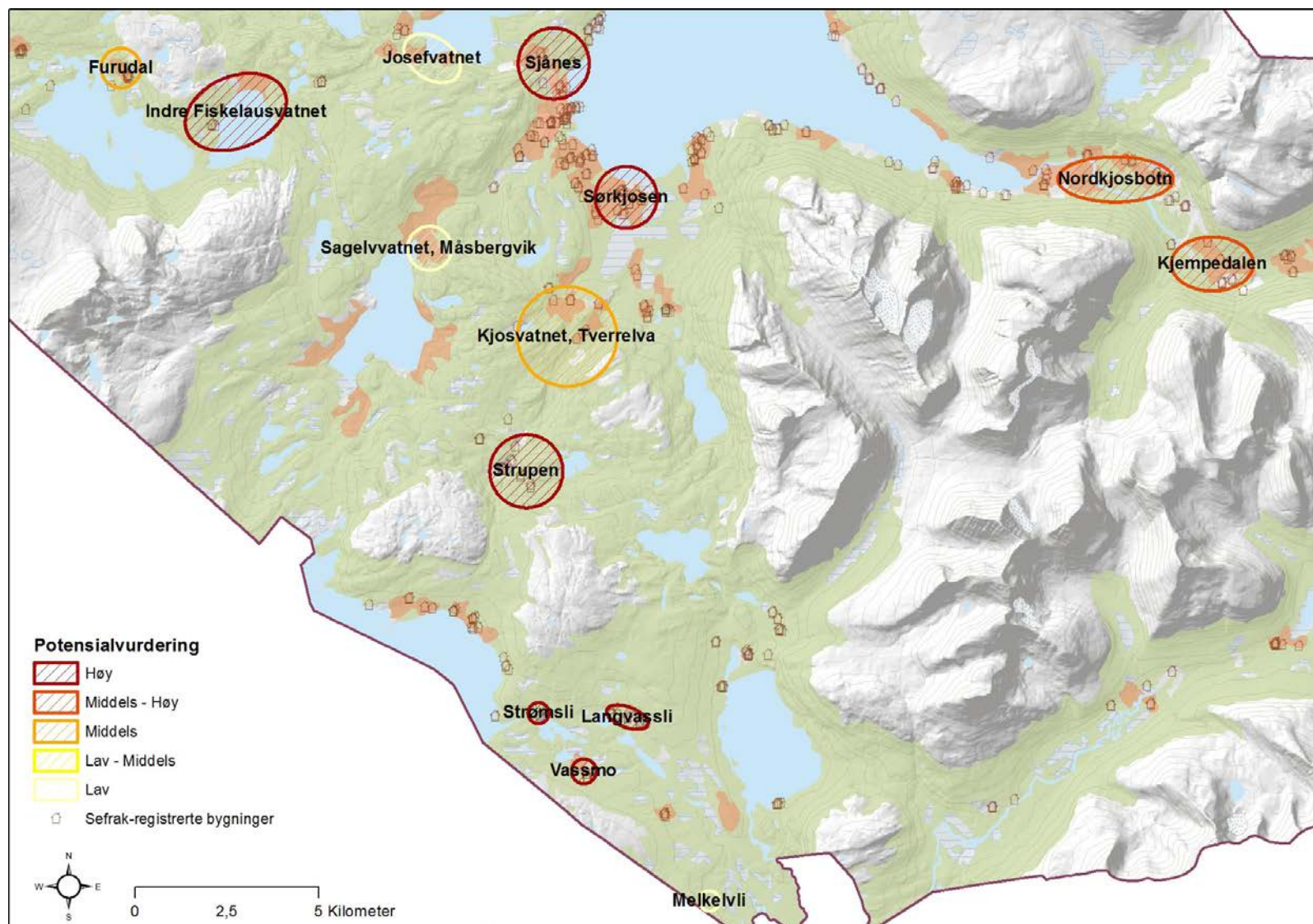
4.1.17 Báhccavuona suohkan / Balsfjord kommune

Figur 29: Potensialområder i Báhccavuona suohkan / Balsfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

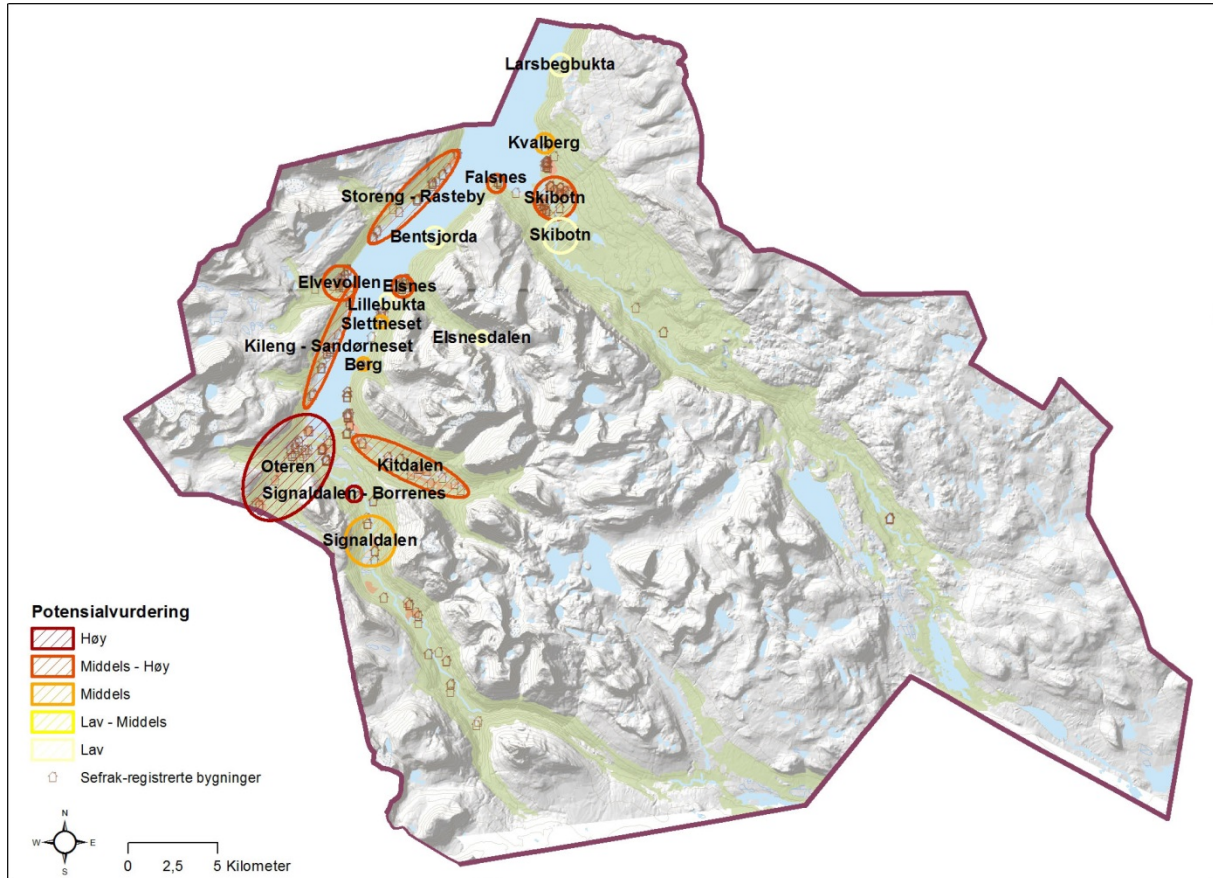

Figur 30: Kartutsnitt av figur 29 over potensialområder nord i Báhcavuona suohkan / Balsfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

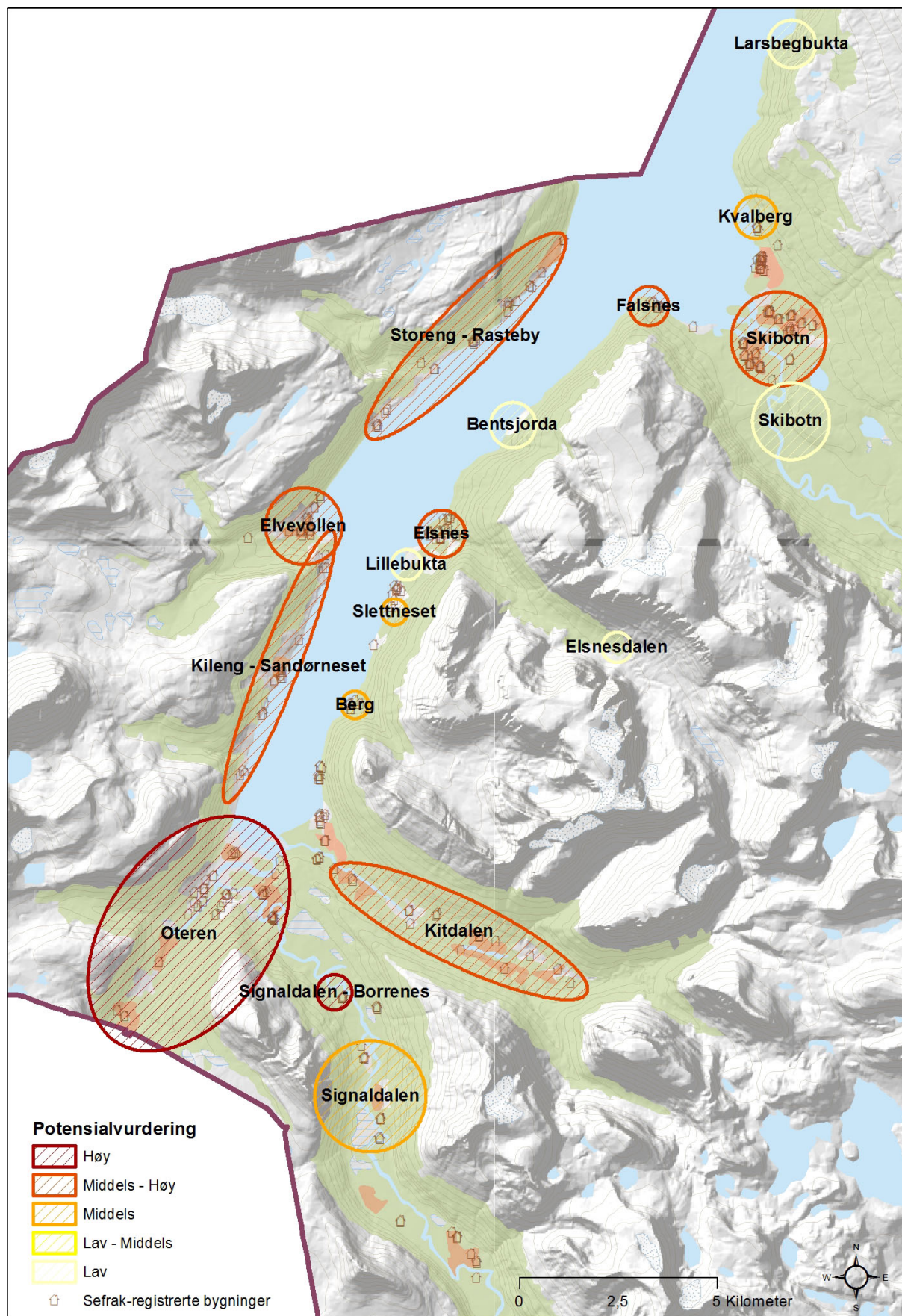

Figur 31: Kartutsnitt av figur 29 over potensialområder sør i Báhcavuona suohkan / Balsfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.18 Omasvuona suohkan / Storfjord kommune

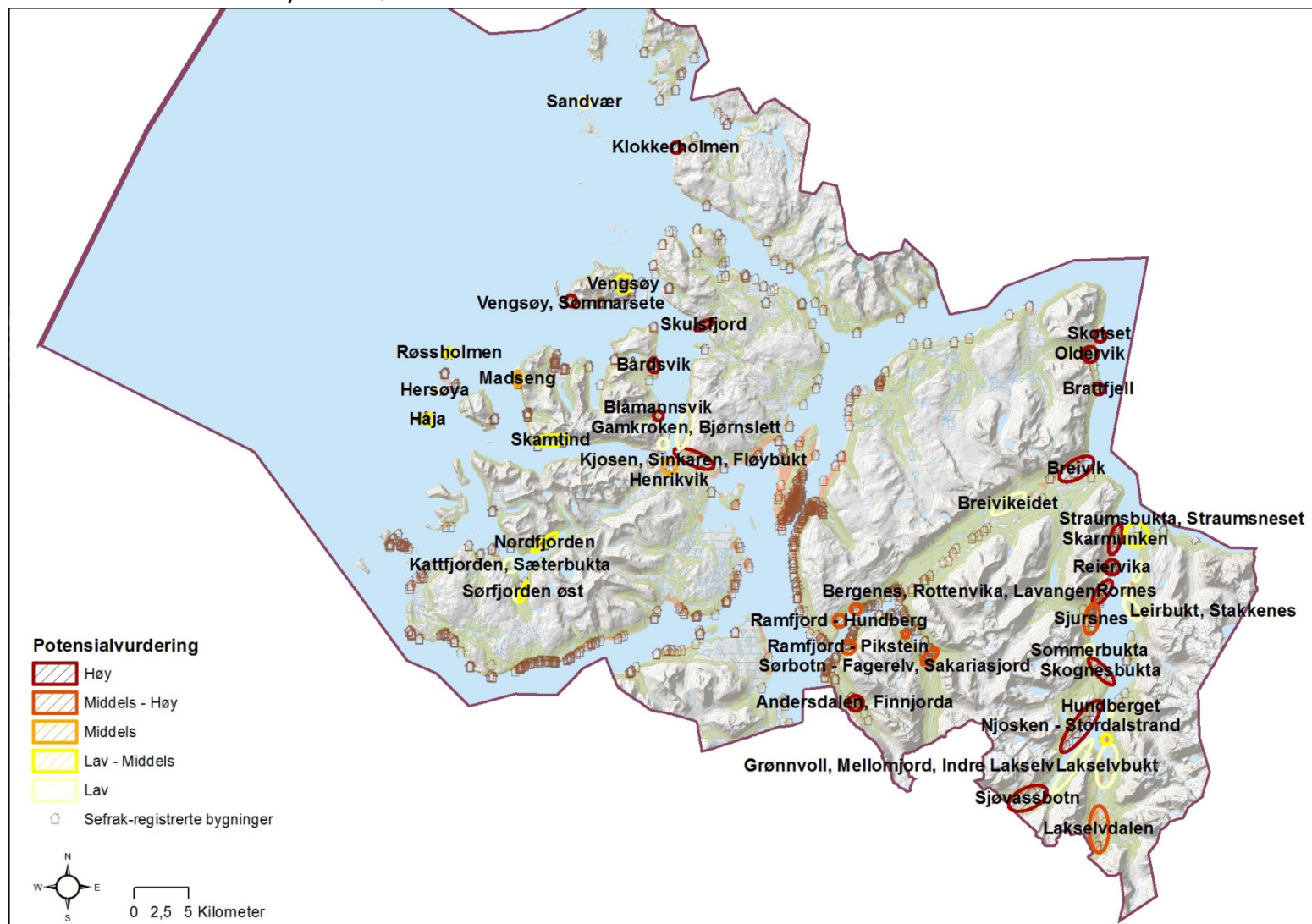

Figur 32: Potensialområder i Omasvuona suohkan / Storfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

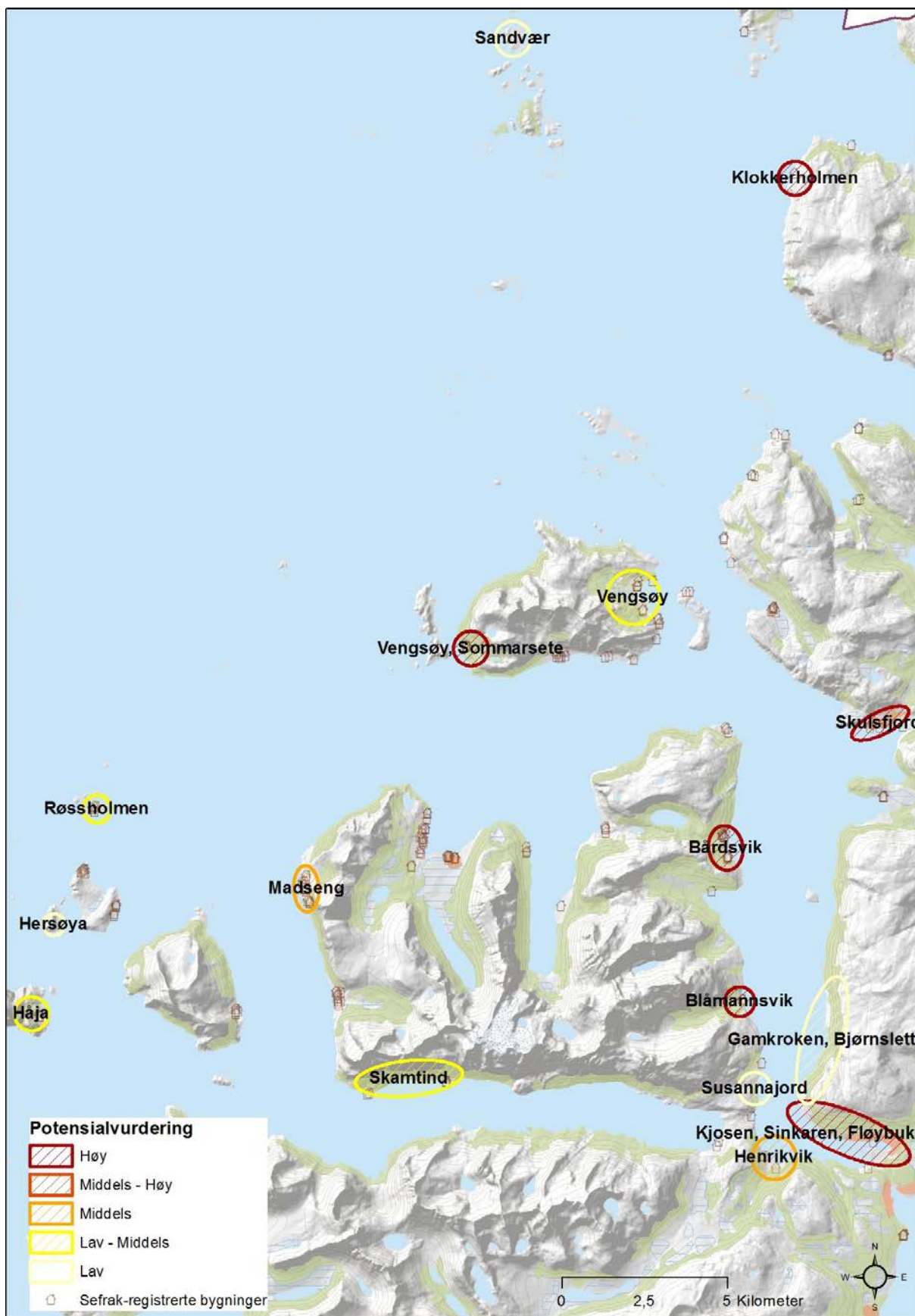

Figur 33: Kartutsnitt av figur 32 over potensialområder i Omasvuona suohkan / Storfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

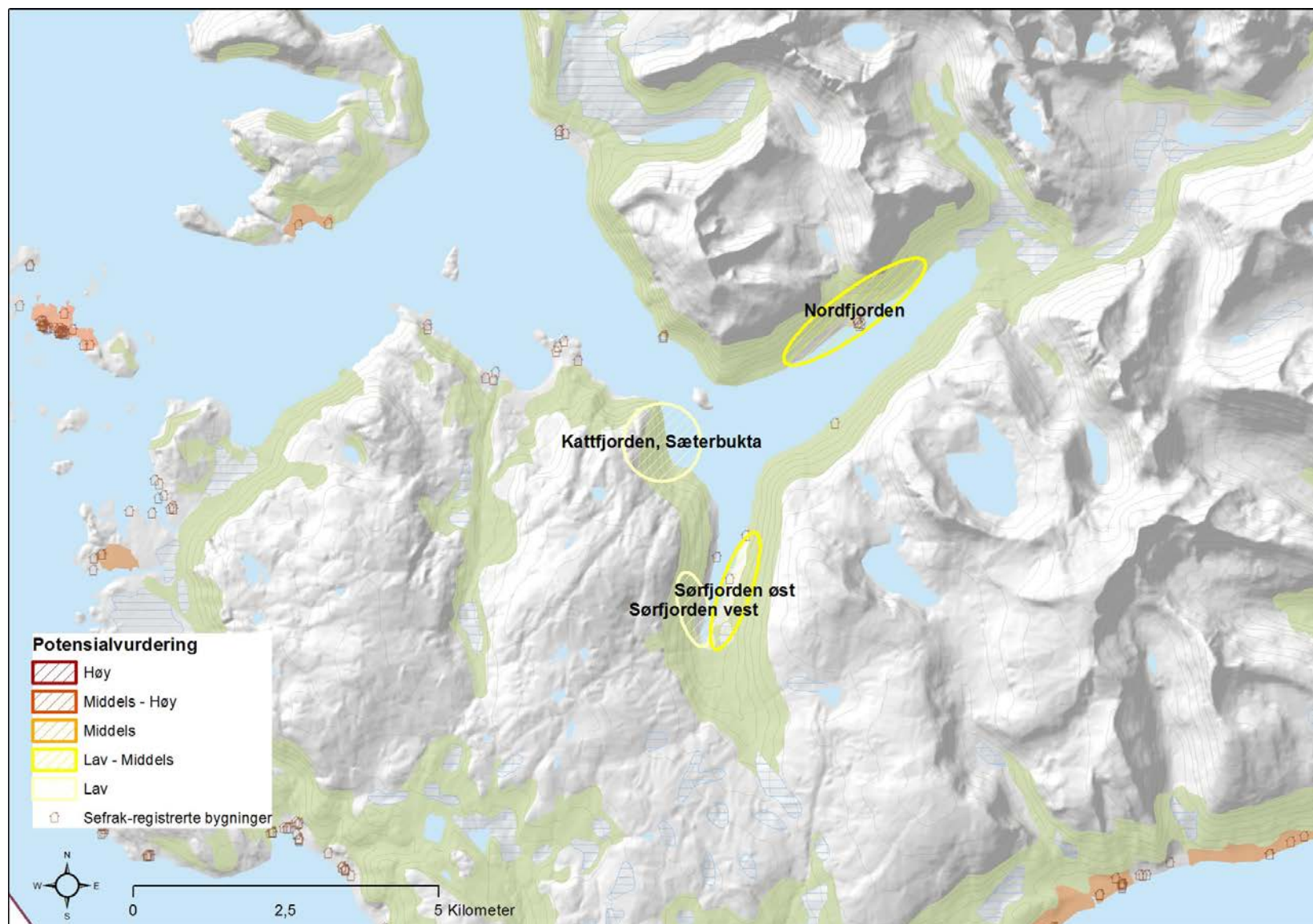
4.1.19 Romssa suohkan / Tromsø kommune

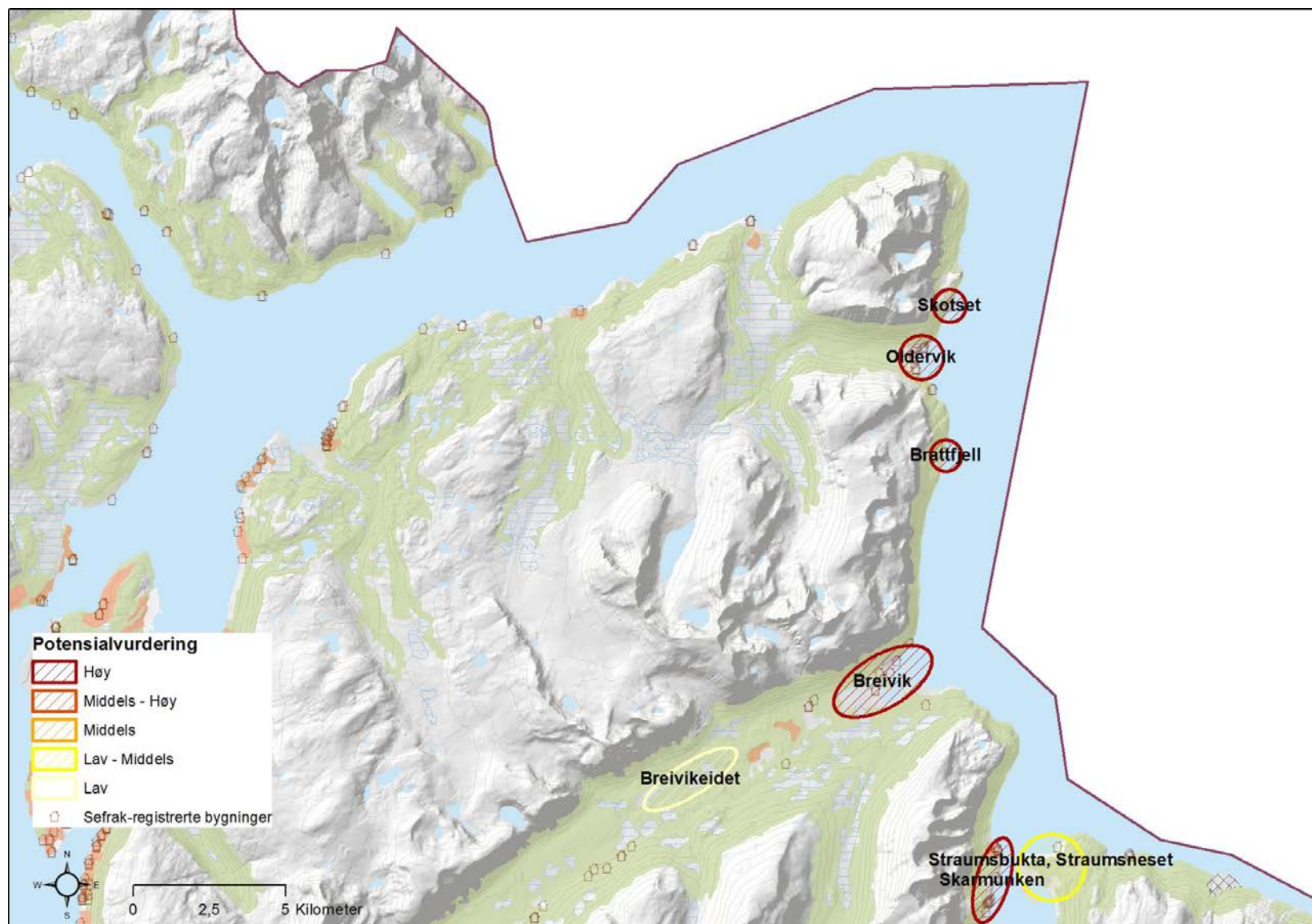
Figur 34: Potensialområder i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

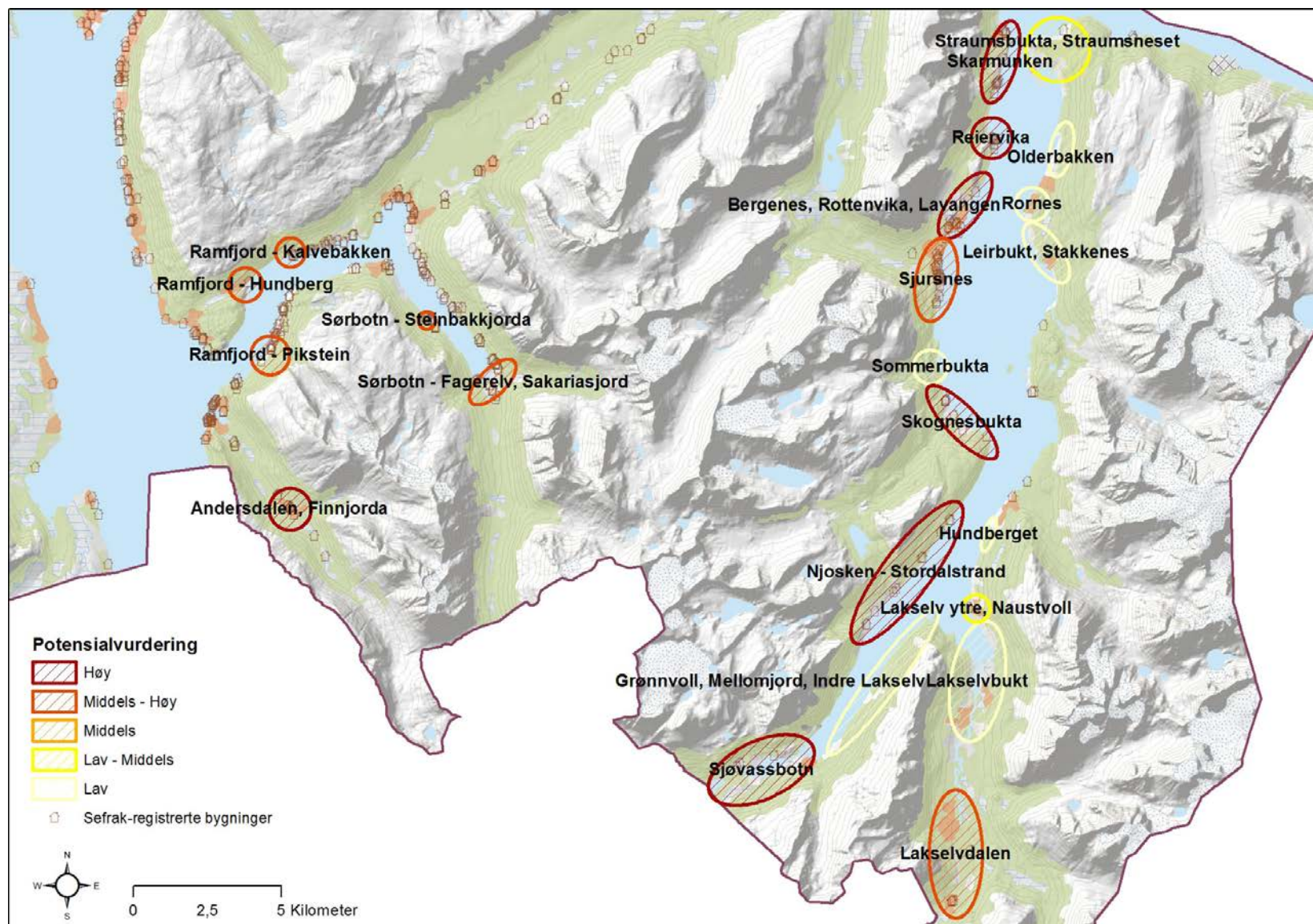
Figur 35: Kartutsnitt av figur 34 over potensialområder nordvest i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk

Figur 36: Kartutsnitt av figur 34 over potensialområder sørvest i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

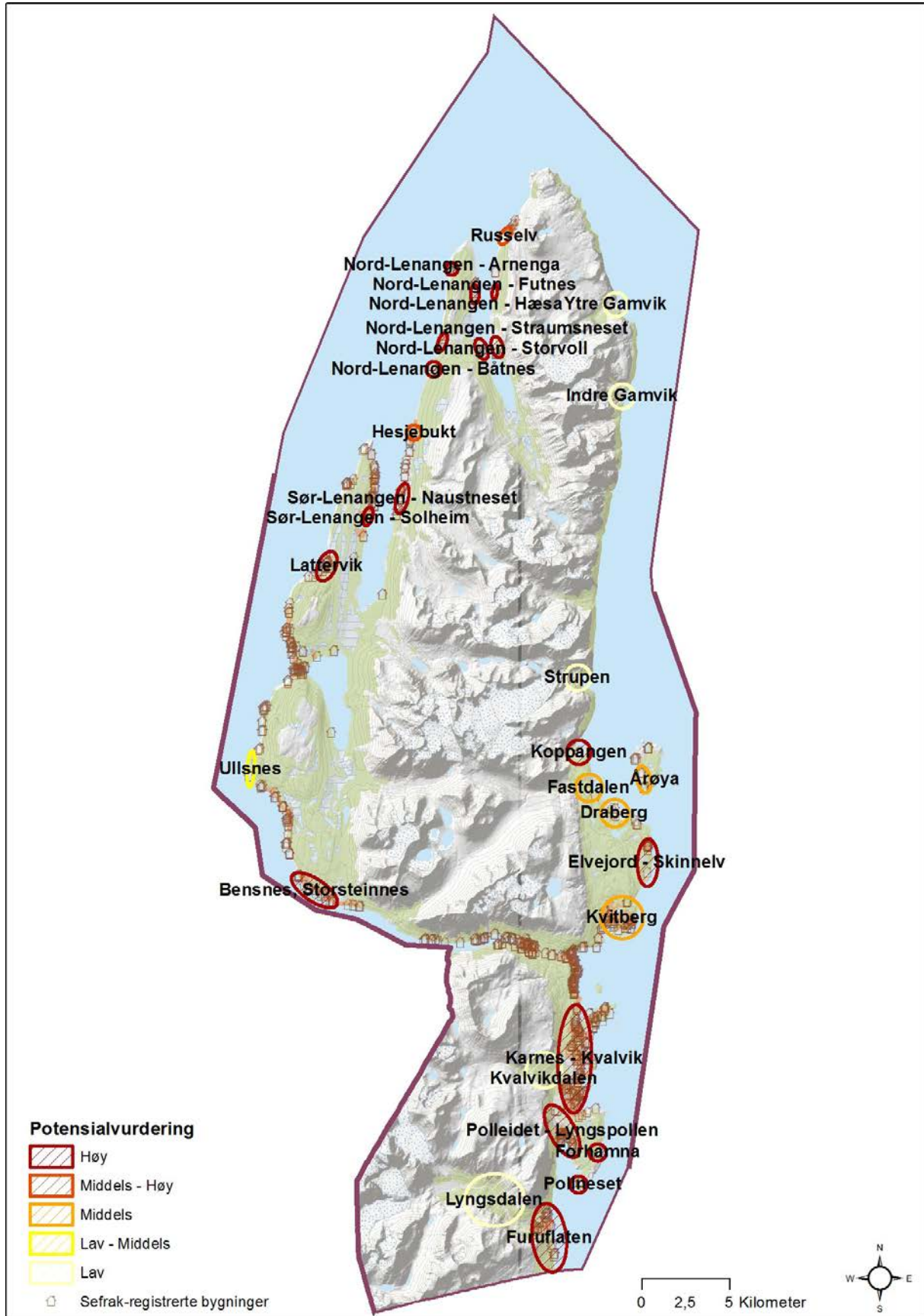

Figur 37: Kartutsnitt av figur 34 over potensialområder nordøst i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

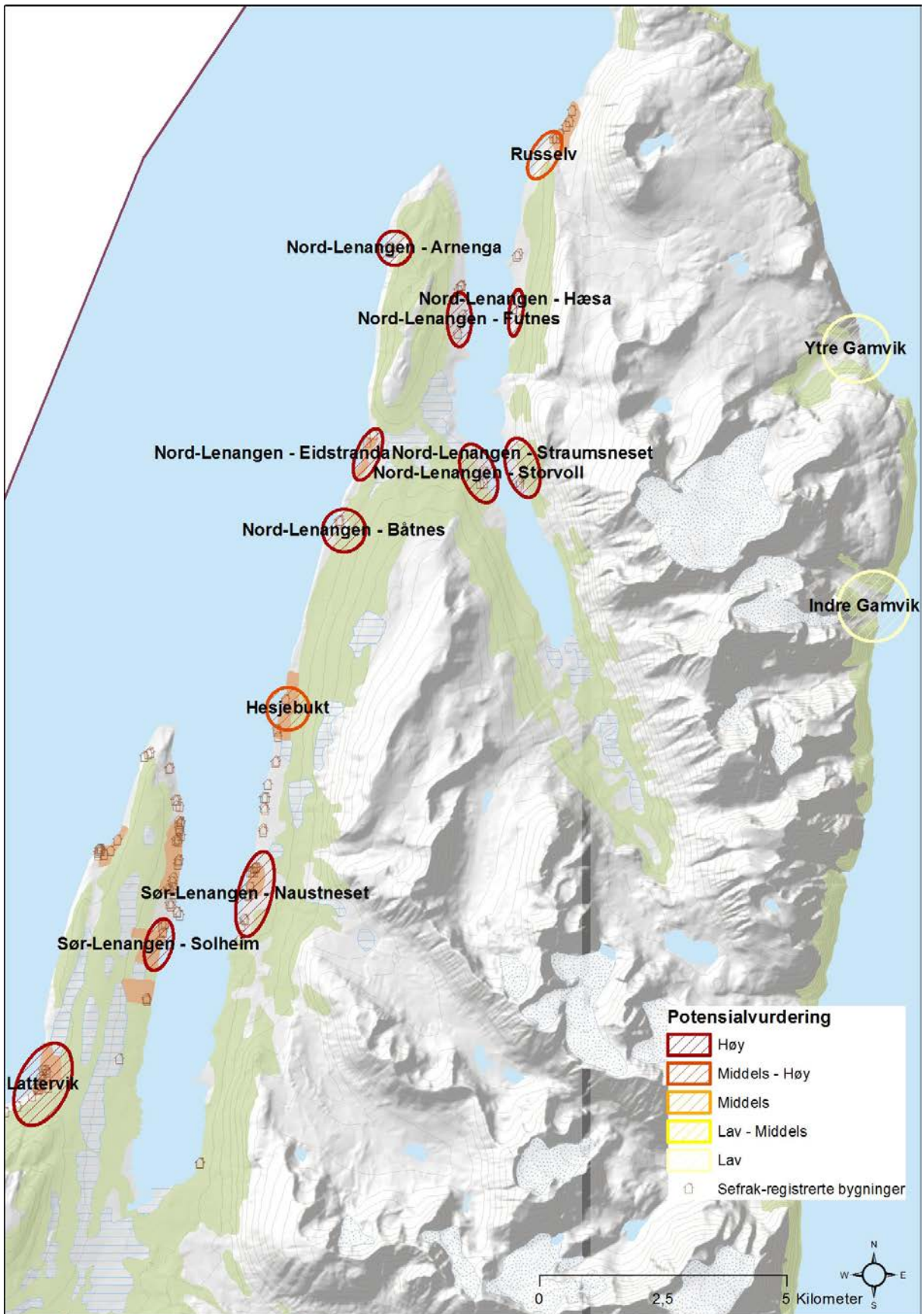

Figur 38: Kartutsnitt av figur 34 over potensialområder sørøst i Romssa suohkan / Tromsø kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

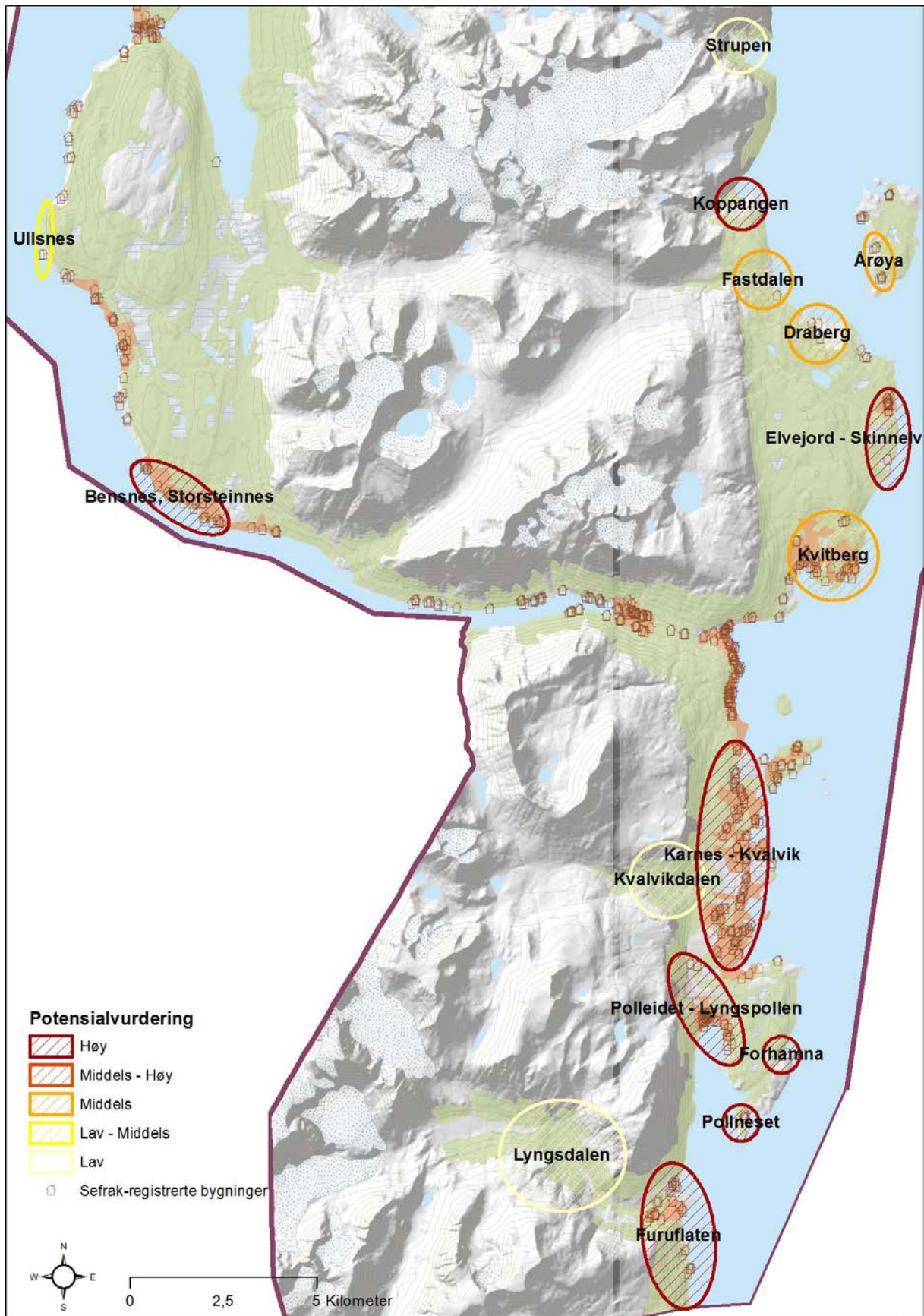
4.1.20 Ivggu suohkan / Lyngen kommune

Figur 39: Potensialområder i Ivggu suohkan / Lyngen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

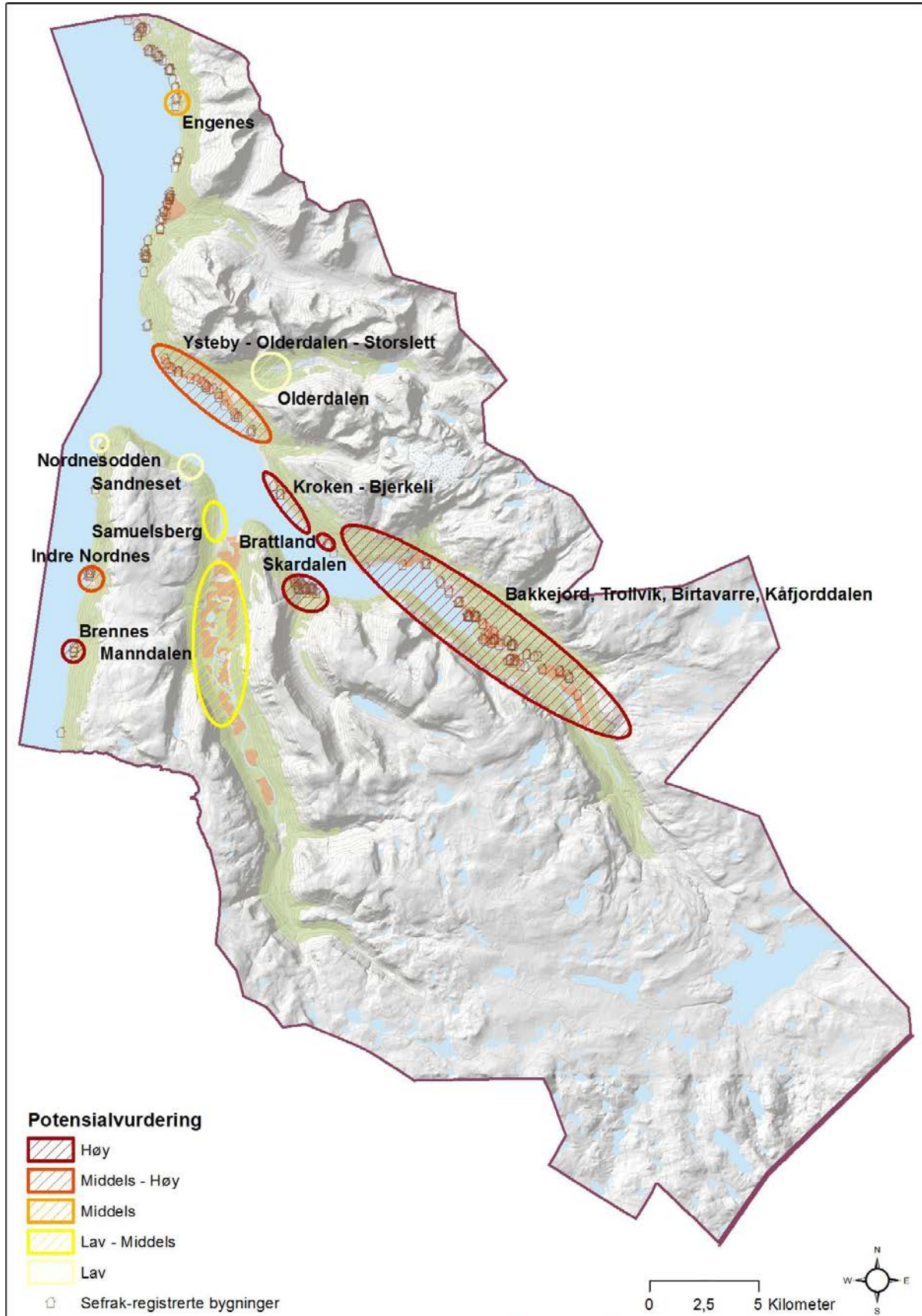

Figur 40: Kartutsnitt av figur 39 over potensialområder nord i Ivggu suohkan / Lyngen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

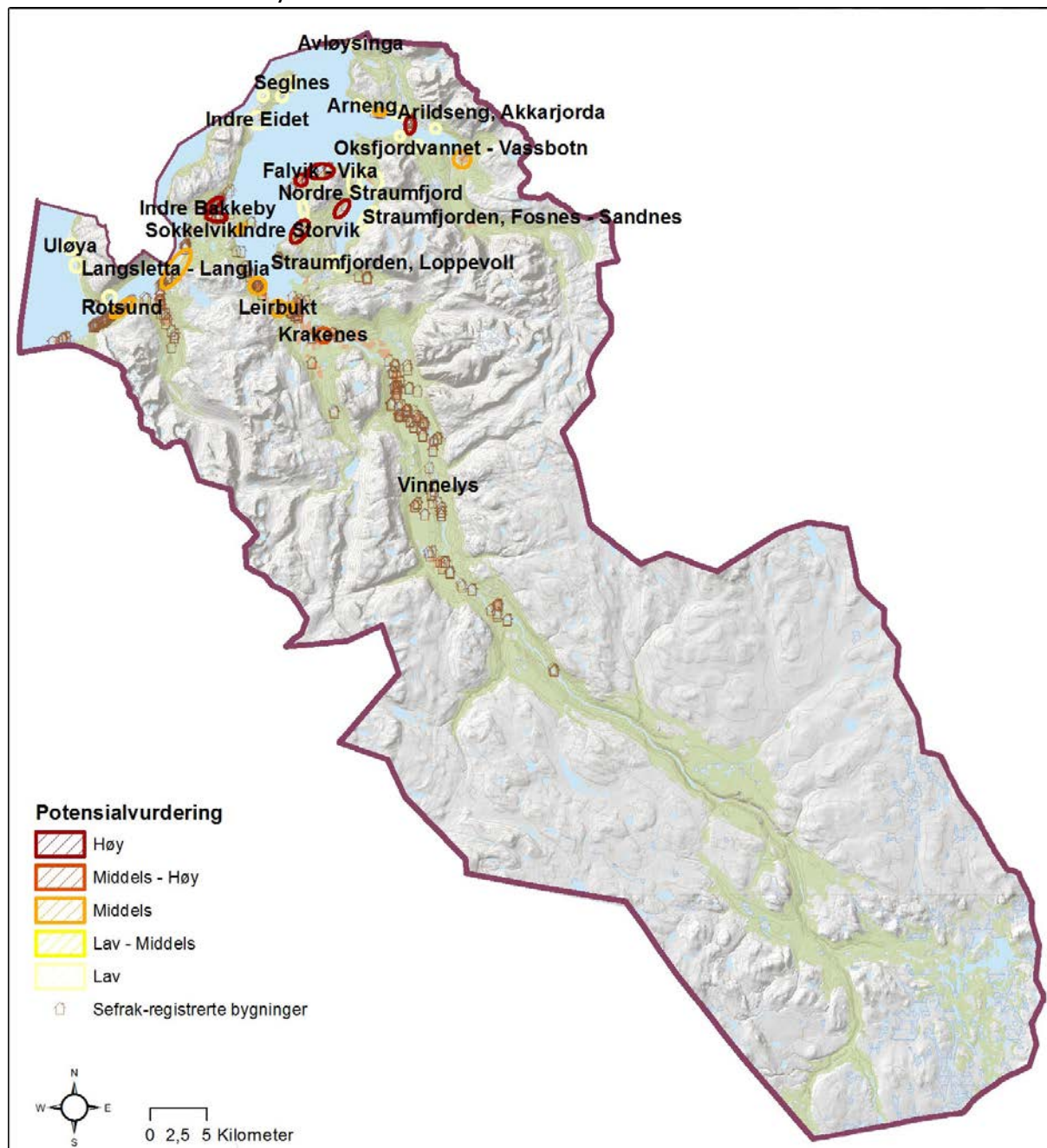
Figur 41: Kartutsnitt av figur 39 over potensialområder sør i Ivggu suohkan / Lyngen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.21 Gáivuona suohkan / Kåfjord kommune

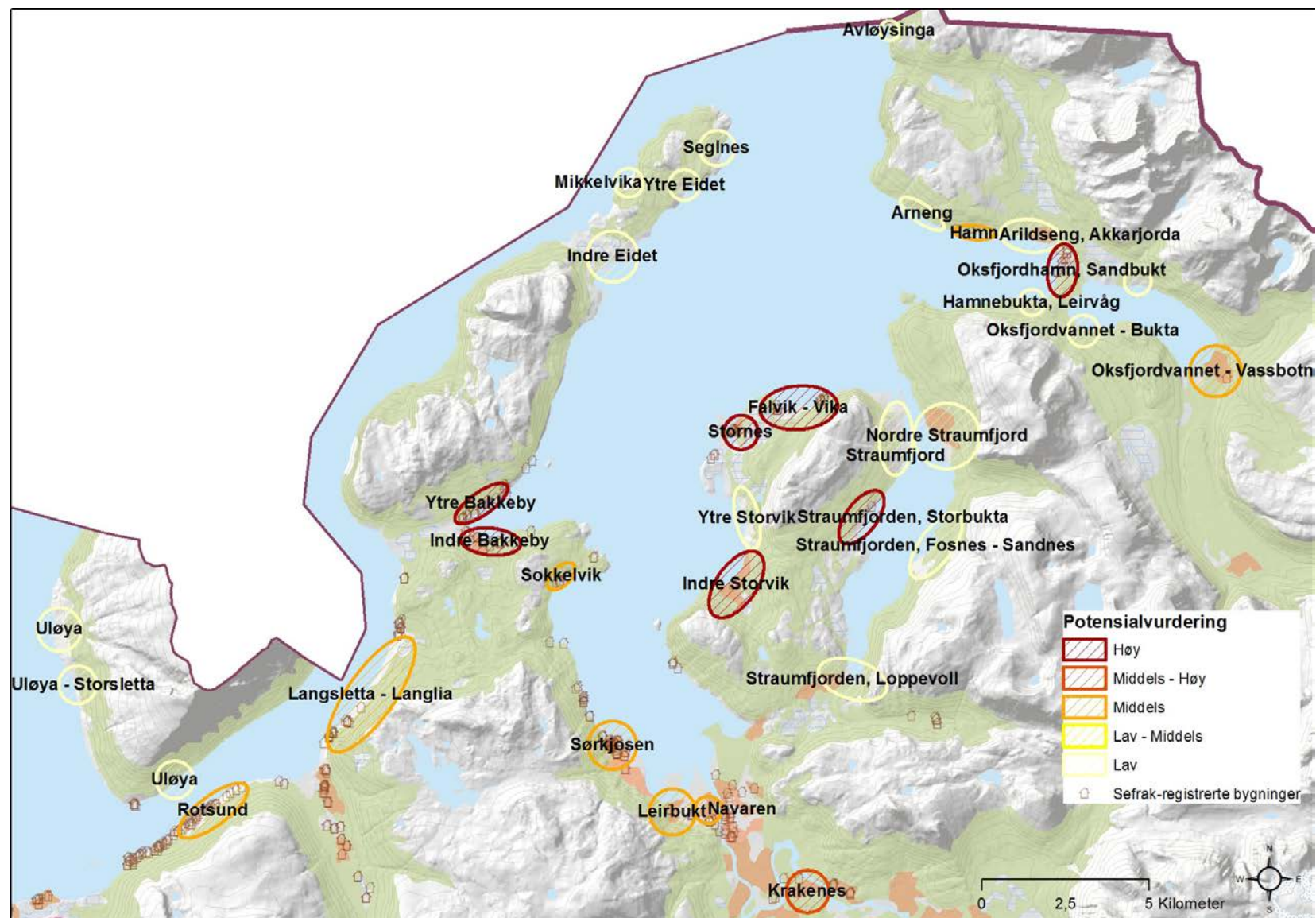

Figur 42: Potensialområder i Gáivuona suohkan / Kåfjord kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.22 Ráissa suohkan / Nordreisa kommune

Figur 43: Potensialområder i Ráissa suohkan / Nordreisa kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

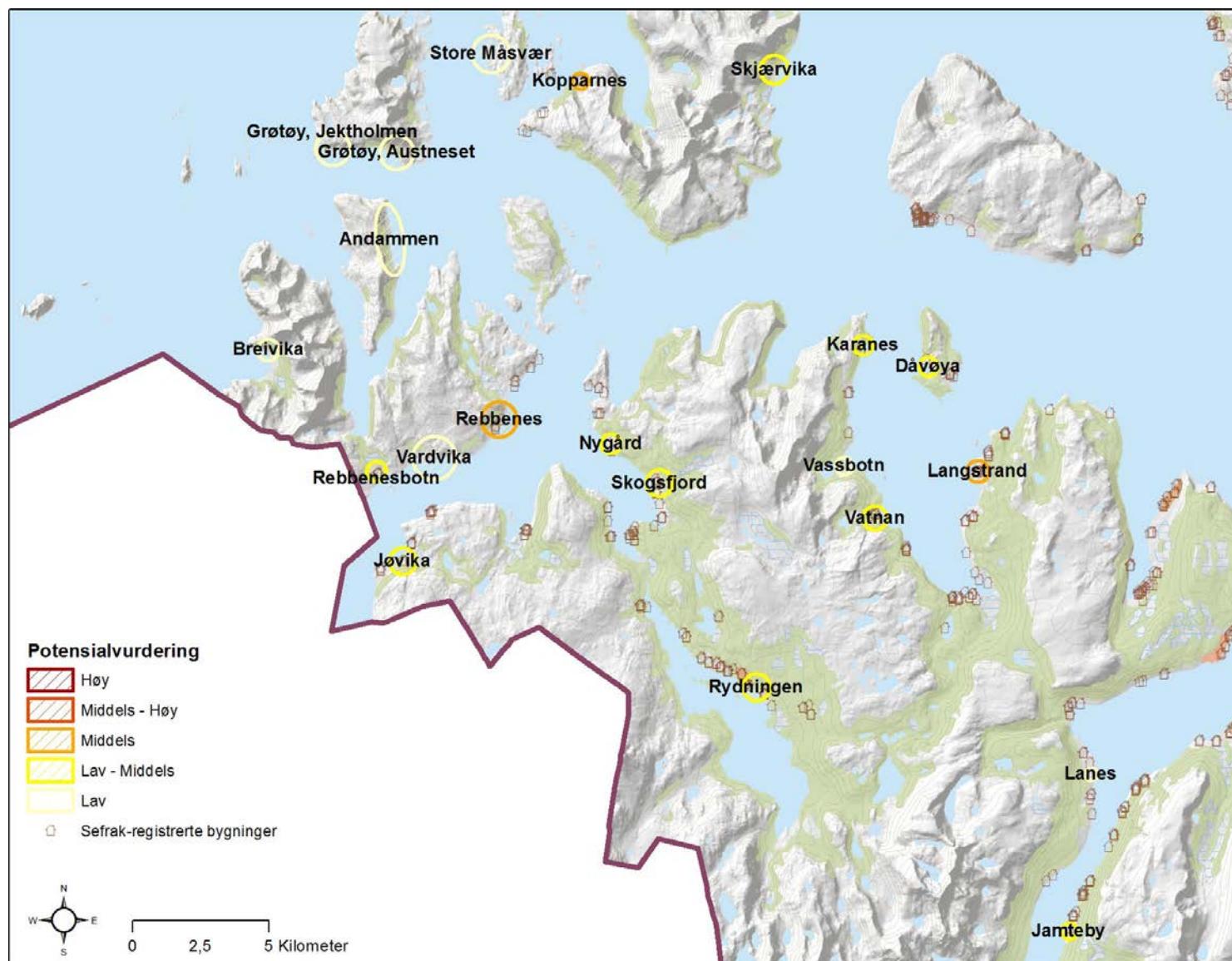

Figur 44: Kartutsnitt av figur 43 over potensialområder nord i Ráissa suohkan / Nordreisa kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

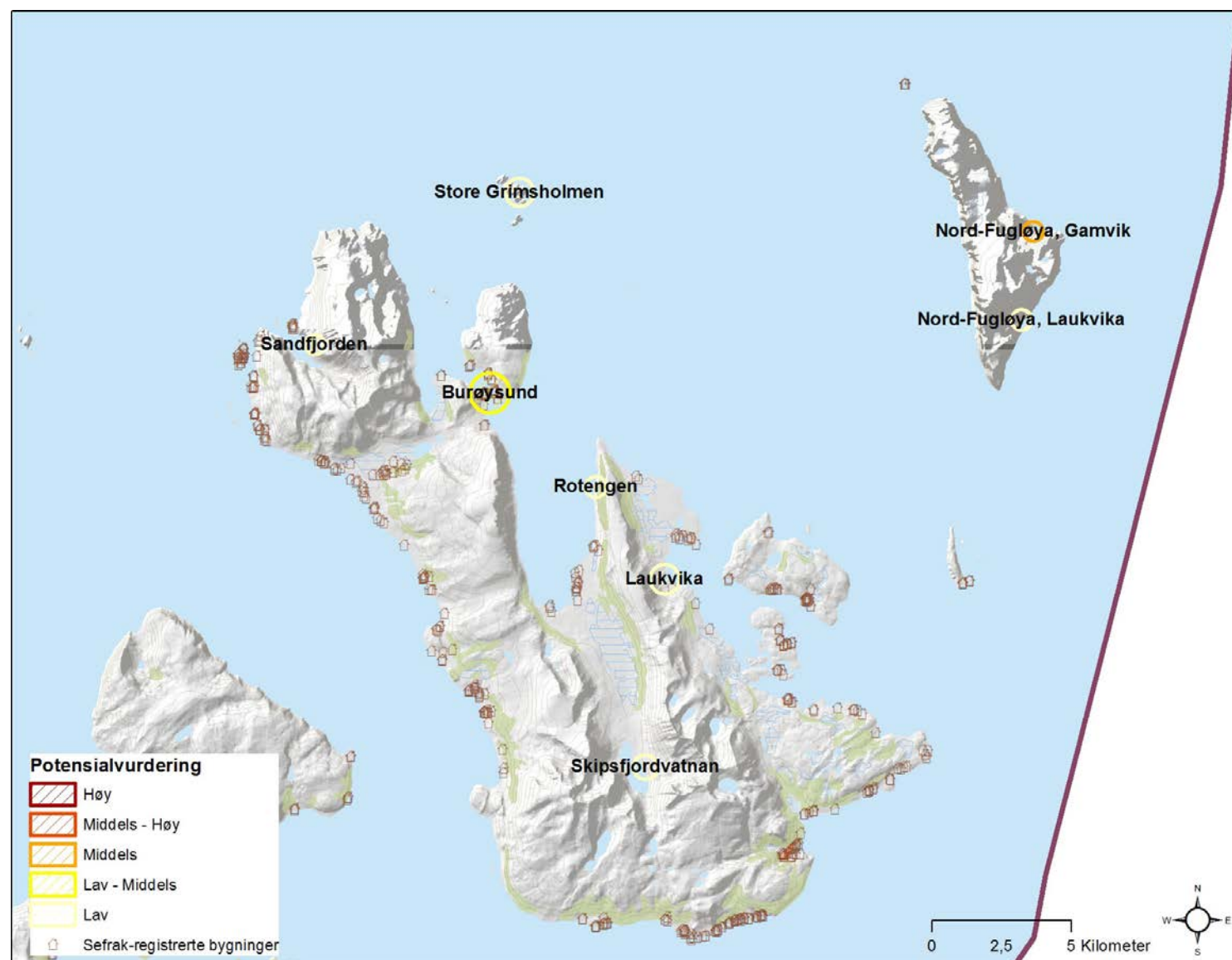
4.1.23 Gálssa suohkan / Karlsøy kommune

Figur 45: Potensialområder i Gálssa suohkan / Karlsøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

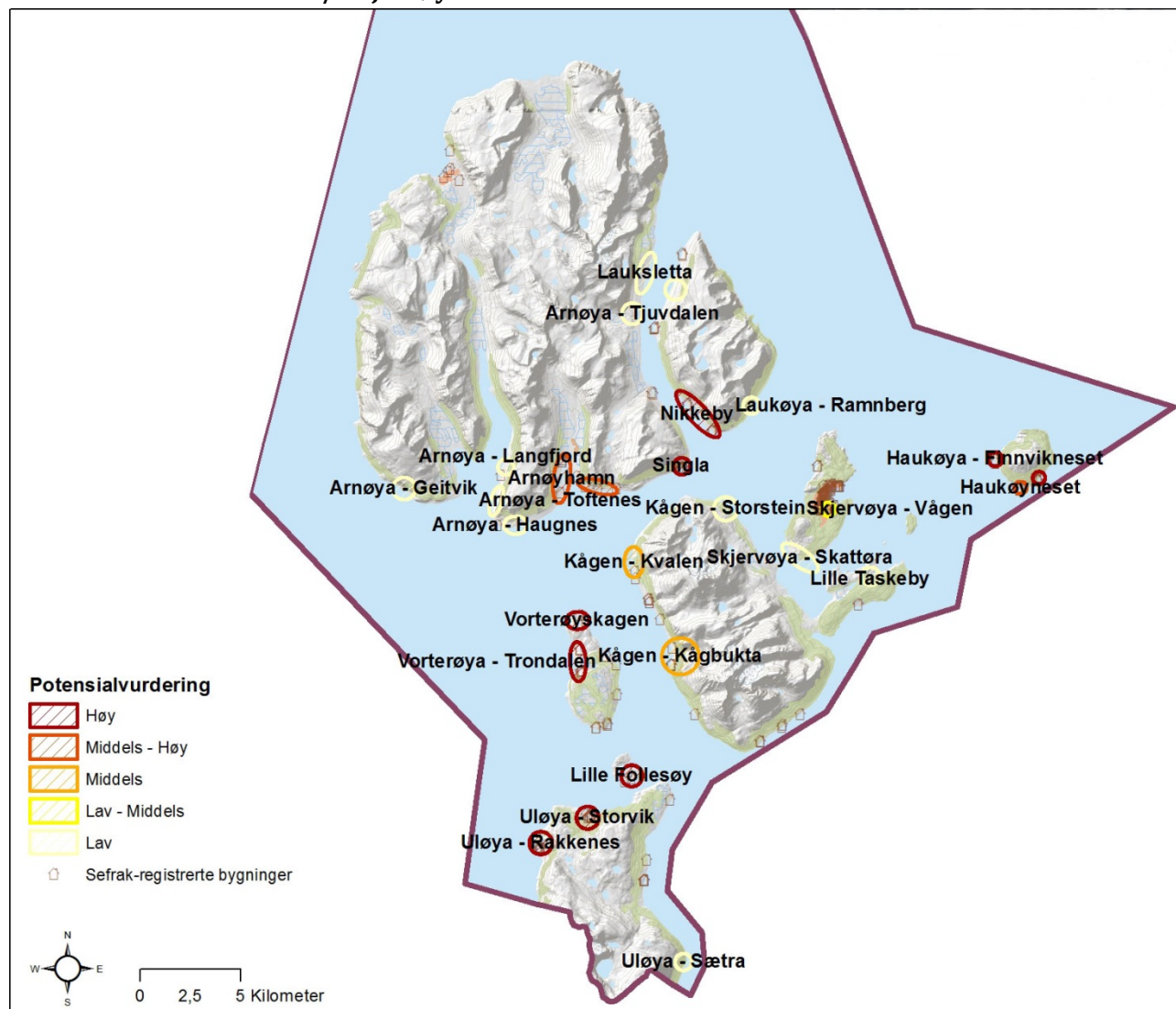

Figur 46: Kartutsnitt av figur 45 over potensialområder vest i Gálssa suohkan / Karlsøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

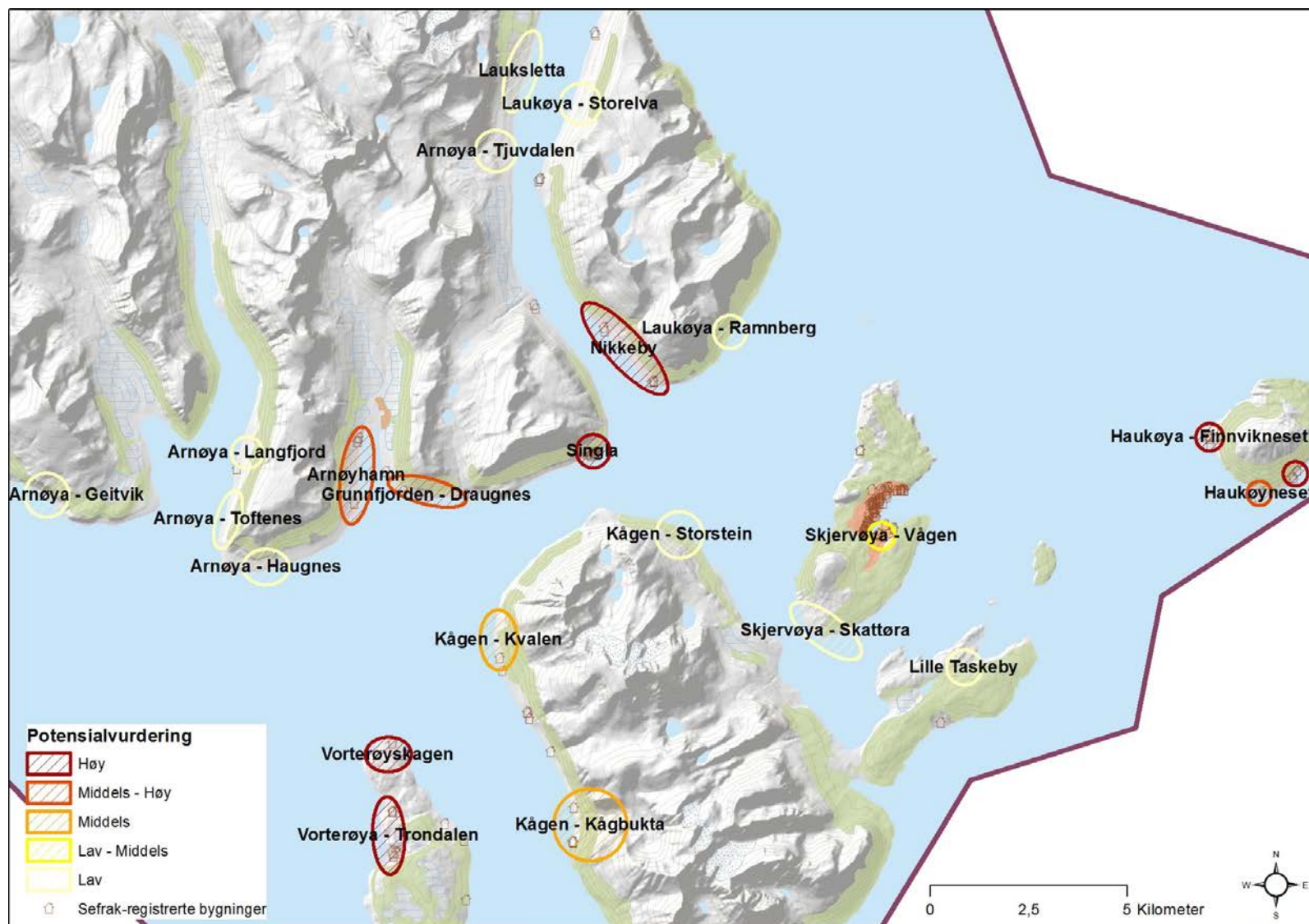

Figur 47: Kartutsnitt av figur 45 over potensialområder nordøst i Gálssa suohkan / Karlsøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.1.24 Skiervvá suohkan / Skjervøy kommune

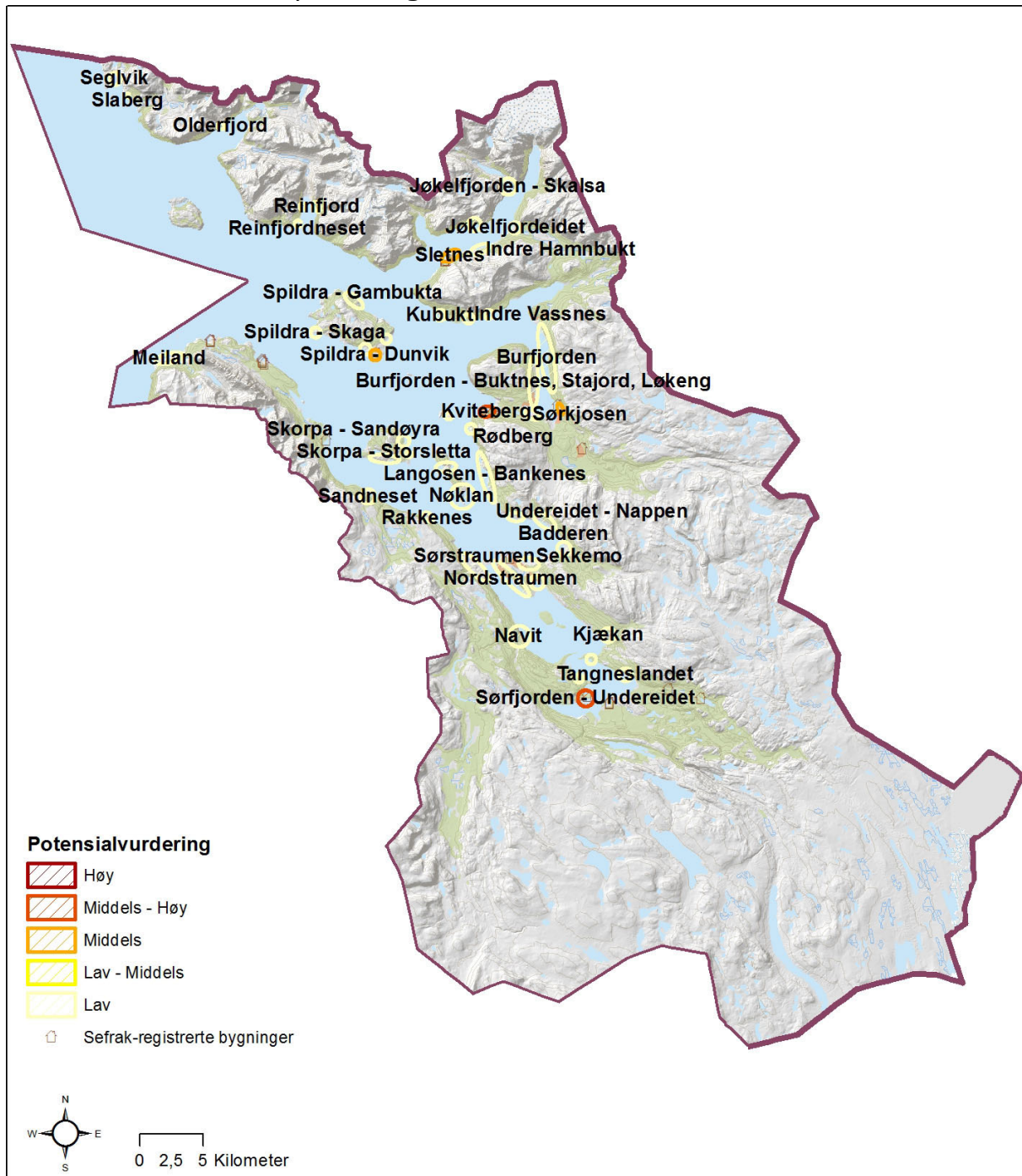

Figur 48: Potensialområder i Skiervvá suohkan / Skjervøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Figur 49: Kartutsnitt av figur 48 over potensialområder i Skiervá suohkan / Skjervøy kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

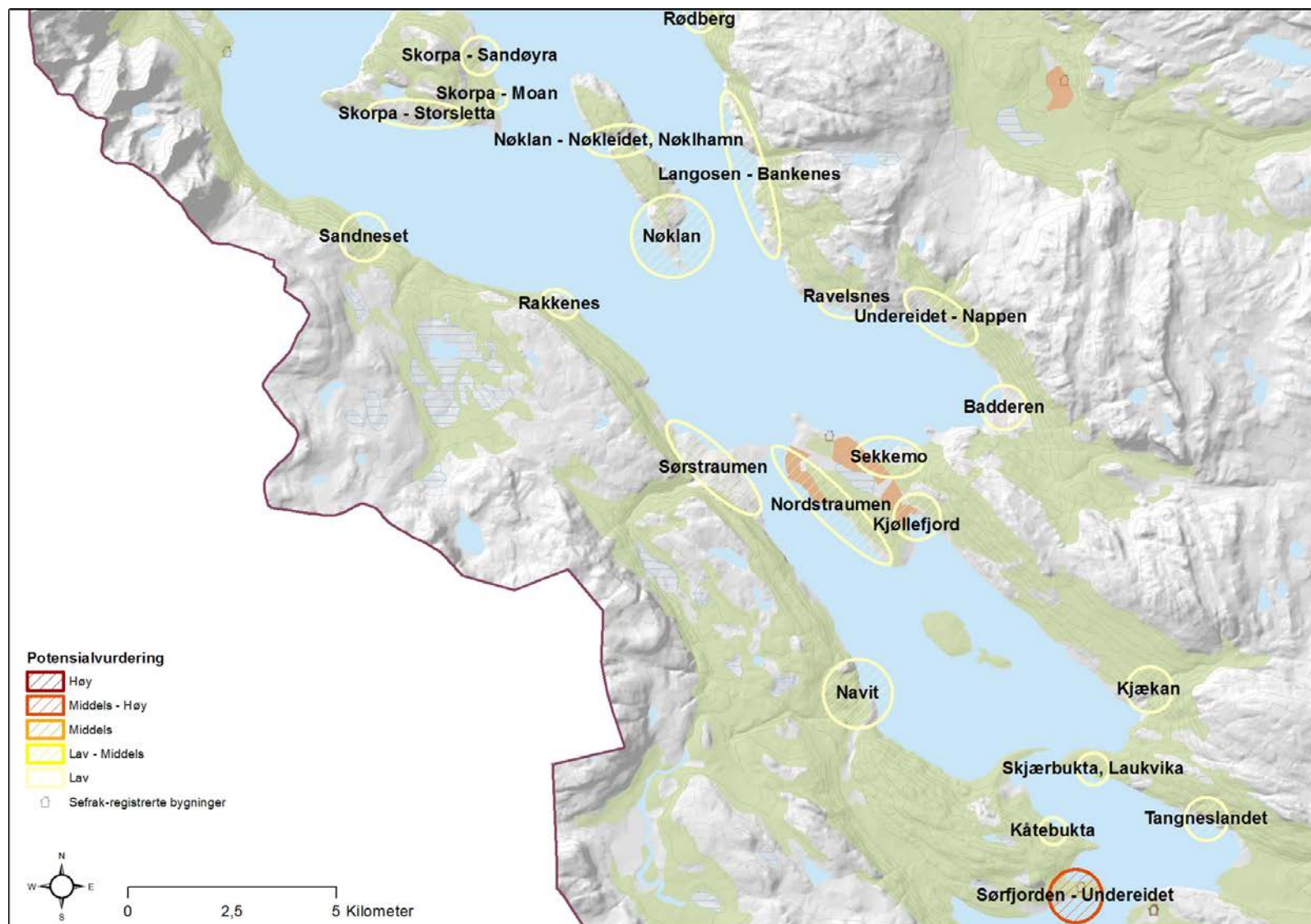
4.1.25 Návuona suohkan / Kvænangen kommune

Figur 50: Potensialområder i Návuona suohkan / Kvænangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Figur 51: Kartutsnitt av figur 50 over potensialområder nord i Návuona suohkan / Kvænangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Figur 52: Kartutsnitt av figur 50 over potensialområder sør i Návuona suohkan / Kvænangen kommune. Kart: Alma Thuestad. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

4.2 SEFRAK-registrerte bygninger fra 1925-1950 og 1900-tallet

Kartene presentert i fig. 9–52 viser områder med potensial for automatisk fredete samiske bygninger til og med første kvartal av 1900-tallet. Den flytende hundreårsgrensen for automatisk fredning av samiske kulturminner fører til at tilveksten av fredete bygninger og andre kulturminner vil være stadig økende. Tabellene 1-2 viser at det totalt er 3974 SEFRAK-registrerte bygninger i Ofoten og Troms for annet kvartal av 1900-tallet, årene 1925-1950. Av disse ligger 659 innenfor de potensialområdene vi har avgrenset, med det største antallet i områder med høyt potensial. I tillegg er det registrert 300 bygninger datert til 1900-tallet uten nærmere spesifisering, og 56 av disse ligger innenfor potensialområdene.

Kommune	SEFRAK-registreringer (alle) i potensialområde	1925-1950	SEFRAK-registreringer (1925-1950) i potensialområde	Potensial: Høy	Potensial: Middels - Høy	Potensial: Middels	Potensial: Lav - Middels	Potensial: Lav
Ballangen	Ja	5	2			2		
Narvik	Ja	278	3			3		
Evenes	Ja							
Kvæfjord	Nei	6						
Harstad	Ja	267						
Ibestad	Ja	10						
Gratangen	Ja	226	36	36				
Lavangen	Ja	5						
Salangen	Ja	1						
Bardu	Ja	302					8	
Tranøy	Ja	168	13			6	7	
Dyrøy	Ja	3	1			1		
Sørreisa	Ja							
Målselv	Ja	63						
Berg	Nei	1						
Lenvik	Ja	624	101	20	6	47	28	
Balsfjord	Ja	643	89	63	10	10	6	
Storfjord	Ja	110	79	24	44	11		
Tromsø	Ja	238	50	26	16	2	6	
Lyngen	Ja	346	137	112	2	23		
Kåfjord	Ja	73	44	37	5	2		
Nordreisa	Ja	175	44	12	32			
Karlsøy	Ja	343	23			5	18	
Skjervøy	Ja	79	30	17	4	5	4	
Kvænangen	Ja	8	7		1	6		
Sum		3974	659					

Tabell 1: Oversikt over SEFRAK-registrerte bygninger fra perioden 1925-1950 (andre kvartal) i kommuner omfattet av denne undersøkelsen.

Kommune	SEFRAK-registreringer (alle) i potensialområde	1900-tallet	SEFRAK-registreringer (1900-tallet) i potensialområde	Potensial: Høy	Potensial: Middels - Høy	Potensial: Middels	Potensial: Lav - Middels	Potensial: Lav
Ballangen	Ja	3						
Narvik	Ja	5	2			2		
Evenes	Ja							
Kvæfjord	Nei	10						
Harstad	Ja	40						
Ibestad	Ja	7						
Gratangen	Ja	6						
Lavangen	Ja							
Salangen	Ja	2						
Bardu	Ja	10						
Tranøy	Ja	13						
Dyrøy	Ja	3						
Sørreisa	Ja							
Målselv	Ja	1						
Berg	Nei	7						
Lenvik	Ja	51	1			1		
Balsfjord	Ja	26	1	1				
Storfjord	Ja	25	24		21	3		
Tromsø	Ja	22	8	3	3	1	1	
Lyngen	Ja	5	2	1		1		
Kåfjord	Ja	2	1	1				
Nordreisa	Ja	4	1			1		
Karlsøy	Ja	47	6			3	3	
Skjervøy	Ja	10	10	8	1		1	
Kvænangen	Ja	1						
Sum		300	56					

Tabell 2: Oversikt over SEFRAK-registrerte bygninger fra 1900-tallet i kommuner omfattet av denne undersøkelsen.

5 Friis' etnografiske kart – tendenser, utfordringer og muligheter

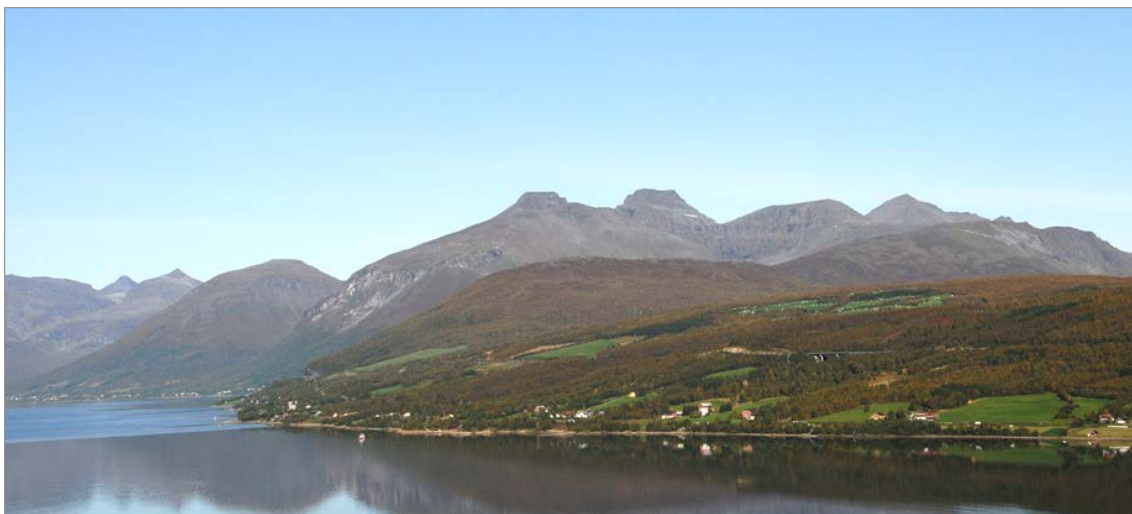
Gjennom å anvende den beskrevne metoden på områdene som Friis kartla i Nordland og Troms har vi definert 367 områder (tabell 3 og Vedlegg) fordelt på fem forskjellige potensialkategorier. Noen av de definerte områdene er ikke oppført med bygninger registrert i SEFRAK (jf. Vedlegg). Områdene har likevel annen bygningsmasse, og fraværet av registrerte SEFRAK-objekter kan for enkelte områder skyldes at de ikke ble oppsøkt og undersøkt i forbindelse med SEFRAK-arbeidet. I vår undersøkelse er det (jf kapittel 3), satt som kriterium at områder som er vurdert å ha høyt potensial både må ha forekomst av SEFRAK-bygninger og være markert med samisk bosetning på Friis' kart.

Områder med høyt potensial (94 områder) og områder med lavt potensial (154 områder) utgjør de antallsmessig dominerende gruppene blant de identifiserte potensialområdene.

Potensial-områder Kommuner	Områder med høyt potensial	Områder med middels- høyt potensial	Områder med middels potensial	Områder med lavt-middels potensial	Områder med lavt potensial	SUM
Ballangen			4	2	1	7
Narvik			2		2	4
Evenes			2		1	3
Kvæfjord					1	1
Harstad					2	2
Ibestad	1	1	1	1	2	6
Gratangen	3				1	4
Lavangen	1		1	2		4
Salangen	7				7	14
Bardu				2		2
Tranøy			2	2		4
Dyrøy	2		1	4	5	12
Sørreisa	3				2	5
Målselv			2	2	6	10
Berg					1	1
Lenvik	5	1	2	4	4	16
Balsfjord	14	2	4	1	4	25
Storfjord	2	7	4		5	18
Tromsø	17	7	2	8	14	48
Lyngen	18	2	4	1	5	30
Kåfjord	5	2	1	2	3	13
Nordreisa	7	1	8		19	35
Karlsøy			4	43	14	28
Skjervøy	9	3	2	1	12	27
Kvænangen		2	3		43	48
SUM	94	28	49	43	154	367

Tabell 3: Oversikt over potensialområder

Et trekk ved kartene til Friis er at den samiske befolkningen mange steder er å finne innen egne avgrensede bygder eller gårdsklynger i kommuner som har sterkt innslag av norsk bosetning. Dette gjelder for eksempel de markasamiske bygdene ved Ofotfjorden og i Sør-Troms. Her kan særlig nevnes Ballangsmarka og Karihaugen i Bállaga suohkan/Ballangen kommune, Storvatnet og Hartvikvatnet i Nárviika gielda/Narvik kommune samt Evenesmarka og Snubba i Evenášše gielda/Evenes kommune. Lignende tendens kan også sees i Foldvikøyra, Fjordbotnmarka og Kvernmo i Rivttáid suohkan /Gratangen kommune; Spansdalen i Loabága suohkan/Lavangen kommune; Seljeskog, Snogli, Flåget Labergshaugen, Masterbakken, Kistefosshaugen og Skysmoen i Siellága suohkan/Salangen kommune; Kvalnes og Rabben i Divvráid suohkan/Dyrøy kommune; Jektevika i Ivvrástáid suohkan/Ibestad kommune; Middagsmoen, Rabbås-Høgli og nordre Sørreisa i Ráisavuona suohkan/Sørreisa kommune; Grasmyrskogen, Høglia, Grønli, Vasshaug og Kårvik i Leangáviika suohkan/Lenvik kommune.

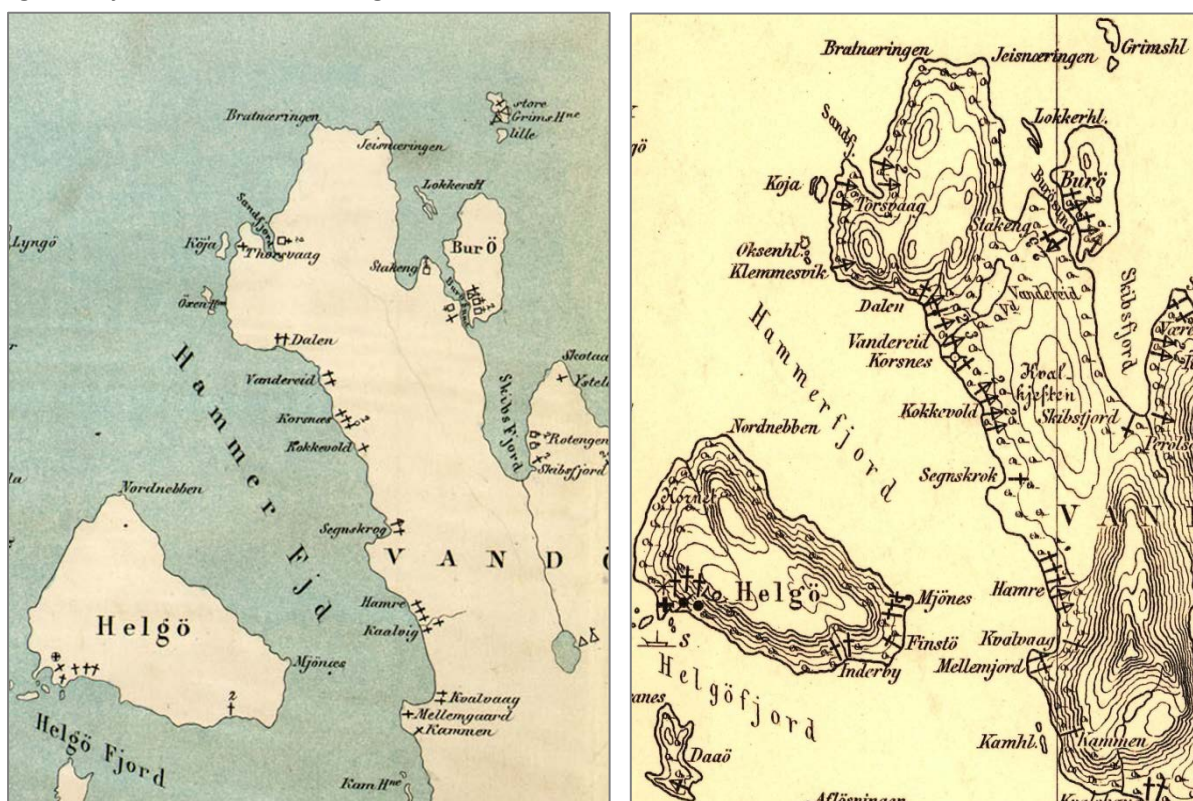

Figur 53: Utsikt over indre og midtre deler av Báhcavuona suohkan/Balsfjord kommune. Foto: Elin Rose Myrvoll, 2013.

En annen tendens som kan leses ut av Friis' kart i deler av Midt – og Sør-Troms er at områdene med høyt potensial i ytre fjord- og kyststrøk gjerne er arealmessig mindre og mer oppstykket mens midtre og indre fjordstrøk gjerne har større sammenhengende områder. Kyst – innlandstransektet Tromsø-Balsfjord er et typisk eksempel på dette (fig.56). Her ser man mange små områder med høyt potensial på Kvaløya i Romssa suohkan/Tromsø kommune mens indre deler av Balsfjorden har flere større områder med høyt potensial. Dette bosetningsmønsteret reflekteres også i publikasjoner som omhandler samisk bosetningshistorie på 17-1800-tallet (for eksempel Andresen 1994; Hansen 2003). I områdene fra Lyngenhavøya og i kommunene videre nordover mot fylkesgrensa til Finnmark synes dette mønsteret å bli mindre tydelig. I disse kommunene finnes samisk bosetning mer rikelig representert også i ytre fjordstrøk.

Vi fant også endringer mellom 1861-kartene og de som ble utgitt 30 år senere. Her kan man særlig observere endringer langs kysten. Enkeltliggende gårder eller gårdsklynger mister sin samiske markør. Dette sees blant annet i Finnerelv og Valvåg på Sør-Senja i Ránáidsullo suohkan/Tranøy kommune; i Storelvhaug og Hellen i Divvráid suohkan/Dyrøy kommune; i Skogsfjord i Gálssa suohkan/Karlsøy kommune. Lignende går det fram at noen gårder endrer betegnelsen fra «Lappfamilie» til «Nordmansfamilie i hvilken mindst 1 Individ kan tale Lappisk». Dette sees blant annet i Nordkjosbotn i Báhcavuona suohkan/Balsfjord kommune og på Vannøya i Gálssa

suohkan/Karlsøy kommune der Torsvåg, Burøysund og Skipsfjorden får færre samiske markører (fig. 57). Samtidig sees også noen få eksempler på det motsatte i samme kommune. På vestsiden av Vannøya mot Hammerfjorden er det for eksempel ikke markert samiske familier og bare en nordmannsfamilie med samisk språkferdighet i 1861. 1890-kartene markerer imidlertid flere nordmannsfamilier med samisk språkferdighet på strekningen Vannareid-Hamre. En lignende tendens sees også nord på Laukøy i Skiervvá suohkan/Skjervøy kommune. Dette må imidlertid karakteriseres som unntak snarere enn en generell tendens når man sammenligner de to generasjonene av Friis' kartutgivelser.

Figur 54: Endringer mellom Friis' kart fra 1860 og 1890 over Vannøya, Gáissa suohkan/Karlsøy kommune. Den samiske bosetningen i Burøysund og i Skipsfjorden er desimert i 1888 samtidig som flere «Nordmannsfamilier der mindst 1 Individ behersker Lappisk» har kommet til på vestsiden av øya.

Det foregikk en betydelig fornorskingsprosess i siste halvdel av 1800-tallet og samisk som språk var i tilbakegang. Som vist over kan denne tendensen også spores når Friis' kart fra 1860 og 1890 sammenlignes. Friis benyttet som kjent språk som kriterium i sin kartlegging av samisk bosetning, og familier som hadde gått over til norsk språkbruk, eller som valgte å underkommunisere at samisk var i bruk i familien, kunne framstå som norske. Slik sett kan en hevde at Friis' kart presenterer et minimumsbilde av samisk bosetning i de gjeldende områdene.

Friis kartla også finsk befolkning eller det som i dag vanligvis omtales som kvener/norskfinner. Kartene viser tydelig at denne befolkningsgruppen i særlig grad var utbredt i områdene nord for Balsfjorden, og i kommunene Storfjord, Lyngen, Kåfjord, Nordreisa, Skjervøy og Kvænangen har Friis markert en rekke gårder og bygder med kvener/norskfinner. Disse ligger gjerne innimellom norsk og samisk bosetning, og bildet som tegnes på Friis' kart er et sammensatt og etnisk blandet bilde av bosetningen (fig. 58). I disse kommunene finnes derfor en rekke eksempler på områder der det byr på betydelige utfordringer å skulle identifisere samiske, kvensk/norsk-finske og norske

bosetningsområder. Kvenske/norsk-finske kulturminner er i dag ikke beskyttet av automatisk fredning eller særskilt hensyntatt i kulturminneloven. Fredning og vern av disse kulturminnene skjer gjennom egne vedtaksfredninger etter kulturminneloven eller gjennom mulighetene som Plan- og bygningsloven gir. Friis' etnografiske kart i kombinasjon med SEFRAK-registeret kan således være et redskap også i identifisering av kvensk/norsk-finsk bebyggelse, både i en generell kartlegging og som et redskap i videre utvelgelse av bygninger som ønskes gitt et vern gjennom Plan- og bygningsloven eller gjennom vedtaksfredning etter kulturminneloven.

Figur 55: Eksempel på blandet bosetning, Ivvgu suohkan/Lyngen kommune

Et annet forhold som gjør det problematisk å identifisere samiske, kvenske/norsk-finske og norske bygninger, er kulturminnelovens fokus på alder som kriterium. I kartlegging av samiske bygninger i områder som har en etnisk blandet befolkning, kan fokuset på byggeår være en særlig utfordring. Bygninger som opprinnelig kan knyttes til samisk bosetning kan i ettertid, gjennom eierskifte og salg, ha blitt brukt, vedlikeholdt og endret av andre etniske grupper. I bygder der befolkningen har levd og giftet seg på tvers av etnisitet vil det være vanlig. Mange av dagens eiere kan derfor oppleve det som både problematisk og uriktig at deres bygninger karakteriseres som samiske, hvis de for eksempel i lengre tid har hatt kvenske/norsk-finske eiere. Det samme vil kunne gjelde bygninger der eierne i dag

er norske. Et mindre ensidig fokus på bygningenes byggeår og tilblivelse ville kunne avhjelpe dette. Selv om en bygning på bakgrunn av alder og den tidligste bruken får status som automatisk fredet samisk kulturminne, vil det være mulig gjennom dokumentasjonen å kartlegge bygningens historie fra byggeår til dagens bruk. Identifiseringen av samiske bygninger, samt fokus på en helhetlig dokumentasjon av bygningenes totale historie, vil med et slikt utgangspunkt kunne kaste lys også over kvensk/norsk-finsk og norsk bygningshistorie. Et sterkere fokus på å dokumentere bygningenes mangfoldige og sammensatte historie vil trolig gjøre det mindre krevende å få aksept for at en bygning får status som automatisk fredet samisk kulturminne. I etnisk blandete områder vil derfor identifisering og dokumentasjon av samiske bygninger kunne frambringe kunnskap og kulturhistoriske data av betydning også for andre grupper.

Figur 56: En eldre bygning består av lag på lag med skiftende materialbruk og vedlikehold, skiftende eiere og historier.
Foto: Elin Rose Myrvoll, 2009.

6 Konklusjon

SEFRAK-databasen kan være en viktig ressurs i arbeidet med å identifisere samiske bygninger. Den inneholder imidlertid ikke opplysninger som direkte identifiserer etnisk tilhørighet. Formålet med dette prosjektet har vært å utvikle en metode som kan benyttes til å grovsortere bygningsdata i SEFRAK og slik danne grunnlag for videre arbeid med å identifisere automatisk fredete samiske bygninger. Vi har sammenholdt SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1925 med signaturene for samisk bosetning på Friis' etnografiske kart over nordre Nordland og Troms. Med utgangspunkt i kartene og SEFRAK-registrerte bygninger var det mulig å identifisere områder med varierende potensial for funn av automatisk fredete samiske bygninger. Potensialområdene ble gruppert i henhold til en fem-delt skala: høy, middels-høy, middels, lav-middels og lav. Ved hjelp av denne metoden ble det identifisert tilsammen 367 potensialområder i de 25 kommunene vi har undersøkt, og områdene er framstilt ved hjelp av sirkler og ellipser på kart.

I de kommende årene er antallet automatisk fredete samiske bygninger forventet å stige. Det finnes totalt 3974 SEFRAK-registrerte bygninger i Ofoten og Troms for annet kvartal av 1900-tallet, årene 1925-1950. Av disse ligger 659 innenfor de potensialområdene vi har avgrenset, med det største antallet i områder med høyt potensial. I tillegg er det registrert 300 bygninger datert til 1900-tallet uten nærmere spesifisering, og 56 av disse ligger innenfor potensialområdene.

Områder med blandet samisk, kvensk/norsk-finsk og norsk bosetning byr på flest utfordringer hva gjelder å skille ut potensialområder. En anbefaling vil derfor være at arbeidet med den videre identifiseringen av automatisk fredete samiske bygninger tar sikte på å benytte en helhetlig dokumentasjonsmetode som synliggjør bygningenes sammenhengende historie. På dette viset vil dokumentasjonen kunne frambringe kunnskap om bygningenes bruk over tid og deres mulige relasjon til ulike etniske grupper. Metoden som er presentert og benyttet i denne rapporten vil også kunne danne utgangspunkt for å identifisere områder med potensial for funn av eldre kvensk/norsk-finsk bebyggelse.

7 Referanser

Andresen, A. 1994. Handelsfolk og fiskerbønder, 1794-1900. Tromsø gjennom 1000 år bind 2. Tromsø kommune.

Árran lulesamiske senter, Bodø kommune ved Bygningsprosjektet i Skjerstad, Museum Nord - Tysfjord Museum (2009) *Identifisering av samiske byggverk i lule- og pitesamisk område*.
<http://www.museumnord.no/tysfjordmus/dok/Prosjektrapportbygningvern.doc>

Dokument nr. 3:9 (2008–2009) Riksrevisjonens undersøkning av korleis Miljøverndepartementet ivaretek sitt nasjonale ansvar for freda og verneverdige bygningar:
http://www.riksrevisjonen.no/SiteCollectionDocuments/Dokumentbasen/Dokument3/2008-2009/Sammendrag/Samandrag_3_9_2008_2009.pdf

Dokumentasjonsprosjektet 2013: <http://www.dokpro.uio.no/>
Data lest 12.11.2013

Hansen, L. I. 1998, J. A. Friis etnografiske kart over Troms og Finnmark. *Ottar* 98:3, nr 221, s. 43-48.

Hansen, L. I. 2003. Astafjord bygdebok. Historie 2. Lavangen kommune.

Holm-Olsen I. M., E. R. Myrvoll, M. Myrvoll, A. Thuestad, 2010. *100-årsgrensen for automatisk fredete samiske kulturminner: Status og scenarioer*. NIKU rapport 40.

Holm-Olsen I. M., E. R. Myrvoll, M. Myrvoll, A. Thuestad, 2011. *100-årsgrensen for automatisk fredete samiske kulturminner: Casestudier og mulige modeller*. NIKU rapport 43.

Kartverket 2013a: Føringinstruks for matrikkelen. SEFRAK.
<http://www.statkart.no/Eiendom-og-areal/Matrikkelen/veiledning-for-lokal-matrikkelmyndighet/foringsinstruks-for-matrikkelen/7-SEFRAK/>
Data lest 12.11.2013

Kartverket 2013b: Matrikkelen.
<http://www.statkart.no/eiendom-og-areal/matrikkelen/>
Data lest 12.11.2013

Lindkjølen, H. 1983. *J. A. Friis og samene*. Forlaget Sámi Varas, Trondheim.

Lov om kulturminner av 1978: <http://www.lovdatabasen.no/all/nl-19780609-050.html>

Miljøvernforvaltningens prioriterte forskningsbehov. 2010 – 2015.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/rapporter_planer/planer/2010/Miljovernforvaltningens-prioriterte-forskningsbehov-2010--2015.html?id=597528

Norge digitalt 2013: http://159.162.103.4/norgedigitalt.no/?_to=914;

Myrvoll, E. R., I. M. Holm-Olsen og A. Thuestad, 2011: *Fra SEFRAK til Askeladden. Friis' etnografiske kart og identifisering av automatisk fredete samiske bygninger*. NIKU Rapport 48. Oslo.

Ot.prp. nr. 7 (1977 - 1978) *Om lov om kulturminner*, Miljøverndepartementet.

Prop. 1 S (2010–2011): <http://www.regjeringen.no/nb/dep/nhd/dok/regpubl/prop/2010-2011/prop-1-s-20102011.html?id=618824>

Riksantikvaren 2011: Askeladden. <http://askeladden.ra.no/sok/>
Data lest september, 2011.

Riksantikvaren 2013: SEFRAK – register over eldre bygninger.
<http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Tema/Bygninger/SEFRAK-registeret/>
Data lest 12.11.2013

Dokument nr 3:9 (2008-2009): *Riksrevisjonens undersøkning av korleis Miljøverndepartementet ivaretek sitt nasjonale ansvar for freda og verneverdige bygningar*

Sametinget 2011: Prosjektbeskrivelse. Identifisering og registrering av samiske bygninger.
Sámediggi/Sametinget

Sjølie, R. 2003. *Vern og forvaltning av samiske byggverk: hovedrapport august 2003*. Karasjok: Sametinget.

Vedlegg - Kommunevis oversikt over potensialområder

Kommune	Potensialområde	Potensialvurdering	SEFRAK-registret bygning
Ballangen	Skårnes	Middels	Ja
Ballangen	Skårnesdalen	Lav	Ja
Ballangen	Ballangsmarka	Middels	Ja
Ballangen	Arnes	Middels	Ja
Ballangen	Gamnes	Lav - Middels	Nei
Ballangen	Eiterelvmoen	Lav - Middels	Nei
Ballangen	Karihaugen	Middels	Ja
Narvik	Smalnes	Lav	Nei
Narvik	Storvatnet	Middels	Ja
Narvik	Nygårdsmark	Lav	Nei
Narvik	Hartvikvatnet	Middels	Ja
Evenes	Nonsåsen	Lav	Nei
Evenes	Snubba	Middels	Ja
Evenes	Evenesmarka	Middels	Ja
Kvæfjord	Storjorda	Lav	Nei
Harstad	Sørvikmarka	Lav	Nei
Harstad	Storhaugen	Lav	Nei
Ibestad	Ytre Forså	Middels - Høy	Ja
Ibestad	Storelva	Lav	Nei
Ibestad	Bjørndalselva	Lav	Nei
Ibestad	Segelstein - Sæter - Gregusvika	Middels	Ja
Ibestad	Jektevika	Høy	Ja
Ibestad	Åndervag	Lav - Middels	Ja
Gratangen	Foldvikøyra	Høy	Ja
Gratangen	Labergsdalen - Øse	Lav	Nei
Gratangen	Kvernmo	Høy	Ja
Gratangen	Fjordbotnmarka	Høy	Ja
Lavangen	Skjelnesplassen - Keiprød - Hestnes	Lav - Middels	Ja
Lavangen	Røkenes	Middels	Ja
Lavangen	Spansdalen	Høy	Ja
Lavangen	Fossbakken	Lav - Middels	Ja
Salangen	Otterå - Labergshaugen	Høy	Ja
Salangen	Lavangseidet	Lav	Nei
Salangen	Reingjerdsbogen	Lav	Nei
Salangen	Gaddeskogen	Lav	Nei
Salangen	Masterbakken	Høy	Ja
Salangen	Kistefosshaugen	Høy	Ja
Salangen	Skyssmoen	Høy	Ja
Salangen	Flåget	Høy	Ja
Salangen	Storelva - Skjellelva	Lav	Nei
Salangen	Snogli	Høy	Ja
Salangen	Seljeskog	Høy	Ja
Salangen	Grønli	Lav	Nei
Salangen	Røyrbakkvatnet	Lav	Nei
Salangen	Katrinehaugen	Lav	Nei
Bardu	Sletten	Lav - Middels	Ja
Bardu	Kollen	Lav - Middels	Ja
Tranøy	Å	Lav - Middels	Ja
Tranøy	Valvåg	Lav - Middels	Ja
Tranøy	Ottemoen	Middels	Ja
Tranøy	Sørli	Middels	Ja
Dyrøy	Sandnes	Lav - Middels	Nei
Dyrøy	Storelvhaug	Lav - Middels	Nei
Dyrøy	Storvika	Lav - Middels	Nei
Dyrøy	Dyrøyklauva	Lav - Middels	Ja
Dyrøy	Rabben	Høy	Ja
Dyrøy	Kvalnes	Høy	Ja
Dyrøy	Rubbås	Lav	Nei
Dyrøy	Langbakken	Lav	Nei
Dyrøy	Sandvik	Lav	Ja

Kommune	Potensialområde	Potensialvurdering	SEFRAK-registret bygning
Dyrøy	Tomasgammen	Lav	Ja
Dyrøy	Finnfjellet	Middels	Ja
Dyrøy	Brødstadbotn	Lav	Nei
Sørreisa	Middagsmoen	Høy	Ja
Sørreisa	Sørreisa	Høy	Ja
Sørreisa	Reinelva	Lav	Nei
Sørreisa	Reinsvoll	Lav	Nei
Sørreisa	Rabbås - Høgli	Høy	Ja
Målselv	Kirkesjordsætra	Lav	Nei
Målselv	Moen	Lav - Middels	Ja
Målselv	Skjellstad	Lav - Middels	Ja
Målselv	Storjorda	Middels	Ja
Målselv	Skardalen	Lav	Nei
Målselv	Nilsaheimen	Lav	Nei
Målselv	Skavåsen	Lav	Nei
Målselv	Kjellmoen	Lav	Nei
Målselv	Keianes	Middels	Ja
Målselv	Storlia	Lav	Nei
Berg	Heggelva	Lav	Nei
Lenvik	Høgflia	Høy	Ja
Lenvik	Grønli	Høy	Ja
Lenvik	Vasshaug	Høy	Ja
Lenvik	Grasmyrbotn	Lav - Middels	Ja
Lenvik	Grasmyrskogen	Høy	Ja
Lenvik	Nymoan	Lav	Nei
Lenvik	Bukkemoen	Lav	Nei
Lenvik	Klubbholmen	Lav	Nei
Lenvik	Kårvik	Høy	Ja
Lenvik	Bakken	Middels - Høy	Ja
Lenvik	Bukkskinn	Lav - Middels	Ja
Lenvik	Bjorelva	Lav	Nei
Lenvik	Kleiva	Lav - Middels	Ja
Lenvik	Finnfordbotn	Lav - Middels	Ja
Lenvik	Vassenden	Middels	Ja
Lenvik	Fagerbukt - Fagerli	Middels	Ja
Balsfjord	Langstrand	Lav - Middels	Ja
Balsfjord	Middagsnes	Høy	Ja
Balsfjord	Haugland	Middels	Ja
Balsfjord	Middagsbukta, Hamran	Høy	Ja
Balsfjord	Sjånes	Høy	Ja
Balsfjord	Josefvatnet	Lav	Nei
Balsfjord	Indre Fiskelausvatnet	Høy	Ja
Balsfjord	Nordbyvatnet	Middels	Ja
Balsfjord	Skutvikvatnet	Høy	Ja
Balsfjord	Kjærvikås, Kjerrviklia	Høy	Ja
Balsfjord	Hompebakken	Høy	Ja
Balsfjord	Furudal	Middels	Ja
Balsfjord	Sørkjosen	Høy	Ja
Balsfjord	Sagelvatnet, Måsbergvik	Lav	Nei
Balsfjord	Kjosvatnet, Tverrelva	Middels	Ja
Balsfjord	Strupen	Høy	Ja
Balsfjord	Strømsli	Høy	Ja
Balsfjord	Vassmo	Høy	Ja
Balsfjord	Langvassli	Høy	Ja
Balsfjord	Melkelvli	Lav	Nei
Balsfjord	Nordkjotsbotn	Middels - Høy	Ja
Balsfjord	Kjempedalen	Middels - Høy	Ja
Balsfjord	Lakselvdalen	Lav	Nei
Balsfjord	Stokse	Høy	Ja
Balsfjord	Kantornes, Laksvatn	Høy	Ja
Storfjord	Skibotn	Middels - Høy	Ja

Kommune	Potensialområde	Potensialvurdering	SEFRAK-registret bygning
Storfjord	Kvalberg	Middels	Ja
Storfjord	Falsnes	Middels - Høy	Ja
Storfjord	Bentsjorda	Lav	Nei
Storfjord	Elsnes	Middels - Høy	Ja
Storfjord	Slettneset	Middels	Ja
Storfjord	Berg	Middels	Ja
Storfjord	Elsnesdalen	Lav	Nei
Storfjord	Kitdalen	Middels - Høy	Ja
Storfjord	Signaldalen - Borrenes	Høy	Ja
Storfjord	Signaldalen	Middels	Ja
Storfjord	Oteren	Høy	Ja
Storfjord	Kileng - Sandørneset	Middels - Høy	Ja
Storfjord	Ellevollen	Middels - Høy	Ja
Storfjord	Storeng - Rasteby	Middels - Høy	Ja
Storfjord	Skibotn	Lav	Nei
Storfjord	Lillebukta	Lav	Nei
Storfjord	Larsbergbukta	Lav	Nei
Tromsø	Hersøya	Lav	Nei
Tromsø	Håja	Lav - Middels	Ja
Tromsø	Røssholmen	Lav - Middels	Ja
Tromsø	Kattfjorden, Sæterbukta	Lav	Nei
Tromsø	Sørfjorden vest	Lav	Nei
Tromsø	Vengsøy, Sommarsete	Høy	Ja
Tromsø	Sørfjorden øst	Lav - Middels	Ja
Tromsø	Nordfjorden	Lav - Middels	Ja
Tromsø	Skamtind	Lav - Middels	Ja
Tromsø	Madseng	Middels	Ja
Tromsø	Vengsøy	Lav - Middels	Ja
Tromsø	Klokkerholmen	Høy	Ja
Tromsø	Sandvær	Lav	Nei
Tromsø	Bårdsvik	Høy	Ja
Tromsø	Skulsfjord	Høy	Ja
Tromsø	Blåmannsvik	Høy	Ja
Tromsø	Susannajord	Lav	Nei
Tromsø	Henrikvik	Middels	Ja
Tromsø	Kjosen, Sinkaren, Fløybukt	Høy	Ja
Tromsø	Gamkroken, Bjørnslett	Lav	Nei
Tromsø	Skotset	Høy	Ja
Tromsø	Breivik	Høy	Ja
Tromsø	Brattfjell	Høy	Ja
Tromsø	Oldervik	Høy	Ja
Tromsø	Breivikeidet	Lav	Nei
Tromsø	Bergenes, Rottenvika, Lavangen	Høy	Ja
Tromsø	Skarmunken	Høy	Ja
Tromsø	Reiervika	Høy	Ja
Tromsø	Sommerbukta	Lav	Nei
Tromsø	Skognesbukta	Høy	Ja
Tromsø	Sjursnes	Middels - Høy	Ja
Tromsø	Njosken - Stordalstrand	Høy	Ja
Tromsø	Sjøvassbotn	Høy	Ja
Tromsø	Grønnvoll, Mellomjord, Indre Lakselv	Lav	Nei
Tromsø	Lakselvdalen	Middels - Høy	Ja
Tromsø	Lakselvbukt	Lav	Nei
Tromsø	Lakselv ytre, Naustvoll	Lav - Middels	Ja
Tromsø	Hundberget	Lav	Nei
Tromsø	Leirbukt, Stakkenes	Lav	Nei
Tromsø	Rornes	Lav	Nei
Tromsø	Olderbakken	Lav	Nei
Tromsø	Straumsbukta, Straumsneset	Lav - Middels	Ja
Tromsø	Andersdalen, Finnjorda	Høy	Ja
Tromsø	Sørbotn - Fagerelv, Sakariasjord	Middels - Høy	Ja

Kommune	Potensialområde	Potensialvurdering	SEFRAK-registret bygning
Tromsø	Sørbotn - Steinbakkjorda	Middels - Høy	Ja
Tromsø	Ramfjord - Kalvebakken	Middels - Høy	Ja
Tromsø	Ramfjord - Pikstein	Middels - Høy	Ja
Tromsø	Ramfjord - Hundberg	Middels - Høy	Ja
Lyngen	Indre Gamvik	Lav	Nei
Lyngen	Ytre Gamvik	Lav	Nei
Lyngen	Russelv	Middels - Høy	Ja
Lyngen	Nord-Lenangen - Hæsa	Høy	Ja
Lyngen	Nord-Lenangen - Straumsneset	Høy	Ja
Lyngen	Nord-Lenangen - Storvoll	Høy	Ja
Lyngen	Nord-Lenangen - Futnes	Høy	Ja
Lyngen	Nord-Lenangen - Arnenga	Høy	Ja
Lyngen	Nord-Lenangen - Eidstranda	Høy	Ja
Lyngen	Nord-Lenangen - Båtnes	Høy	Ja
Lyngen	Hesjebukt	Middels - Høy	Ja
Lyngen	Sør-Lenangen - Naustneset	Høy	Ja
Lyngen	Sør-Lenangen - Solheim	Høy	Ja
Lyngen	Lattervik	Høy	Ja
Lyngen	Ullsnes	Lav - Middels	Ja
Lyngen	Bensnes, Storsteinnes	Høy	Ja
Lyngen	Strupen	Lav	Nei
Lyngen	Koppangen	Høy	Ja
Lyngen	Fastdalen	Middels	Ja
Lyngen	Draberg	Middels	Ja
Lyngen	Årøya	Middels	Ja
Lyngen	Elvejord - Skinnelv	Høy	Ja
Lyngen	Kvitberg	Middels	Ja
Lyngen	Kvalvikdalen	Lav	Nei
Lyngen	Karnes - Kvalvik	Høy	Ja
Lyngen	Polleidet - Lyngspollen	Høy	Ja
Lyngen	Forhamna	Høy	Ja
Lyngen	Pollneset	Høy	Ja
Lyngen	Furuflaten	Høy	Ja
Lyngen	Lyngsdalen	Lav	Nei
Kåfjord	Engenes	Middels	Ja
Kåfjord	Ysteby - Olderdalen - Storslett	Middels - Høy	Ja
Kåfjord	Kroken - Bjerkeli	Høy	Ja
Kåfjord	Brattland	Høy	Ja
Kåfjord	Olderdalen	Lav	Nei
Kåfjord	Bakkejord, Trollvik, Birtavarre,		
Kåfjord	Kåfjorddalen	Høy	Ja
Kåfjord	Skardalen	Høy	Ja
Kåfjord	Mannndalen	Lav - Middels	Nei
Kåfjord	Samuelsberg	Lav - Middels	Nei
Kåfjord	Sandneset	Lav	Nei
Kåfjord	Nordnesodden	Lav	Nei
Kåfjord	Indre Nordnes	Middels - Høy	Ja
Kåfjord	Brennes	Høy	Ja
Nordreisa	Avløysinga	Lav	Nei
Nordreisa	Arneng	Lav	Nei
Nordreisa	Hamn	Middels	Ja
Nordreisa	Arildseng, Akkarjorda	Lav	Nei
Nordreisa	Oksfjordhamn, Sandbukt	Høy	Ja
Nordreisa	Oksfjordvannet - Nordrevatn	Lav	Nei
Nordreisa	Oksfjordvannet - Vassbotn	Middels	Ja
Nordreisa	Oksfjordvannet - Bukta	Lav	Nei
Nordreisa	Hamnebukta, Leirvåg	Lav	Nei
Nordreisa	Nordre Straumfjord	Lav	Nei
Nordreisa	Straumfjorden, Fosnes - Sandnes	Lav	Nei
Nordreisa	Straumfjorden, Loppevoll	Lav	Nei
Nordreisa	Straumfjorden, Storbukta	Høy	Ja

Kommune	Potensialområde	Potensialvurdering	SEFRAK-registret bygning
Nordreisa	Straumfjord	Lav	Nei
Nordreisa	Falvik - Vika	Høy	Ja
Nordreisa	Stornes	Høy	Ja
Nordreisa	Ytre Storvik	Lav	Nei
Nordreisa	Indre Storvik	Høy	Ja
Nordreisa	Sørkjosen	Middels	Ja
Nordreisa	Leirbukt	Middels	Ja
Nordreisa	Navaren	Middels	Ja
Nordreisa	Krakenes	Middels - Høy	Ja
Nordreisa	Sokkelvik	Middels	Ja
Nordreisa	Indre Bakkeby	Høy	Ja
Nordreisa	Ytre Bakkeby	Høy	Ja
Nordreisa	Indre Eidet	Lav	Nei
Nordreisa	Ytre Eidet	Lav	Nei
Nordreisa	Seglnes	Lav	Nei
Nordreisa	Mikkelvika	Lav	Nei
Nordreisa	Langsletta - Langlia	Middels	Ja
Nordreisa	Rotsund	Middels	Ja
Nordreisa	Uløya	Lav	Nei
Nordreisa	Uløya - Storsletta	Lav	Nei
Nordreisa	Uløya	Lav	Nei
Nordreisa	Vinnelys	Lav	Nei
Karlsøy	Jamteby	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Rydningen	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Lanes	Lav	Nei
Karlsøy	Skogsfjord	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Nygård	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Dåvøya	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Karanes	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Vassbotn	Lav	Nei
Karlsøy	Vatnan	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Langstrand	Middels	Ja
Karlsøy	Skipsfjordvatnan	Lav	Nei
Karlsøy	Rotengen	Lav	Nei
Karlsøy	Laukvika	Lav	Nei
Karlsøy	Burøysund	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Sandfjorden	Lav	Nei
Karlsøy	Store Grimsholmen	Lav	Nei
Karlsøy	Nord-Fugløya, Gamvik	Middels	Nei
Karlsøy	Nord-Fugløya, Laukvika	Lav	Nei
Karlsøy	Jøvika	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Rebbenesbotn	Lav - Middels	Ja
Karlsøy	Vardvika	Lav	Nei
Karlsøy	Rebbenes	Middels	Ja
Karlsøy	Breivika	Lav	Nei
Karlsøy	Andammen	Lav	Nei
Karlsøy	Grøtøy, Austneset	Lav	Nei
Karlsøy	Grøtøy, Jektholmen	Lav	Nei
Karlsøy	Store Måsvær	Lav	Nei
Karlsøy	Kopparnes	Middels	Ja
Karlsøy	Skjærvika	Lav - Middels	Nei
Skjervøy	Arnøya - Geitvik	Lav	Nei
Skjervøy	Arnøya - Langfjord	Lav	Nei
Skjervøy	Arnøya - Toftenes	Lav	Nei
Skjervøy	Arnøya - Haugnes	Lav	Nei
Skjervøy	Arnøyhamn	Middels - Høy	Ja
Skjervøy	Grunnfjorden - Draugnes	Middels - Høy	Ja
Skjervøy	Singla	Høy	Ja
Skjervøy	Arnøya - Tjuvdalen	Lav	Nei
Skjervøy	Lauksletta	Lav	Nei
Skjervøy	Laukøya - Storelva	Lav	Nei

Kommune	Potensialområde	Potensialvurdering	SEFRAK-registret bygning
Skjervøy	Nikkeby	Høy	Ja
Skjervøy	Laukøya - Ramnberg	Lav	Nei
Skjervøy	Skjervøya - Skattøra	Lav	Nei
Skjervøy	Skjervøya - Vågen	Lav - Middels	Ja
Skjervøy	Haukøya - Finnvikneset	Høy	Ja
Skjervøy	Haukøyneset	Middels - Høy	Ja
Skjervøy	Haukøya - Hamneneset	Høy	Ja
Skjervøy	Vorterøya - Trondalen	Høy	Ja
Skjervøy	Vorterøyskagen	Høy	Ja
Skjervøy	Lille Follesøy	Høy	Ja
Skjervøy	Uløya - Rakkenes	Høy	Ja
Skjervøy	Uløya - Storvik	Høy	Ja
Skjervøy	Uløya - Sætra	Lav	Nei
Skjervøy	Lille Taskeby	Lav	Nei
Skjervøy	Kågen - Storstein	Lav	Nei
Skjervøy	Kågen - Kvalen	Middels	Ja
Skjervøy	Kågen - Kågbukta	Middels	Ja
Kvæningen	Seglvik	Lav	Nei
Kvæningen	Slaberg	Lav	Nei
Kvæningen	Olderfjord	Lav	Nei
Kvæningen	Reinfjordneset	Lav	Nei
Kvæningen	Reinfjord	Lav	Nei
Kvæningen	Reinfjord	Lav	Nei
Kvæningen	Jøkelfjorden - Langnes	Lav	Nei
Kvæningen	Jøkelfjorden - Skalsa	Lav	Nei
Kvæningen	Jøkelfjordeidet	Lav	Nei
Kvæningen	Sletnes	Middels	Ja
Kvæningen	Indre Hamnbukt	Lav	Nei
Kvæningen	Kubukt	Lav	Nei
Kvæningen	Ytre Vassnes	Lav	Nei
Kvæningen	Indre Vassnes	Lav	Nei
Kvæningen	Burfjorden	Lav	Nei
Kvæningen	Burfjorden - Buktnes, Stajord, Løkeng	Lav	Nei
Kvæningen	Sørkjosen	Lav	Nei
Kvæningen	Kviteberg	Middels - Høy	Ja
Kvæningen	Rødberg	Lav	Nei
Kvæningen	Langosen - Bankenes	Lav	Nei
Kvæningen	Ravelsnes	Lav	Nei
Kvæningen	Undereidet - Nappen	Lav	Nei
Kvæningen	Badderan	Lav	Nei
Kvæningen	Sekkemo	Lav	Nei
Kvæningen	Nordstraumen	Lav	Nei
Kvæningen	Kjøllefjord	Lav	Nei
Kvæningen	Kjækan	Lav	Nei
Kvæningen	Skjærbukta, Laukvik	Lav	Nei
Kvæningen	Tangeslandet	Lav	Nei
Kvæningen	Sørfjorden - Undereidet	Middels - Høy	Ja
Kvæningen	Kåtebukta	Lav	Nei
Kvæningen	Navit	Lav	Nei
Kvæningen	Sørstraumen	Lav	Nei
Kvæningen	Rakkenes	Lav	Nei
Kvæningen	Sandneset	Lav	Nei
Kvæningen	Meiland	Lav	Nei
Kvæningen	Spildra - Skaga	Lav	Nei
Kvæningen	Spildra - Hønsebukta	Lav	Nei
Kvæningen	Spildra - Fjellnes	Lav	Nei
Kvæningen	Spildra - Dunvik	Middels	Ja
Kvæningen	Spildra - Gambukta	Lav	Nei
Kvæningen	Høyholman	Lav	Nei
Kvæningen	Skorpa - Storsletta	Lav	Nei
Kvæningen	Skorpa - Sandøyra	Lav	Nei

Kommune	Potensialområde	Potensialvurdering	SEFRAK-registret bygning
Kvæningen	Skorpa - Moan	Lav	Nei
Kvæningen	Nøklan - Nøkleidet, Nøklhamn	Lav	Nei
Kvæningen	Nøklan	Lav	Nei
Kvæningen	Burfjord, Nordkjosen	Middels	Ja

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Rapport 70
ISSN 1503-4895
ISBN 978-82-8101-204-2

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 934 66 230

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 922 89 252

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 25
7013 TRONDHEIM
Telefon: 922 66 779 /
405 50 126

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00